

Møte onsdag den 2. juni kl. 10

President: Gunnar Breimo

Dagsorden (nr.99):

1. Spørretime
  - muntlig spørretime
  - ordinær spørretime (nr. 22)
2. Referat

Presidenten: Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Akershus fylke: Rikke Lind og André Kvakkestad

For Buskerud fylke: Frank Willy Larsen

For Nordland fylke: Bjørnar Olsen og Kari Brudevoll

For Nord-Trøndelag fylke: Astri Wessel

Fra den innkalte vararepresentant for Rogaland fylke, Torill Haaland Horpestad, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte under representanten Øyvind Vaksdals permisjon i tiden fra og med 2. juni til og med 6. juni, av velferdsgrunder.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant, Jostein Zazzera, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Jostein Zazzera er til stede og vil ta sete.

Fra representanten Annelise Høegh foreligger søknad om permisjon i tiden fra og med 7. juni til og med 9. juni for som Europarådets representant å følge rettssaken mot Abdullah Öcalan i Tyrkia.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Anders C. Sjaastad, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Thorbjørn Jagland (A): Jeg foreslår Aud Blattmann og Asmund Kristoffersen.

Presidenten: Aud Blattmann og Asmund Kristoffersen er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Aud Blattmann og Asmund Kristoffersen anses enstemmig valgt som settepresidenter for dagens møte.

Representanten Terje Knudsen vil framsette et privat forslag.

Terje Knudsen (Frp): På vegne av representantene Øystein Hedstrøm, Harald T. Nesvik, Vidar Kleppe, Dag Danielsen samt meg selv har jeg fornøyelsen av å fremkomme med et forslag om at akvakulturnæringen blir be-

handlet likt med husdyrnæringen med hensyn til erstatning etter pålegg om destruksjon som følge av påvist gruppe A-sykdom.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsminister Kjell Magne Bondevik
- statsråd Guro Fjellanger
- statsråd Laila Dåvøy

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representantene som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes reise seg. –

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Thorbjørn Jagland.

Thorbjørn Jagland (A): For over et år siden stilte Arbeiderpartiet spørsmål til statsministeren her i spørretimen om Regjeringen ville øke skipsverftsstøtten til internasjonalt nivå. Det tok nesten et år før noe ble gjort. I mellomtiden gikk mange kontrakter tapt.

Under behandlingen av revidert nasjonalbudsjett i fjor vår satte Regjeringen sin stilling inn på å få økt CO₂-avgiften som oljeselskapene betaler. Arbeiderpartiet skjønnte da ingen ting ettersom en allerede da kunne se at en krise var under oppseiling i oljeindustrien. Vi skjønnte enda mindre da revidert nasjonalbudsjett i år kom uten et eneste tiltak overfor skipsverftene og oljeindustrien.

Jeg vil spørre statsministeren om Regjeringen nå vurderer å støtte de forslagene som Arbeiderpartiet har lagt fram for å avverge en krise, med permitteringer, oppsigelser og arbeidsledighet, i denne viktige industrien.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: La meg først slå fast at full sysselsetting er et hovedmål for Regjeringens økonomiske politikk, og vi må kunne konstatere at de største pessimistene har tatt feil når det gjelder ledighetsutviklingen. Vi har faktisk ved utgangen av mai en ledighet som er vel 3 000 lavere enn den var på samme tidspunkt i fjor, snart halvveis ut i 1999 har ikke pessimistenes ledighetsprognoser overhodet slått til. Vi ser derimot tendenser innenfor enkelte næringer, først og fremst i oljeindustrien og skipsverftsindustrien.

Det er ikke riktig når Jagland sier at Regjeringen ikke har foreslått et eneste tiltak for å avbøte dette. Vi har for det første foreslått 100 mill. kr til prosjektrettet teknologi-

utvikling på kontinentalsokkelen. Det er et tiltak som var etterspurt av bransjen. Vi har varslet en gradvis avvikling av produksjonsavgiften på norsk sokkel – det er åtte felt som i dag har slik avgift – og jeg skjønner av det som er kommet fram i mediene, at det samsvarer med det Arbeiderpartiet også går inn for. Vi har foreslått opprettet et forsknings- og nyskapsfond på 3 milliarder kr, som også vil kunne komme denne næringen til gode. Vi har justert reglene for Garanti-Instituttet for Eksportkreditt, som kan ha en positiv sysselsettingseffekt også i disse bransjer. Vi vurderer å videreføre en tilskuddsordning for to nye hurtigruteskip fra og med 2002, og dersom disse blir bygd på norske verft, vil det gi økt sysselsetting. Vi har fremmet forslag om forprosjektering av et nytt havforskningsfartøy, som også kan gi sysselsetting ved norske verft. Og endelig forutsettes det bygd ved norske verft en gassdrevne ferge til et riksveisamband i Møre og Romsdal.

Dette viser at Regjeringen har foreslått flere tiltak. Regjeringspartiene er imidlertid innstilt på å drøfte også med Arbeiderpartiet ytterligere tiltak som jeg skjønner det vil komme forslag om i Stortinget, men vi må da forutsette en ansvarlig inndekning av slike forslag for ikke å svekke budsjettbalansen.

Thorbjørn Jagland (A): Det det er spørsmål om, er å bringe denne industrien over en vanskelig fase nå, over en kneik, og de forslagene som Regjeringen og statsministeren nå refererte til, er ikke egnet til det. Det foreligger helt konkrete ting man kan gjøre for å skaffe oppdrag til industrien, men her er det ikke foreslått bevilgninger til nettopp slike tiltak.

Jeg blir også forbauset når statsministeren igjen viser til sysselsettingssituasjonen nå, for dermed å si at det ikke er noen stor fare. I Verdalen, der jeg var i går, er det absolutt ingen arbeidsledighet nå. Men i april måned neste år kan det bli full stopp på Aker Verdalen, og da kan 1 100 mann gå ut i permitteringer og oppsigelser. Og det er liten trøst for dem i april neste år å kunne si at det var full sysselsetting i mai/juni 1999. Så jeg må be om at man ser litt mer langsiktig på disse spørsmålene nå og ikke skyver alt dette foran seg.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det blir jo ikke riktigere om Jagland gjentar at Regjeringen ikke har foreslått et eneste konkret tiltak. Det er altså positivt feil – Regjeringen har foreslått flere konkrete tiltak, og de refererte jeg i mitt første svar. Jeg synes i hvert fall vi får holde oss til de faktaene. Og så skal vi være villige til å diskutere om det kan være fornuftig også å sette inn ytterligere tiltak, men la det i hvert fall ikke være noen uenighet om det som vitterlig er foreslått.

Når det gjelder de tiltak som jeg har sett av mediene at Arbeiderpartiet vil lansere, kan noen av dem ha en positiv umiddelbar virkning, men andre vil ikke ha noen umiddelbar virkning; f.eks. vil ikke en reduksjon av CO₂-avgiften slå umiddelbart ut når det gjelder sysselsetting på verftene. Det vil i tilfelle være på lengre sikt. Men regjeringspartiene er innstilt på å drøfte ytterligere tiltak hvis en da kan finne fram til en forsvarlig inndekning.

Når det gjelder sysselsettingen generelt, må jeg fastholde at den er høy, og klart høyere enn det også mange her i Stortinget spådde bare for noen måneder tilbake.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Siv Jensen.

Siv Jensen (Frp): I lys av den situasjonen som vi nå ser i verftsindustrien og i andre deler av konkurranseutsatt industri, er det rimelig åpenbart at en del av de tiltakene Regjeringen påstår den har foreslått, ikke vil være av en slik karakter at de vil virke på kort sikt og dermed avbøte den utviklingen vi nå ser i forhold til konjunkturutviklingen.

Hvordan vil Regjeringen forholde seg til forslag eller vedtak i Stortinget knyttet til endringer, reduksjoner, eventuelt fjerning av CO₂-avgiften, og forslag om å nedsette et utvalg for å se på alle rammebetingelsene, inkludert skattesystemet, knyttet til olje- og oljerelatert industri?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Nå svarte jeg vel på omtrent det samme spørsmålet fra representanten Jagland.

Først må jeg reagere på Siv Jensens ordbruk når hun sier de forslag Regjeringen «påstår» den har foreslått. Jeg regner med at Siv Jensen, som sitter i finanskomiteen, har lest revidert nasjonalbudsjett og den medfølgende proposisjon, og der er det ikke påstander om forslag, det er forslag.

Dette syns jeg har preget denne debatten altfor mye. Noen har forsøkt å fremstille det som om Regjeringen ikke har foreslått noe som helst. Det er altså positivt feil – Regjeringen har foreslått flere tiltak. Jeg skal ikke gjenta dem nå, for jeg har referert dem.

Men så har jeg allerede sagt at selvsagt må en regjering, og spesielt en mindretallsregjering, være innstilt på å gå inn i diskusjoner med opposisjonen også om andre tiltak. Men nå var Siv Jensen opptatt av tiltak som skulle ha en umiddelbar virkning, og da er vel ikke akkurat et utvalg det som har den mest umiddelbare virkning. Men vi skal selvsagt også gjerne vurdere det.

Presidenten: Jens Stoltenberg – til oppfølgingsspørsmål.

Jens Stoltenberg (A): Mitt inntrykk er at statsministeren forsøker å fraskrive seg ansvaret for de forslagene Regjeringen selv har fremmet nylig om forverring av rammevilkårene for leverandørindustrien og oljeindustrien, og at Regjeringen for sent forstod alvorret. Så sent som i fjor høst foreslo Regjeringen 20 pst. økning av CO₂-avgiften, og man stilte til og med kabinettsspørsmål på det i fjor sommer og gjentok forslaget så sent som rett før jul. Så foreslo man å øke selskapsskatten til 79 pst. for oljeselskapene, og man foreslo å senke taket for forenklet behandling av utbyggingsprosjekter i Nordsjøen fra 5 milliarder kr til 3 milliarder kr.

Alle tre forslagene har gjort det vanskeligere å få fram prosjekter, vanskeligere å sikre sysselsettingen, spesielt i

leverandørindustrien. Og alle tre forslagene ble gjentatt og investert mye prestisje i fra Regjeringens side så sent som i fjor høst.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Erkjenner man at det var feil å fremme de forslagene nå? Erkjenner man at det var feil å stille kabinettsspørsmål og få forverring av rammevilkårene? Og betyr det at man har kommet til en bedre erkjennelse nå?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Nei, Regjeringen fraskriver seg selvsagt ikke ansvaret, verken for forslag som vi har fremmet tidligere, eller forslag som vi har fremmet nå. Jeg tror representanten Stoltenberg og andre overdriver CO₂-avgiftens betydning for den direkte sysselsetting på norske verft.

La meg referere en uttalelse fra formannen i Teknologibedriftenes Landsforening som kom over NTB i går. Han sier: «Det å fjerne produksjonsavgiften» – og det har faktisk Regjeringen varslet – «og halvere CO₂-avgiften» – som vel er det Arbeiderpartiet har antydnet – «vil kunne føre til et bedre marked for offshore-verftene. Men slike tiltak kommer ikke skipsverftene til gode, mener formannen i Teknologibedriftenes Landsforening... Børe Norland.»

Han uttaler sin tilfredshet med hva Regjeringen har varslet, bl.a. bygging av to nye hurtigruteskip.

I tillegg har jeg i mitt første svar redegjort for andre tiltak som Regjeringen har foreslått. Situasjonen i fjor var slik at økningen av CO₂-avgiften var nødvendig. Jeg ser ikke noen grunn til å ta selvkritikk på det.

Presidenten: Per-Kristian Foss – til oppfølgingsspørsmål.

Per-Kristian Foss (H): Jeg hadde lyst til fortsette på det politisk-teologiske området erkjennelser. Man skal vel ikke ha alskens av forventninger til hva statsministeren vil erkjenne, men jeg regner med at han iallfall erkjenner at han nå er glad for at han slipper å stå her og forsvare at verftene også vil være underlagt en konjunkturavgift. Det sparte opposisjonen Høyre og Fremskrittspartiet statsministeren og Regjeringen for.

Jeg må også bare få lov til å si at det er ikke korrekt når statsministeren sier at det å umiddelbart frita haleproduksjon og marginalproduksjon for produksjonsavgift på felt bygd ut før 1986, ikke vil ha umiddelbar virkning. Det vil ha det. Det vil bringe frem felt som nå ikke skal bygges ut, hvor planene for utbygging er klare.

Det er heller ikke korrekt når statsministeren sier at et fritak for deler av CO₂-avgiften over hele sokkelen ikke vil ha umiddelbar virkning. Selvfølgelig vil det ha umiddelbar virkning på selskapenes økonomi og dermed deres evne til å bygge ut felt som er i grenselandet. (Presidenten klubber.)

Mitt spørsmål er egentlig: Erkjenner ikke statsministeren at det er noe utilstrekkelig ved Regjeringens egne forslag når han selv står her umiddelbart etter at revidert nasjonalbudsjett er fremlagt og erkjenner at det ikke er

nok – og hans «egne» opposisjonspartier også erkjenner det og ber om forslag?

Presidenten: Presidenten vil minne om at taletiden er 1 minutt.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg hadde jo gjerne også satt pris på om andre enn Regjeringen vedstår seg hva de har vært med på. Når det gjelder CO₂-avgiften, var faktisk det del av en deal med bl.a. Høyre i fjor ...

Per-Kristian Foss (H): Et kabinettsspørsmål, ikke en deal!

Statsminister Kjell Magne Bondevik: ... fordi Høyre motsatte seg en annen avgiftsøkning – og for øvrig er nå prisen på strøm rekordlav. Så kan man diskutere klokskapen i det byttet, men det var det faktisk Høyre som var med og tvang fram. Og jeg syns at et parti som Høyre skulle vedstå seg noe mer det de selv har stemt for i Stortinget. Det gjør i hvert fall Regjeringen. Vi løper ikke fra det ansvaret.

Når det gjelder produksjonsavgiften, har faktisk Regjeringen varslet i revidert nasjonalbudsjett at den skal trappes ned i forhold til de åtte felt som i dag har slik avgift. Det er det altså ingen stor uenighet om, så jeg skjønner ikke hvorfor representanten Foss heiser det opp til et konfliktspørsmål. Det er klart at enhver regjering, og i særdeleshet en mindretallsregjering, må være villig til å diskutere med opposisjonen, ytterligere tilpasninger til sitt forslag.

Presidenten: Kjell Opseth – til oppfølgingsspørsmål.

Kjell Opseth (A): Eg blir forundra over at statsministeren til dei grader prøver å la vere å gå inn i dei alvorlege problema som vi ser både i offshore-næringa og i verftsindustrien. I verftsindustrien er det slik at skal ein ha full aktivitet, treng ein ein ordreinngang på 9 milliardar kr i året. I 1998 var ordreinngangen 3,8 milliardar kr, og hit til i år er den på 0,9 milliardar kr.

Det fortel kva slags situasjon vi er på full fart inn i. Og det einaste svaret statsministeren har, er at det skal byggjast gassferje, som det har vore snakk om i tre-fire år. Ja, det er jo bra at den kjem. Men eit forslag om å byggje nokre fleire ferjer, som vi veit det er behov for og som Stortinget har teke til orde for, har statsministeren ingen tankar om. Forskingsfondet kjem heldigvis, men det er no på bakgrunn av eit forslag frå Arbeidarpartiet her i Stortinget. Så det er ikkje mykje initiativ frå Regjeringa si side, for å seie det mildt.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Disse påstandene blir ikke riktige om de blir gjentatt to og tre ganger. Regjeringen har altså i revidert nasjonalbudsjett foreslått flere tiltak for å avbøte de tendenser vi ser til en fallende sysselsetting innenfor verfts- og oljeindustrien. Jeg skal ikke trette Stortinget med å gjenta dem, men det gis altså et feilaktig bilde ved å si at Regjeringen ikke tar dette al-

vorlig og ikke går inn i det. Så får vi diskutere om en skal komme med ytterligere tiltak. Jeg syns det er mer konstruktivt enn å forsøke å gi et falskt bilde, et bilde av at Regjeringen ikke gjør noe.

Regjeringen jobber også med dette på andre måter. Selv var jeg i Nordvest-Russland i forrige uke. Jeg besikket et verft hvor det er et samarbeid med Kværner Kleven og hvor det f.eks. også nå er snakk om å sikre kontrakter til dette verftet i Ulsteinvik for bygging av russiske fisketrålere. Så det er ting på gang som vil kunne bedre situasjonen, og Regjeringen jobber med dette fra dag til dag.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Jan Petersen (H): Mitt spørsmål er til statsministeren.

Jeg må ærlig innrømme at jeg var nesten i ferd med å skifte tema i forhold til det jeg hadde tenkt meg, etter å ha hørt på svaret til Per-Kristian Foss. I hvert fall kunne man bli i tvil om det var riktig av oss å bøye oss for kabinettsspørsmålet i fjor, når jeg hørte hvordan statsministeren valgte å formulere seg.

Men mitt spørsmål dreier seg altså om Kosovo. Det er et lite lysglimt at president Ahtisaari nå er i Beograd, selv om vi må minne oss selv om at Milosevic har ført forhandlinger før. Han har løyet, bedratt og forhålt. – Mitt spørsmål dreier seg om gjenoppbyggingen. EU har nå ønsket å ta en lederrolle ved å lansere den såkalte stabilitetspakten. Det er viktig å unngå at de som skal bidra, løper i bena på hverandre, og mitt spørsmål er derfor: Hvilke ambisjoner har statsministeren for å koble Norge på EUs arbeid på Balkan?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Norge verdsetter høyt det arbeidet EU gjør, og ikke minst den innsatsen som president Ahtisaari gjør sammen med Russlands Tsjernomyrdin og USAs Strobe Talbott. Og vi har selvsagt forventninger til denne reisen Tsjernomyrdin og Ahtisaari nå gjør til Beograd, uten at vi dermed kan forespeile at det nødvendigvis blir et snarlig gjennombrudd. Men vi har selvsagt et håp om at det nå kan gå mot en løsning.

Norge er kontinuerlig i dialog med EU om disse spørsmålene. Selv hadde jeg faktisk – jeg tror det var – tre telefonsamtaler med president Ahtisaari om disse spørsmål både før, under og etter mitt eget besøk i Russland, hvor selvsagt også Kosovo stod helt sentralt. Så vi er tett innpå EUs arbeid med disse spørsmål.

Det som deretter blir en hovedutfordring, blir jo å bygge opp igjen Kosovo og øvrige deler av Jugoslavia etter en forhåpentligvis fredelig løsning. Der har EU varslet at de vil gå tungt inn. Norge vil også selvsagt bidra så godt som vi kan og i den grad som vi får bevilgninger til. OSSE er tiltenkt en rolle i gjenoppbyggingen først og fremst når det gjelder det sivile nærvær, oppbygging av demokratiske institusjoner, overvåking av eventuelle valg, osv. Og som OSSE-formannskap vil også Norge her stå sentralt, det har vi fått forsikringer om fra de ulike hovedaktørene i dette.

Jan Petersen (H): Jeg har to oppfølgingsspørsmål.

Det er helt klart, som statsministeren sier, at det er svært lenge til et resultat foreligger i Kosovo, og vi er i en fortsatt meget dramatisk situasjon. NATO har jo lagt seg på en politikk hvor man bare bruker luftstyrker. Og mitt spørsmål er om statsministeren vil være parat til å omvurdere denne strategien hvis det ikke nå innen en rimelig tid finnes en løsning.

Nå er det slik at Stortinget snart skal gå fra hverandre. Det er lenge siden Regjeringen har vært i Stortinget og redegjort for Kosovo-situasjonen. Og mitt spørsmål nummer to er om statsministeren vil komme tilbake til Stortinget før vi går fra hverandre, slik at vi får nøye drøftet de alvorlige utfordringer vi nå står overfor.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Når det gjelder det siste, for å ta det først, er det klart at vi kommer svært gjerne tilbake til Stortinget før sommerferien. Jeg oppfattet Jan Petersens spørsmål som et ønske om det, og det skal vi selvsagt gjerne etterkomme. Jeg er enig i at det kan være ting å redegjøre for siden vi sist var her.

Når det gjelder NATOs strategi i forhold til å presse fram en løsning fra Milosevic' side, er det enighet om den strategien NATO står for, nemlig at man skal bruke luftangrep. Generalsekretæren i NATO har fått en stående fullmakt til å foreta analyser av ulike utviklingsforløp, også eventuelle bakkestyrker, men det er ikke stemning for i NATO, og Norge har heller ikke tatt til orde for, nå å endre strategien. Det vil være en rekke spørsmål i forbindelse med eventuelle kampstyrker på bakken som må besvares og som er problematiske. Noe annet er en styrke på bakken for å overvåke og ta vare på en fredsløsning.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Erik Solheim.

Erik Solheim (SV): Oppgaven med å få en million flyktninger tilbake er kolossal. Oppgaven med å få Serbia inn på et demokratisk spor er kanskje like stor. Jeg vil derfor spørre statsministeren om han er enig i de tanker SV har lagt fram, og som Høyre bl.a. har støttet, nemlig at vi trenger en Marshall-plan-liknende – altså i størrelsesorden, omfang og kraft – gjenoppbyggingsplan for det tidligere Jugoslavia, om Norge vil gå i spissen for en slik tanke internasjonalt, og om Regjeringen vil legge fram forslag til Stortinget f.eks. om en bevilgningsfullmakt som gjør at Regjeringen har tilstrekkelig rom for å bruke penger umiddelbart etter en fredsløsning, utover sommeren og høsten, for også å utløse tilstrekkelig store beløp fra andre land, slik at man umiddelbart kommer i gang med et massivt gjenoppbyggingsprogram slik at bl.a. flyktningene kan vende tilbake.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Uansett hva man måtte kalle det, er det i hvert fall behov for en omfattende plan og en gigantisk innsats for å bygge opp igjen det tidligere Jugoslavia. Det er det ingen tvil om. Det er Regjeringen enig i, og vi har varslet i internasjonale fora, bl.a. gjorde jeg det selv under NATOs toppmøte i Washington,

(Statsminister Bondevik)

at vi er beredt til å delta i dette. Og EU har også uttalt – som Jan Petersen nettopp var inne på – at de i tilfelle vil gå tungt inn. Og det betyr selvsagt svært mye økonomisk.

Nå må vi i første omgang konsentrere oss om å avhjelpe de grufulle lidelsene som fortsatt finner sted, først og fremst flyktningssituasjonen. Regjeringen har foreslått bevilgninger her for Stortinget. Vi ser at disse nå er i ferd med å bli brukt opp, og vi vil derfor nå umiddelbart komme med forslag om en ytterligere bevilgning til dette. Hvorvidt vi så vil trenge en bevilgningsfullmakt over sommeren, får vi heller vurdere.

Presidenten: Hans J. Røsjorde – til oppfølgingsspørsmål.

Hans J. Røsjorde (Frp): Statsministeren nevnte at det fra norsk side ikke var tatt noe initiativ for bakkestyrker. Men det kan jo tenkes at andre tar slike initiativer og bygger opp bakkestyrker for to formål: enten for å sette inn bakkestyrker for å få en løsning, eller som en følge av en avtale.

Da blir mitt spørsmål: Hva gjør Regjeringen for å forberede eventuell norsk medvirkning til bakkestyrker enten for den første opsjonen, som betyr bruk av fredsopprettende styrker, eller for å delta dersom en avtale skulle oppnås? Hvilke forberedelser gjør Regjeringen for at man kan svare ja når NATO ber om støtte for slikt?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Slike analyser holder en på med fra Forsvarets og Forsvarsdepartementets side. Og vi er nødt til å se vår totale innsats på Balkan i sammenheng. Vi er jo inne i SFOR, og hvis det blir snakk om noe liknende for Kosovos vedkommende, altså en slags KFOR, må vi se den innsatsen i sammenheng og ut fra hva vi har ressurser til. Det skal vi selvsagt trekke Stortinget inn i. Disse vurderingene er i gang, men det er klart at det vil fortone seg nokså annerledes om det blir en bakkestyrke for kamp for å drive serberne tilbake, enn om det blir en bakkestyrke for overvåking av en fredsløsning. Det er jo to vidt forskjellige formål, og det vil også komme til å prege både omfanget og karakteren av en slik styrke.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg har også et spørsmål til statsministeren. Det dreier seg om behandlingen av statsbudsjettet for neste år.

I fjor ble det jo i tolvte time etter mye somling og mangel på kontakt og forhandlinger – i realiteten etter min oppfatning i hvert fall – inngått en avtale som medførte at Høyre og Fremskrittspartiet gav en *subsidiær* tilslutning til et statsbudsjett som vi ikke likte, fordi alternativet var verre. Nå imidlertid, og inkludert statsministeren i dag, prøver de å pålegge Høyre og Fremskrittspartiet *ansvar* for det statsbudsjettet som vi på mange områder sa vi ikke var fornøyd med og ikke var enig i,

men som vi gav subsidiær tilslutning til. Dette begynner å irritere oss!

Kan vi forvente den samme holdningen hos Regjeringen også i forhandlingene om revidert nasjonalbudsjett for dette året, og har Regjeringen tenkt å gjøre det samme for budsjettbehandlingen til høsten? Har den vurdert at det som følge av Regjeringens uttalelser nå kan være en mindre velvillig opposisjon enn i fjor?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg er fullstendig klar over at det var snakk om en subsidiær tilslutning fra Fremskrittspartiets og Høyres side når det gjaldt både hovedbudsjettet i fjor og det reviderte nasjonalbudsjettet. Det gjenstår at det altså når det gjelder det temaet som var omdiskutert før i dag, ble vedtatt en økning av CO₂-avgiften, og det fremkom jo fordi opposisjonen motsatte seg en økning av elavgiften, som vi mente det var svært gode grunner til. Når vi ser nå hvor lav strømprisen er og hvor høyt strømforbruket er, kan man som sagt diskutere klokskapen i det ombytte av avgiftsøkning som der skjedde. Men jeg noterer meg det at det understrekes at det var en subsidiær tilslutning, og at det var ulike deler av dette budsjettopplegget som opposisjonen medvirket konstruktivt til, som de ikke likte, og det gjaldt vel bl.a. denne avgiftsøkningen. Det skal vi da ikke gjøre mer ut av enn opposisjonen aksepterer.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg vil gjerne nevne at Fremskrittspartiet var imot både elavgiftsøkning og CO₂-avgift. Det er nesten slik at man kan ha lyst til å si at man angret at man ikke stod på å gå imot begge, når regjeringssjefen nå i Stortinget mener at vi skal ta ansvar for at vi har stemt for noe vi var imot, utelukkende for å spare landet for et regjeringsskifte.

I fjor på tilsvarende tidspunkt stilte Regjeringen kabinettsspørsmål for å tvinge Fremskrittspartiet til å stemme for noe vi var imot. Og så fortsetter altså ikke bare statsministeren, men også medlemmer av regjeringspartiene, og prøver å si at vi må ta ansvaret for det vi har gjort, når vi har stemt for noe som vi egentlig var imot. Skjønner statsministeren hva dette medfører for vår lyst og holdning til å være positive overfor Regjeringen, når vi kontinuerlig får den slags ting tilbake?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg er jo fullt klar over med hvilken begrunnelse Fremskrittspartiet og Høyre stemte for disse forslag i fjor, så jeg noterer meg at det skal vi ikke utnytte mer enn opposisjonen vil være med og ta ansvar for. Jeg har ikke mer å si til det. Jeg noterer meg det og skal ta det til etterretning.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Per-Kristian Foss.

Per-Kristian Foss (H): Statsministeren må slutte å si at Høyre og Fremskrittspartiet tok et «ombytte» av avgift. Vi var mot begge deler. Det er dermed ikke sant å si at vi stod overfor et valg da vi valgte CO₂-avgift fremfor elavgift. Vi gikk mot begge deler, men til slutt valgte vi,

istedenfor å skifte regjering, å stemme for en CO₂-avgiftsøkning, som varte kun et halvt år. Det er riktig som Høyres leder sa, at det er mulig det var et galt valg, og dess lenger statsministeren holder på her i spørretimen, tror jeg han er i stand til å overbevise eventuelt flere om det.

Men jeg har lyst til å minne statsministeren om at vår kamp mot å få avgiftsøkninger også har ført til at vi har fått et mer moderat lønnsoppgjør enn vi ellers ville fått. Jeg har til og med opplevd representanter for regjeringspartiene stå i Stortinget og si at man fikk et bedre budsjett for 1999 enn man ville fått med de store skatte- og avgiftsøkningene som lå inne.

Til slutt vil jeg si at jeg tror statsministeren foran revidert budsjett bør legge an en (presidenten klubber) annen tone. Det er ingen plikt til avtale i revidert.

Presidenten: Presidenten vil be om at taletiden re-spekteres.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Nei, det er helt riktig at det ikke er noen plikt til avtaler omkring revidert. Revidert behandles jo også på en annen måte enn budsjettet om høsten, for det behandles ikke gjennom en blokkvotering, men ved votering over de enkelte kapitler og poster i budsjettet. Det kan gjøre det mer uoversiktlig, men det kan også gjøre det enklere. Det får behandlingen vise.

Jeg er fullstendig klar over med hvilken begrunnelse disse partiene stemte som de gjorde i fjor vår. Jeg skal ikke legge mer i det enn det som nå er partienes begrunnelse. Jeg vil dog når det gjelder elavgiften, uavhengig av hvordan Høyre og Fremskrittspartiet stemte, si at med den rekordlave pris vi i dag har på strøm, og med det rekordhøye forbruket vi har – og de to tingene henger sammen, sannsynligvis – tror jeg *det* forslaget fra Regjeringen i fjor ikke var så uklokt, men det er det ikke sikkert jeg klarer å overbevise representanten Foss om.

Presidenten: Siv Jensen til – oppfølgingsspørsmål.

Siv Jensen (Frp): Til det siste statsministeren sa, så er jo nettopp noe av problemet at det er ulike politiske oppfatninger i disse fem partiene om hvilke løsninger som er bra og fornuftige i forhold til utviklingen. Når det er sagt, vil jeg legge til at det ikke bare er statsministeren som tidvis har en uttrykksform som ikke akkurat skaper grobunn for ytterligere samarbeidsvilje i Fremskrittspartiet. Det er også andre deler av regjeringspartienes apparat som gjør det samme. Senest i går tilla Andre Skjørestad meg ansvaret for hele skatte- og avgiftspolitikken til Regjeringen, direkte på TV.

Og spørsmålet er: Vil statsministeren nå formidle det han selv har stått her og sagt, til den øvrige delen av regjeringsapparatet, slik at vi kan unngå den form for uttrykksformer fremover og dermed slippe å oppleve at man sender signaler inn i både Høyre og Fremskrittspartiet som ikke akkurat stimulerer til ytterligere samarbeidsvilje?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg skal gjerne formidle inn i regjeringsapparatet de synspunkter som

representanter for Fremskrittspartiet og Høyre har gitt uttrykk for – at de ikke vil ta ansvaret for mer enn det de er for. Det skal jeg selvsagt mer enn gjerne formidle hvis det kan bidra til en bedre stemning.

Men jeg må dog få lov til å komme med en velvillig anmodning tilbake, om at også vi fra Regjeringens side slipper å få fremsatt påstander om at vi gjør lite eller ingenting for å avhjelpe en vanskelig situasjon i oljebransjen og i verftsindustrien, som det har vært ganske leie tendenser til fra opposisjonen de senere dager, når Regjeringen vitterlig i sine dokumenter til Stortinget har foreslått flere tiltak for å avhjelpe denne situasjonen.

Presidenten: Da går vi til neste hovedspørsmål.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vil gjerne stille statsministeren et spørsmål i denne spontanspørretimen som, tror jeg, blir et slags vekselbruk mellom den store verden og vårt hjemlige avgiftsnivå. Jeg vil gjerne stille statsministeren et spørsmål i oppfølgingen av diskusjonen om Kosovo, fordi det er mange rundt omkring som har nærmere tilknytning til andre konflikter i verden, som syns at det er en betydelig del av dobbeltmoral ute og går når det gjelder Vestens og NATOs holdning. Man har altså fra Vestens og NATOs side gått til krigshandlinger og militære aksjoner mot Serbia for å sikre menneskerettigheter og humanitære verdier i Kosovo, slik at flyktningene skal få komme hjem og etnisk rensing skal slutte. Men andre steder hvor det også foregår betydelige overgrep, kommer nå i bakleksa. Regjeringen har jo selv bidratt til det ved å foreslå å ta deler av bevilgningen til bistanden (presidenten klubber) til Etiopia og Eritrea inn i statsbudsjettet (presidenten klubber) for å hjelpe flyktningene. På hvilken ...

(Stor uro i rotunden)

Presidenten: Taletiden er omme. Presidenten vil be om ro i salen.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg vet ikke hva spørsmålet var, for representanten fikk ikke anledning til å komme til spørsmålet, men skal likevel prøve å kommentere det.

Jeg er helt enig med representanten Halvorsen i det som jeg forstod var hovedintensjonen, nemlig at krisen i Kosovo, som er alvorlig, ikke må føre til at fokus blir borte fra andre kriseområder i verden hvor nøden er stor, f.eks. i Afrika. Når Regjeringen har funnet å kunne omdisponere noe innenfor bistandsbudsjettet i forbindelse med krisen i Kosovo, er det på helt konkrete prosjekteter hvor det er god saklig grunn til det. I Etiopia – Eritrea har vi dessverre fått et tilbakefall i en konflikt og i krigshandlinger mellom disse to land som gjør at det nå vil være vanskelig, etter Regjeringens vurdering, å benytte den bevilgning som opprinnelig var foreslått. Derfor har vi funnet det rimelig å kunne omdisponere fra denne bevilgningen.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg takker for statsministerens velvillige hjelp til å finformulere spørsmålet.

Lidelsene og tap av menneskeliv i krigen mellom Eritrea og Etiopia er antakelig like stor, kanskje større enn det vi nå ser i forbindelse med Kosovo-krisen, så at det skulle være noen som helst slags grunn til å ta en eneste krone å omdisponere derfra, kan jeg ikke se.

I tillegg er det nå slik at PKKs leder Öcalan står for retten i Ankara, og at man ikke kan være sikker på at dette er en rettførdig rett – tvert imot. Vi kan frykte at denne retts-saken blir en farse og ender med å bevise at Tyrkia ikke respekterer elementære menneskerettigheter. Hva vil Regjeringen gjøre i forhold til de tyrkiske myndighetene for å sikre at spørsmålet om kurdernes rettigheter tas opp på en skikkelig måte som kan føre til løsninger, og hva vil Regjeringen gjøre i forbindelse med rettsaken mot Öcalan?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Dette er et tema som vi jevnlig tar opp med tyrkiske myndigheter. Selv tok jeg det opp i samtale med ham som nå er statsminister i Tyrkia, Ecevit, da han var her som visestatsminister i fjor. Det går på kurdernes rettigheter generelt, og det går også på rettsaken mot Öcalan spesielt.

Når det gjelder det siste, har vi for det første understreket at Norge prinsipielt er imot dødsstraff, som jo kan være en aktuell straffutmåling i dette tilfellet. For det andre har vi understreket viktigheten av at denne retts-saken kan følges også av internasjonale observatører for å medvirke til en mest mulig rettførdig behandling, og vi har understreket viktigheten av en rettførdig behandling i denne saken.

Det er for øvrig interessant det Öcalan nå har gitt uttrykk for i sin forklaring i de siste dagene, hvor han åpenbart ber PKK å legge om sin strategi.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Erik Solheim.

Erik Solheim (SV): Man kunne få inntrykk av at enkelte bakerst i salen syntes at dette var litt perifere spørsmål når store norske ting står på dagsordenen. Men det dette faktisk dreier seg om, er hvorvidt vi, når vi går til krig for demokrati og menneskerettigheter, oppfatter dette som universelle prinsipper som vi forsøker å knesette internasjonalt, eller hvorvidt dette kan oppfattes som så å si noe man bruker politisk i en bestemt situasjon. Derfor er Öcalan-saken og konflikter på det afrikanske kontinentet også utrolig viktig i Kosovo-krisen.

Mitt spørsmål vil bli: På hvilken måte vil man nå gjøre det uttrykkelig klart overfor tyrkiske myndigheter hvis de nå gjennomfører Öcalan-saken på linje med Slånsk-prosessen i Tsjekkoslovakia eller Stalins prosesser, altså som en rent farsepreget rettsak, og så henretter Öcalan, at det ikke er akseptabelt? Vil man sørge for at dette får konsekvenser i NATO, i Europarådet eller på annen måte som gjør at Tyrkia forstår utvetydig at dette ikke er akseptabelt overfor land som faktisk går til krig for å forsvare demokrati og menneskerettigheter?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det er klart at hvis dette skulle ende opp som en farsepreget rettsak og

med en henrettelse, kommer Norge til å reagere med adekvate virkemidler. Jeg kan ikke si akkurat på hvilken måte og i hvilke fora vi vil gjøre det, men det er klart at på det vil vi gi uttrykk for en sterk reaksjon. Vi har også allerede forvarslet det ved å understreke sterkt overfor tyrkiske myndigheter at Norge er mot dødsstraff, og at vi forventer en rettførdig og ikke farsepreget rettsak.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Sylvia Brustad (A): Mitt spørsmål går også til statsministeren. 1998 var det dårligste året for kommunesektoren på hele 1990-tallet, og 1999 ser ut til å bli enda verre. Mange kommuner er i en svært vanskelig situasjon. De opplever at barnehageutbygginga så å si har stoppet opp, at prisene går til værs, og at prisene på skolefritidsordningene gjør at mange må ta ungene sine ut av de ordningene. Vi ser at vi innenfor skolesektoren står overfor svært store utfordringer. Vi ser også at denne regjeringa på det området har lagt opp til et betydelig linjeskifte i forhold til offentlige og private skoler, og vi vet også at det innenfor helse- og eldresektoren er betydelige utfordringer. Oppsummert betyr dette at mange kommuner nå må skjære kraftig ned på tjenestetilbudet.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Mener statsministeren at dette er en tilfredsstillende situasjon for våre innbyggere i mange kommuner rundt omkring i landet?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: En del kommuner sliter med vanskelig økonomi. Andre kommuner har en relativt brukbar økonomi. Vi registrerer når vi reiser rundt i landet, og også av det materialet vi får inn, at kommuneøkonomien er veldig varierende. Noe av problemet i denne sektor er å bidra med statlige ordninger som er mest mulig treffsikre, og som gjør at vi kan få en mest mulig likeverdig utvikling av velferdstilbudet rundt omkring.

Jeg vil likevel advare mot en generell svartmaling av situasjonen i norske kommuner. Det betyr ikke at vi fra Regjeringens side underslår alvor og de problemene en del kommuner er oppe i. Men det er også vitnerlig en god del kommuner som har en positiv utvikling, og hvor skatteinntektene er relativt gode, noe som bidrar til å styrke deres økonomi.

Dette regner jeg med at Stortinget vil få rikelig anledning til å komme tilbake til når det behandler kommuneøkonomiproposisjonen, som Regjeringen har lagt fram. Der har som kjent Regjeringen lagt opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter fra 1999 til 2000 på 1 ¼ pst. Det tilsvarer om lag 2,5 milliarder kr. Inntil ¼ pst. av dette er til frie inntekter, som jo kommunesektoren er veldig sterkt opptatt av. Grunnen til at vi ikke var kommet lenger når det gjelder frie inntekter, er at veldig mye nå er bundet opp i de vedtatte helseplaner som Stortinget har sluttet seg til, innenfor psykiatri, kreftomsorg og utstyr, og eldreomsorgsplanen som Stortinget tidligere har vedtatt.

Så får vi se om andre partier, inklusiv Arbeiderpartiet, har mer midler å avse til denne sektoren, og i tilfelle hvordan de på en ansvarlig måte vil dekke det inn.

Sylvia Brustad (A): Det er riktig som statsministeren sier, at det er variasjoner kommunene imellom. Men da er det ekstra underlig at Regjeringa i sitt kommuneopplegg for neste år ikke foreslår en bedre omfordeling mellom skattesterke og skattesvake kommuner.

Vi må konstatere at sjøl om mange over lengre tid har påpekt at mange kommuner er i en vanskelig økonomisk situasjon, velger Regjeringa ikke å ta det innover seg. Regjeringas opplegg for kommunesektoren for resten av dette året og for neste år bærer bud om fortsatt stramme tider for mange kommuner. Det vil bety at situasjonen f.eks. i barnehagesektoren, innenfor skole osv. ikke vil bli spesielt mye bedre med det opplegg som vi nå har på bordet. Og da vet vi hvem som taper på det. Det er barn og unge rundt omkring i mange kommuner.

Det er et framskritt at Regjeringa nå har gitt Arbeiderpartiet rett i at eldreomsorgsplanen skal følges slik som Stortinget tidligere har vedtatt. Men med det stramme opplegget som Regjeringa har presentert, er jeg usikker på om kommunene greier å gjøre seg nytte av midlene.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg skjønner at Sylvia Brustad forvarslar at Arbeiderpartiet har mye mer penger å disponere til denne sektoren, og det får vi da komme tilbake til ved behandlingen av kommuneøkonomiproposisjonen. Det begynner å bli en del slike områder nå hvor Arbeiderpartiet forvarslar økte utgifter. Da regner vi med at også Arbeiderpartiet vil legge fram realistiske, ansvarlige inndekningsforslag. Jeg syns det er veldig vanskelig å diskutere slike spørsmål uten at en har et helhetlig opplegg fra dem som kritiserer at det er for lite penger til disposisjon.

Når det gjelder skattøre og fordelingen mellom kommunene, får vi se hva som måtte komme av forslag fra andre partier, før vi kan ta stilling til det og hvilke effekter det har. Men det har vært en prioritering fra Regjeringens og Stortingets side at vi nå vil bygge ut først og fremst eldreomsorgssektoren og helsesektoren, og det bærer kommuneøkonomiproposisjonen et helt klart preg av. Det vil jeg tro er en prioritering som representanten Brustad er enig i.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg tror vi må la statsministeren få hvile litt, så mitt spørsmål går til miljøvernministeren.

Konflikten mellom rovdyr og saue-/reindriftsnæringen har økt de siste årene som følge av den rovdyrpolitikken som føres her til lands. Alle de fire rovdyrstammene – bjørn, ulv, gaupe og jerv – er i kraftig vekst, samtidig som jegerne ikke klarer å felle de kvotene som er tildelt.

I forrige uke tok landbruksminister Kåre Gjønnes til orde for en mer effektiv jakt på rovdyr, da han uttalte at målet må være at rovdirene felles så effektivt som det går an å få det til. Mitt spørsmål til miljøvernministeren er om hun deler det synet.

Statsråd Guro Fjellanger: La meg først få lov å si at det er et viktig og vanskelig saksområde Øyvind Kors-

berg her tar opp. Vi er, som alle i denne salen vet, pålagt å kombinere to tilsynelatende motstridende hensyn – det ene er å ha levedyktige bestander av alle de fire store rovdirene våre, og det andre er å kunne bruke utmarksbeite til sau og rein.

Det har fra Regjeringens side vært viktig å jobbe for å minske konfliktene i så stor grad som overhodet mulig. Derfor har Regjeringen økt kraftig bevilgningene til bestandsregistrering. Det ligger i Stortinget en proposisjon som slår fast lovfestet rett til erstatning, og det har vært jobbet grundig og mye både med forebyggende tiltak og overgang til annen drift der det ikke fins annen mulighet.

I tillegg har det vært viktig for Regjeringen å få på plass effektiv jakt der en har bestemt seg for å ta ut skadedyr. Derfor har vi i forrige sesong bl.a. hatt ute en rekke betingede fellingstillatelser, som har sikret at når det oppstår skade, skal ikke en byråkratisk og langtrukken saksbehandling være i veien for at skadedyr tas ut. Det betyr også at Regjeringen er innstilt på å få til en effektiv jakt der det er enighet om at dyr skal tas ut. Jeg vil allikevel understreke at metodene som brukes for å få til en effektiv jakt, må være i tråd både med Bern-konvensjonen og viltloven. Det betyr at det er enkelte restriksjoner på hva slags type jakt som kan tillates.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg takker selvfølgelig statsråden for svaret. Nå fikk jeg vel ikke noe svar på om hun deler landbruksministerens syn på dette. Men det er riktig som miljøvernministeren er inne på, at problemet er at man ikke klarer å oppnå de fellingskvotene som er tildelt.

Jeg har også merket meg at rovdyrkonflikten er et hett tema innenfor statsforvaltningen, og da med tanke på dyreetikk. Statens dyrehelsetilsyn har uttalt at rovdymeldingen bør få en ny behandling her i Stortinget. Vil statsråden vurdere en ny behandling av rovdyrproblematikken på bakgrunn av de enorme tapene av husdyr som har vært de siste årene, og som også kommer til å være i fremtiden?

Statsråd Guro Fjellanger: Det er kort tid siden Stortinget hadde en grundig gjennomgang av hele rovdyrpolitikken og bestemte seg for de retningslinjene som Regjeringen nå forvalter etter. Jeg tror det ville være klokt å fortsette jobben med å gjennomføre de prinsippene som ligger i den nåværende politikken. Men det betyr ikke at det ikke underveis vil være behov for enkelte justeringer. Det er bl.a. snakk om å kunne diskutere justeringer for grensene for kjerneområdene, hvor det åpenbart ligger i meldingen en åpning for at de bør justeres etter hvert som bestandene utvikler seg. Det vil også være viktig å ha en god bestandsregistrering, slik at vi sikrer at forvaltningen av de enkelte bestandene er i tråd med antallet i bestanden, og at vi, etter hvert som bestandene øker, går over til en forvaltning som gjør det lettere å ta ut dyr.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål

Bjørn Tore Godal (A): Statsministeren har nå fått hvile i flere sekunder. Jeg vil gjerne følge opp med et spørsmål om Kosovo. Det er i morgen faktisk fire uker siden de så-

kalte G8-landene, som inkluderer Russland, ble enige om hovedtrekkene i en politisk løsning for Kosovo. Vi har alle, vil jeg tro, et dypt ønske om at bombingene skal opphøre. Men et springende punkt gjenstår: Hvordan kan vi gi hundretusenvis av kosovoalbaniere tilstrekkelig trygghet for at de kan vende tilbake til sine hjemsteder? Til det trengs det et effektivt internasjonalt militært nærvær som kan gi de nødvendige sikkerhetsgarantier. Som kjent, og som nevnt, besøker i dag Finlands president Ahtisaari, sammen med den russiske spesialutsendingen Tsjernomyrdin, Beograd. Det er første gang den typen besøk finner sted. Den tyske utenriksminister sier i dag at muligheten for et gjennombrudd i de nærmeste dager er til stede. Hvordan ser statsministeren på mulighetene for et gjennombrudd, en bombestans og et klart FN-mandat for det videre arbeid?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg deler oppfatningen til representanten Bjørn Tore Godal av hva som er viktig nå fremover, ikke minst det å skape en trygghet for tilbakevending for de flyktningene som er drevet på flukt ut av Kosovo, og også internt i Kosovo. Jeg legger for min del veldig stor vekt på at Russland fortsatt er aktivt med i de diplomatiske bestrebelsene med sikte på å finne en fredelig løsning på konflikten. Jeg har, som nevnt i et tidligere svar, hatt flere telefonsamtaler med president Ahtisaari, og når han nå finner å ville reise til Beograd sammen med Tsjernomyrdin, regner jeg med at det ikke er helt uten grunn. Likevel vil jeg advare mot forventninger om at det nødvendigvis betyr et umiddelbart gjennombrudd for en løsning. Det har kommet signaler fra Beograd også skriftlig om at de godtar hovedprinsippene i G8-gruppens fredsskisse. Men dette er jo en skisse, og det er enkelte punkter som må avklares nærmere. Det gjelder først og fremst punktet om hvilket militært nærvær som skal være i Kosovo etter en fredsslutning. Det må være robust nok og effektivt nok til å kunne beskytte Kosovos befolkning, og hvorvidt president Milosevic aksepterer det, gjenstår å se. Men jeg har grunn til å tro at dette vil være et hovedpunkt i de samtalenene som nå vil finne sted i Beograd, og utfallet av samtalenene på dette punkt tror jeg vil bli nokså avgjørende for om og i tilfelle når en kan få en fredelig løsning.

Bjørn Tore Godal (A): Jeg må si at jeg deler den vurderingen. Jeg forutsetter at Regjeringen gjennom det OSSE-formannskapet Regjeringen og utenriksministeren har, har en aktiv kontaktlinje slik at en kan medvirke til den politiske løsningen som må legges til grunn. Den internasjonale styrke må være effektiv, men det må samtidig ikke settes så strenge krav til rammene for den at den aldri kommer på plass. Jeg tror at muligheten for å få til en slik styrke, hvor NATO-land, Russland, Ukraina og andre medvirker, er til stede, og jeg forutsetter at Regjeringen også har, som NATO-land, den fleksibilitet som skal til for at en kan respondere positivt på et reelt signal fra Beograds side om at en nå aksepterer dette nærværet. Jeg slutter meg for øvrig til ønsket i et tidligere spørsmål om en redegjørelse for situasjonen i Stortinget før Stortinget går fra hverandre.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg er enig i at NATO må også vise fleksibilitet. Det blir spørsmål om en kombinasjon av nødvendig fasthet for at det skal bli en holdbar løsning, og fleksibilitet med hensyn til hvordan styrken blir organisert. Det er vår oppfatning at skal en styrke som skal ta vare på en fredsslutning, være effektiv og robust nok, må NATO utgjøre en kjerne av denne, fordi det er NATO som besitter de nødvendige ressurser og er effektiv nok til å kunne gjøre det militære nærværet robust. Men ut fra slike forutsetninger er vi fra norsk side innstilt på å være fleksible når det gjelder organisering og, skal vi si, overbygning av både det sivile og militære nærværet som trengs i Kosovo etterpå.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Per-Kristian Foss (H): Mitt spørsmål til statsministeren gjelder Regjeringens holdning til oljepolitikken. Jeg må si at for dem av oss som har fulgt dette fra aviser og media, etterlates det et svært forvirrende inntrykk, særlig når det gjelder Regjeringens holdning til striden om kjøp av aksjer i Saga Petroleum, et av de tre norske oljeselskaperne, iallfall delvis norsk eid. Jeg registrerer at representanter for Regjeringen går ut og karakteriserer konkurrerende bud fra norske statlige selskaper – altså der staten selv er part – som, sitat næringsministeren: en god løsning. Og sitat den samme minister: Da er det meningsløst av andre å prøve å gjøre et oppkjøpstilbud – dette avlevert dagen før Elf leverte sitt bud. Er det slik at Regjeringens jobb som eier av et av de konkurrerende selskaper i anbuds-kampen er å karakterisere, eller å hindre andre å kjøpe opp? Tror statsministeren at dette bidrar til å øke norsk sakkels attraktivitet i konkurransen med andre?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Regjeringen respekterer selvsagt spillereglene på dette området, nemlig at det er Sagas aksjonærer som avgjør hvilket tilbud de eventuelt vil godta og legge til grunn for et salg. Vi har fra Regjeringens side vært med å legge til rette for, og har også i en proposisjon til Stortinget foreslått, at Hydro kan ha en rettet emisjon mot Sagas aksjer med sikte på oppkjøp, og dette har også skjedd i forståelse med Statoil, som tross alt eier 20 pst. av aksjene i Saga, og som Hydro derfor måtte ha en forståelse med. Fra Regjeringens side anser vi dette som å være en god løsning, fordi det også vil bidra til at de verdier som Saga har fått tildelt, som det tredje norske oljeselskapet fram til nå, kan forbli på norske hender. Men vi har full respekt for at dette er det Sagas aksjonærer som selv avgjør, og når det er kommet et konkurrerende tilbud, gjør ikke Regjeringen noe for å hindre dette tilbudet. Det vil det være Sagas aksjonærer som avgjør. Hvorvidt det så vil komme nye tilbud som igjen konkurrerer med Elfs tilbud, gjenstår å se. Vi har lagt til rette for en løsning som vi synes er god, men det er Sagas aksjonærer i dette markedet som avgjør hvilken løsning det blir.

Per-Kristian Foss (H): Kan statsministeren da forstå, eller for å spørre på en annen måte: Jeg aksepterer at Re-

gjeringsen nå sier at de respekterer spillereglene, men hvorfor går da én av Regjeringens representanter ut og karakteriserer det at andre selskaper prøver seg, som altså er etter spillereglene, som meningsløst?

Skjønner statsministeren da at utlandet og andre i Norge kan være i tvil om statsråden her opptrer som eier, som ikke liker konkurrerende bud – og det forstår jeg – samtidig som man er medlem av en regjering som skal lage spilleregler, og som skal sørge for at det blir fair play? Dette skaper et forvirrende inntrykk, og jeg vil gjerne høre om statsministeren er enig med Sponheim i at det var meningsløst av andre, i dette tilfellet Elf, å legge inn bud?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg kjenner ikke til disse uttalelsene og vil ikke gå nærmere inn på dette enn det jeg allerede har redegjort for. Det er fair play at et annet selskap legger inn bud på kjøp av Sagas aksjer. Statoil eier i dag 20 pst. av Saga, og hvis f.eks. Elf da skal kunne overta alle aksjene i Saga, må de i tilfelle over 90 pst. for å kunne kreve innløsning av de øvrige. Det er selvsagt ingen nødvendig del av løsningen, men det gjenstår å se hvordan Sagas aksjonærer, inklusive Statoil, som jo har 20 pst., vil vurdere dette. Det er helt i pakt med spillereglene at andre selskap leverer inn bud, og vi skal ikke utelukke at det kan komme flere enn Hydros og Elfs.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Jan Petersen.

Jan Petersen (H): Hvis det nå blir slik at det er Hydro som får tilslaget på Saga, vil jo statens eierandel i Hydro gå ned. Nå forstår jeg det slik at statsministeren er mer enn åpen for at staten igjen skal kjøpe seg opp, og det vil koste atskillig av skattebetalernes penger.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Hvilket formål skulle dette tjene? Hva i alle dager er vitsen med å binde så store statlige midler nettopp i å kjøpe seg opp igjen?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Regjeringen har jo, som det fremgår av proposisjonen omkring Hydros rettede emisjon mot Saga, akseptert at statens eierandel i Hydro faller ned til ca. 43 pst., tror jeg det er, mot dagens ca. 51 pst. Men vi har også sagt i proposisjonen at vi fortløpende vil vurdere hvorvidt staten bør kjøpe seg opp igjen. Det har jo vært relativt bred enighet i norsk politikk, i hvert fall blant et flertall, om at det har vært fornuftig at staten har hatt aksjemajoriteten i Hydro.

Selv er jeg ikke så overbevist om at forskjellen på 51 pst. og 43 pst. nødvendigvis er så stor når det gjelder det daglige virket, men det kan vi trenge noe erfaring med før en konkluderer. Derfor har Regjeringen funnet det riktig å varsle at vi fortløpende vil vurdere om en skal kjøpe seg opp igjen dersom erfaringene skulle tilsi det, men vi har ikke forhåndskonkludert med at så vil skje. I tilfelle det skjer, er det omplassering av formue. Staten selger jo også aksjer, den skal bl.a. gjøre det i Telenor. Så jeg tror ikke det er en riktig beskrivelse å si at dette vil koste skattebetalernes penger.

Presidenten: Carl I. Hagen – til oppfølgingsspørsmål.

Carl I. Hagen (Frp): De fleste er vel av den oppfatning at i den situasjonen Statoil er i, med nytt styre og kommende ny konsernsjef, har selskapet mer enn nok med å få orden i sitt eget hus og orden i sine egne operatørskap.

Mitt første spørsmål til statsministeren er: Hvorfor legger Regjeringen frem spørsmålet om Hydros tilbud til Stortinget når Regjeringen ikke legger frem noe om hvorledes Statoil bør opptre i den foreliggende situasjonen, til tross for at begge er selskaper som staten har kontrollerte aksjeinteresser i? Hvorfor denne forskjellsbehandlingen overfor Stortinget fra Regjeringens side?

Så er det ganske mange oljeselskaper som i dag er av den oppfatning at dersom de gjør noe Regjeringen ikke liker, risikerer de å bli straffet ved ikke å få tildelt nye lisenser og nye oppgaver. Jeg vil gjerne at Regjeringens sjef definitivt erklærer at den sittende regjering ikke på noen måte vil straffe eller vanskeliggjøre arbeidet for eventuelle nye utenlandske selskaper som byr på Saga.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: For å ta det siste først: Regjeringen akter ikke å straffe utenlandske selskaper som måtte by på Saga. Jeg kan også si at utenlandske selskaper, så langt jeg kjenner til det, er tilfreds med norsk oljepolitikk når det gjelder behandlingen av utenlandske selskaper. Jeg hadde i går selv besøk av sjefen for verdens fjerde største oljeselskap, Chevron, som uttalte stor tilfredshet med kontakten med norske myndigheter, og som også av den grunn uttalte interesse for å delta i den 16. konsesjonsrunden når den blir utlyst. Regjeringen er opptatt av å gi utenlandske oljeselskaper, som vi er avhengig av på norsk sokkel, en god behandling.

Når det gjelder behandlingen av Hydro og Statoil i forhold til Stortinget, mener Regjeringen at det at staten eventuelt skal gå under 50 pst. eierandel i Hydro, og det at Hydro eventuelt får tilslaget på å kjøpe opp det tredje norske oljeselskapet, er så prinsipielt viktige beslutninger at vi her ikke vil utøve generalforsamlingsmyndighet uten tilslutning fra Stortinget. Statoil står etter vårt skjønn ikke overfor samme type store prinsipielle beslutninger.

Presidenten: Jan Tore Sanner – til oppfølgingsspørsmål.

Jan Tore Sanner (H): Det er liten tvil om at Regjeringen har håndtert prosessen rundt Saga på en svært uheldig måte. I tillegg til at næringsministeren var ute og karakteriserte nye tilbud som meningsløse, forskutterte også olje- og energiminister Anne Enger Lahnstein beslutningen, etter at Hydro og Statoil var kommet frem til en enighet, ved å si i TV 2-nyhetene at dette innebærer at disse viktige verdiene kan forbli på norske hender. Man avventet med andre ord ikke hva Sagas aksjonærer måtte mene. Man forskutterte allerede beslutningen og karakteriserte det som gledelig at Hydro og Statoil var blitt enige, og man mente det ville være meningsløst for andre å komme med tilbud på Saga.

Ser statsministeren at dette kan være med på å gjøre norsk sokkel mindre attraktiv, i og med at Regjeringen, med støtte fra Arbeiderpartiet, sender ut så sterke signaler om at man i norsk oljepolitikk tenker norsk og primært statlig – med andre ord at det er en fare for at man kan forskjellsbehandle norske og utenlandske selskaper?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Dersom to statlig kontrollerte selskaper kommer til en forståelse i forbindelse med det tilbud Hydro har gitt for kjøp av aksjer i Saga, må Regjeringen ha lov til å ha en oppfatning av at det er positivt. Saga er i dag i utgangspunktet i hvert fall hovedsakelig et norsk selskap. Det har betydelige ressurser på den norske kontinentalsokkelen. Og det å kunne få en løsning hvor dette forblir på norske hender, må Regjeringen ha lov til å uttale er positivt. Men vi viser respekt for spillereglene. Vi viser respekt for internasjonale selskaps selvsagte rett til å levere konkurrerende tilbud, og den respekten har vi utvist. Ett slikt tilbud har kommet, kanskje flere vil komme. Og vår kontakt med utenlandske selskap tilsier ikke at de er misfornøyde med norske myndigheters håndtering av slike spørsmål.

Presidenten: Da er tiden for den muntlige spørretimen omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: På grunn av det høye antall spørsmål som skal besvares, finner presidenten å måtte meddele at han med hjemmel i forretningsordenen § 53 nr. 3 siste ledd har bestemt at det kun vil bli gitt adgang til ett tilleggsspørsmål etter at hovedspørsmålet er besvart. Dette anses nødvendig for at dagens kart kan ferdigbehandles innenfor den reglementsmessige tid for formiddagens møte.

Videre vil presidenten meddele at det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Arvid Falch til statsministeren, vil bli tatt opp av representanten Steinar Bastesen.

Spørsmål 3, fra representanten Thore Aksel Nistad til kulturministeren, vil bli besvart av miljøvernministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra miljøvernministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart foran spørsmål 38, som skal besvares av samme statsråd. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Fredrik Färber.

Spørsmål 6, fra representanten Jon Olav Alstad til kulturministeren, vil bli besvart av arbeids- og administrasjonsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 8, fra representanten Arvid Falch til olje- og energiministeren, vil bli besvart av miljøvernministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra miljøvernministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart foran

spørsmål 38, som skal besvares av samme statsråd. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Steinar Bastesen.

Spørsmål 19, fra representanten Jan Petter Rasmussen til justisministeren, vil bli besvart av helseministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra helseministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart foran spørsmål 32, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 40, fra representanten Øystein Hedstrøm til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av miljøvernministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 41, fra representanten Torbjørn Andersen til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av miljøvernministeren på vegne av kommunal- og regionalministeren, som er bortreist.*

S p ø r s m å l 1

Karin Andersen (SV): Jeg vil få stille statsministeren følgende spørsmål:

«EFTA-domstolen har kjent hele ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift for ulovlig. Hoveddelen av ordningen kan foreløpig videreføres som transportstøtte. Ordningen er nå definert som regionalpolitikk, og flertallet som forsikret om at dette var skatte- og avgiftspolitik, tok grundig feil. Hele ordningen er nå underlagt EU.

Ser statsministeren disse fakta, og vil Regjeringen legge fram en total konsekvensanalyse av de prinsipielle sidene av dommen?»

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Spørsmålet fra stortingsrepresentant Karin Andersen nødvendiggjør noen oppklarende ord innledningsvis.

For det første har verken ESA i sitt vedtak eller EFTA-domstolen ved sin prøving av vedtaket kjent hele ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift ulovlig. Tvisten mellom Norge og ESA gjaldt hvorvidt den differensierte arbeidsgiveravgiften innebærer statsstøtte etter EØS-avtalen for dem som betaler arbeidsgiveravgift etter lavere sats enn maksimalsatsen. Fra norsk side hevdet vi, i tråd med både denne og den forrige regjeringens standpunkt, at arbeidsgiveravgiften var en del av det generelle skatte- og avgiftssystemet og derfor falt utenfor EØS-avtalen. Det er i sitt syn på den differensierte arbeidsgiveravgiften som statsstøtte at ESA har fått medhold av EFTA-domstolen. Det som er korrekt, er at hoveddelen av ordningen kan videreføres som lovlig statsstøtte, bl.a. etter ESAs retningslinjer for transportstøtte.

Det har aldri vært noen uenighet om at den differensierte arbeidsgiveravgiften er en del av regionalpolitikken. Det er nettopp dens karakter av et vesentlig, enkelt, næringsnøytralt og treffsikkert distriktspolitisk virkemiddel som har gjort at vi har ansett den viktig å forsvare. Samtidig har vi sett noen av disse egenskapene som argument for at ordningen var en del av det generelle skatte- og avgiftssystemet og derfor skulle falle utenfor EØS-avtalen.

* Dessuten ble spørsmålene 14 og 15, fra representanten Dag Danielsen til utenriksministeren, besvart av utviklings- og menneskerettsministeren.

Det er ikke riktig at EFTA-domstolens avgjørelse innebærer at ordningen er underlagt EU. Både EFTA-domstolen og EFTAs overvåkingsorgan, ESA, er EFTA-organer. De utøver sin kompetanse uavhengig av de tilsvarende organene i EU, som er EF-domstolen og kommisjonen.

En vesentlig forskjell mellom EØS og EU er at EØS-avtalen ikke gir grunnlag for å kreve at avtalepartene harmoniserer skattereglene. I EU kan kommisjonen foreslå og rådet vedta harmoniseringsbestemmelser når det gjelder indirekte skatter. Denne forskjellen mellom deltakelse i EØS og EU består også etter EFTA-domstolens avgjørelse.

Jeg beklager, men må ta til etterretning at EFTA-domstolen har gitt ESA medhold i at den differensierte arbeidsgiveravgiften skal betraktes som statsstøtte i forhold til EØS-avtalen. Det betyr at vi ikke fritt kan utforme den differensierte arbeidsgiveravgiften slik vi finner mest hensiktsmessig. Konkret vil vi måtte gjøre unntak fra den differensierte avgiften overfor de næringsgreinene der ESA ikke har akseptert statsstøtte i form av differensiert arbeidsgiveravgift. Samtidig følger det av ESAs vedtak at ordningen kun er godkjent ut år 2003.

Selv om dommen ikke har så vidtrekkende konsekvenser som spørsmålsstilleren har antatt, ville det innebære et omfattende arbeid å legge fram en total konsekvensanalyse av de prinsipielle sider av dommen. De prinsipielle sidene går langt utenfor denne konkrete sak og gjelder spørsmålet om hvilken rekkevidde statsstøttereglene i EØS-avtalen har i forhold til skatte- og avgiftssystemet.

På dette området foregår det et arbeid i EU som har ledet til retningslinjer for anvendelse av statsstøtteregler i forhold til direkte bedriftsbeskatning. Retningslinjene vil sannsynligvis bli tatt inn i ESAs tilsvarende retningslinjer og forhåpentligvis gi klarere forhold rundt spørsmålene om statsstøtte og skatt.

Til slutt: På kort sikt må vi konsentrere oss om de konkrete økonomiske og juridiske konsekvensene av dommen. Regjeringen vil komme nærmere tilbake til dette når den foreslår regler som er tilpasset dommen. Regjeringen vil sette i verk tiltak, slik at den samlede distriktpolitiske innsatsen ikke blir svekket som følge av tapet i EFTA-domstolen.

Karin Andersen (SV): Jeg takker for svaret.

Jeg forstår at Regjeringa fremdeles forsøker å minimalisere de ganske alvorlige endringene i dette systemet som EFTA-domstolen har slått fast. ESA har fått fullt medhold og avvist Norges begrunnelse, at arbeidsgiveravgifta er en del av det norske skatte- og avgiftssystemet og dermed unntatt EØS. Innenfor EØS styrer EU, og Regjeringa følger etter. Derfor mener jeg det hadde vært riktig at Regjeringa så raskt som mulig hadde kommet til Stortinget med en sak om de prinsipielle sidene av konsekvensene av den dommen som er falt. Jeg kunne også tenke meg å spørre statsministeren hvordan Regjeringa har planlagt å forholde seg til tidsfristen som han sjøl refererte til i sitt svar, og om vi kan forvente oss en stadig nedtrapping av dette systemet fram mot den datoen.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Regjeringen beklager, som jeg gav uttrykk for i mitt første svar, avgjørelsen i EFTA-domstolen, men vi må selvsagt bøye oss for den, for det er disse spillereglene vi er underlagt. Likevel – saken er stor, men vi skal ikke gjøre den større enn den er. Jeg må da minne om at minst 95 pst. av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift vil kunne føres videre også etter EFTA-domstolens avgjørelse. Den alt overveiende del av ordningen kan altså videreføres. Men denne dommen vil ramme noen bransjer og bedrifter, og der er Regjeringen innstilt på å sette inn andre tiltak som kan gjøre at den samlede distriktpolitiske innsatsen ikke blir svekket.

Som jeg redegjorde for, er det på gang et arbeid i EU som også trolig vil bli innarbeidet i ESA når det gjelder forholdet mellom skatte- og avgiftsspørsmål og regionalpolitiske spørsmål. Dette er et så vidt omfattende arbeid at det ikke vil være mulig for Regjeringen å komme hit til Stortinget nå før sommeren med en analyse av det, men vi skal gjøre det så raskt som mulig.

S p ø r s m å l 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Arvid Falch til statsministeren, vil bli tatt opp av representanten Steinar Bastesen.

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til statsministeren:

«I muntlig spørretime 3. mars 1999 lovt statsministeren å ta affære i en sak som gjelder fiskere under 18 år. Problemet for denne gruppen er at vergemålsloven setter grenser for hvem som får registrere seg i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret. Statsministeren sa at han ville ta kontakt med de departementer denne saken berører: Finansdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Justisdepartementet.

Har statsministeren gjort noe med saken, og hva er i så fall gjort?»

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Etter kontakt med de aktuelle departementer kan jeg opplyse følgende: Av lov om vergemål for umyndige av 22. april 1927, vergemålsloven, § 2 fremgår at en umyndig som hovedregel ikke selv kan råde over egne midler eller binde seg ved rettshandel. Det vil i utgangspunktet være vergen som handler på den umyndiges vegne i formuessaker, noe som også fremgår av vergemålsloven § 38.

Enhetsregisterloven av 3. juni 1994 og foretaksregisterloven av 21. juni 1985 inneholder ingen klare regler om aldersgrense for registrering i Enhetsregisteret eller Foretaksregisteret.

En fisker under 18 år som vil etablere næringsvirksomhet, kan gjøre dette ved at vergen gir sitt samtykke, og deretter lar seg registrere på den mindreåriges vegne i Enhetsregisteret og/eller Foretaksregisteret. I de tilfeller hvor de aktuelle registre ikke godkjenner en slik registrering fordi foreldrene allerede selv er registrert, kan det være aktuelt å få oppnevnt en hjelpeverge for den mindreårige i medhold av vergemålsloven § 16. Denne

bestemmelsen gir hjemmel for å oppnevne hjelpeverge for den mindreårige hvor vergen ikke kan ivareta den mindreåriges interesser i visse saker. Det vil være overformynderiet i bostedskommunen som foretar oppnevning av hjelpeverge, og den mindreårige og vergen kan henvende seg dit, etter lovens § 11.

Etter mitt skjønn gir vergemålsloven en praktikabel løsning på hvordan registreringsspørsmålet kan løses i forhold til en mindreårig.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsministeren for svaret, som jeg ikke er fornøyd med. Tvert imot – jeg var mer fornøyd med det første svaret han gav i den muntlige spørretimen. Da skulle han ordne opp.

Det er ikke så enkelt som å overlate registreringen til faren eller vergen når en ungdom på 16 år, som står på blad B i fiskermanntalet, skal fiske sin tildelte maksimalkvote, for hvis faren blir registrert som fisker for å fiske *den* kvoten, får ikke faren lov til å fiske *sin* kvote. Slik er regelverket i fiskerilovgivningen. Så gutten kan simpelthen ikke bruke faren som sin verge. Han kan heller ikke bruke en annen fisker som verge, for hvis fiskeren har fartøyskvote, får han ikke lov til å fiske sin fartøyskvote hvis gutten fisker sin maksimalkvote. Det må være mulig å forandre vergemålsloven og gi den et tillegg, gi mulighet for dispensasjon, slik at fiskere som står på blad B, får lov til å være registrert i registeret og får lov til å betale moms fra 16-18 år. Det må gå an å tilpasse vergemålsloven til fiskeriloven.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jeg beklager det jo hvis ikke representanten Bastesen er fornøyd.

Som jeg sa i mitt første svar, er vi klar over at foreldrene i noen tilfeller ikke vil kunne opptre som verge her fordi de selv er registrert i Enhetsregisteret eller Foretaksregisteret. Men som jeg da sa i mitt første svar, kan det i slike tilfeller oppnevnes hjelpeverge for den mindreårige – det finnes det hjemmel for i vergemålsloven § 16 – og da vil også disse mindreårige kunne utføre denne næringsvirksomhet og fiskerivirksomhet. Så etter mitt skjønn gir loven i dag de hjemlene som trengs for å finne en praktisk løsning på dette spørsmålet.

Presidenten: Spørsmål 3 vil bli besvart senere.

S p ø r s m å l 4

Ågot Valle (SV): Jeg har dette spørsmålet til kulturministeren:

«Det flerspråklige bibliotek (DFB) er kompetansebibliotek på bibliotekstjenester til språklige minoriteter. Tilgjengelighet og tilbud på bibliotekstjenester spiller en viktig rolle for inkludering i det norske samfunnet. DFB har hatt en sterk økning i aktivitetsnivået, og med 6 000 flyktninger fra Kosovo vil behovet øke i år. Den økonomiske situasjonen var prekær allerede i 1998.

Hvordan mener statsråden at DFB kan opprettholde drifta som trengs for å kunne yte tjenester til stadig flere flyktninger?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Staten v/ Statens bibliotektilsyn har inngått en kontrakt med Oslo kommune v/Deichmanske bibliotek om kjøp av bibliotekstjeneste for innvandrere og flyktninger. Tjenesten omfatter fjernlån, dvs. enkeltlån og bokdepoter, av bøker og andre medier på innvandrerspråk, og informasjons- og kompetanseoverføring til kommuner utenfor Oslo. Samlingen, Det flerspråklige bibliotek, omfattet i 1998 ca. 154 000 bind på 37 språk, hvorav ca. 61 000 bind for barn og unge.

Bibliotekstjenesten er statlig og kommunalt finansiert, og i 1998 utgjorde den statlige tilskuddsandelen 73 pst. Statstilskuddet for 1999 er på 2 965 000 kr.

Tiltaket er delegert til Statens bibliotektilsyn, som i sin budsjettøknad for år 2000 har foreslått økte ressurser til formålet. Når det konkret gjelder bibliotektilbudet til kosovoalbanske flyktninger, mottok Kulturdepartementet den 28. mai i år brev fra Statens bibliotektilsyn som tillegg til budsjettforslaget, der de ber om en økning på 335 000 kr for år 2000 som særlig påplussing for å styrke dette tilbudet. Bakgrunnen for brevet er en henvendelse fra Oslo kommune v/Deichmanske bibliotek om en ekstrabevilgning for å dekke økte utgifter i forbindelse med forventet økt utlån og veiledningsvirksomhet på grunn av mottak av 6 000 kosovoalbanske flyktninger til Norge i 1999.

Jeg er klar over at gode bibliotektilbud er et viktig innslag i flyktningenes hverdag, fordi de på biblioteket kan møte både landsmenn og lokalbefolkning, og fordi de kan få tilgang til informasjon om hjemlandet og bøker på morsmålet. Særlig for barn og unge er det viktig med litteratur på eget språk.

Behovet for statlig bevilgning til Det flerspråklige bibliotek i år 2000 – herunder det behovet som flyktningene fra Kosovo genererer – er imidlertid en budsjettsak som jeg på dette tidspunkt ikke kan kommentere utfallet av.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret. Det viser at vi er enige om hvor viktig tilbudet er for språklige minoriteter. Tidligere meldinger har slått fast at folkebibliotekene er det offentlige kulturtilbudet som har lyktes best i å nå flyktninger og innvandrere. Ofte viser det seg at biblioteket er det stedet beboerne på et asylmottak oppsøker først i fritida i lokalsamfunnet. I en tid der alt er utrygt, vil en bok på eget morsmål representere noe trygt, for ikke å snakke om hvor verdifullt det er for foreldre å kunne lese en bok for barna sine.

Statsstøtten til DFB har stått stille siden 1994, og behovet har økt samtidig. Allerede i fjor ropte biblioteket varsku. I den situasjonen vi nå får, med 6 000 nye flyktninger fra Kosovo, vet vi at behovet vil øke veldig mye. Og da er mitt spørsmål: Hvordan ser kulturministeren for seg at denne viktige jobben kan gjøres uten at biblioteket får de nødvendige ekstra tildelingene i år?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Som representanten Valle selv pekte på, er vi enige om betydningen av dette tilbudet til språklige minoriteter, og kanskje spesielt i en situasjon hvor vi har den flyktningtilstrømmingen fra Kosovo som vi har i dag, er det svært viktig at vi kan gi et tilbud på morsmålet. Representanten understreket hvor

viktig det er at foreldre kan lese bøker for barna på morsmålet, og det er jo av veldig stor betydning.

Når det gjelder statstilskuddets størrelse, er det en budsjettsak. Jeg kan ikke kommentere det nærmere. Men når situasjonen er ny, i og med at vi har fått så mange ekstra flyktninger, er det klart at jeg vil ta med meg det og min forståelse av betydningen av et slikt tilbud inn i den videre budsjettbehandlingen.

S p ø r s m å l 5

Aud Folkestad (V): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til statsråd Anne Enger Lahnstein:

«Den øvre grensa for stønad til bygging av lokale og regionale kulturhus har ikkje vore justert. Dette kan illustrerast med at det maksimale tilskotet for regionale kulturbygg er på 5 mill. kroner, men det kan ikkje overstige 33 pst. av byggjekostnadene. Det er truleg lenge sidan kulturministeren fekk søknader om godkjenning av kulturhus til 15 mill. kroner.

Vil statsråden vurdere å auke det maksimale tilskotet til bygging av regionale kulturhus?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Kulturdepartementet er kjent med og har tatt fatt i problemet med at øvre tilskuddsrammer for lokale og regionale kulturbygg ikke har vært prisjustert på lang tid.

For lokale kulturbygg er øvre tilskuddsramme i størstedelen av landet inntil 1 mill. kr. I Nordland og deler av Nord-Trøndelag, dvs. Namdalen, er tilskuddsrammen inntil 1,6 mill. kr, og i Troms og Finnmark inntil 2 mill. kr. For regionale kulturbygg er tilskuddsrammen inntil 5 mill. kr lik for hele landet. For regionale bygg har øvre ramme stått fast siden ordningen ble innført i 1989. Øvre tilskuddsramme for lokale kulturbygg har ikke vært regulert siden 1984.

Tilskuddssatsene for både lokale og regionale bygg er inntil en tredjedel av godkjente byggekostnader i størstedelen av landet, og inntil 50 pst. i de nordligste fylkene.

For søknader som gjelder mindre lokale kulturbygg eller ombygging av eksisterende hus, oppnås ofte maksimalsatsene på henholdsvis en tredjedel eller halvparten av godkjente kostnader. For større lokale kulturbygg og for regionale bygg ligger den statlige andelen ofte vesentlig lavere enn maksimalsatsene.

Bevilgningen på kap. 320 post 60, Lokale og regionale kulturbygg, i 1999 var på 36, 312 mill. kr. Samlet godkjent søknadssum fra fylkeskommunene er på 177,5 mill. kr. Det blir i 1999 fordelt 26,1 mill. kr til lokale kulturbygg og ca. 10,2 mill. kr til regionale bygg.

Når det gjelder en økning av de statlige tilskuddsrammene, må også presset som er på ordningen, tas med i vurderingen. Økte rammer til de enkelte hus uten at posten økes tilsvarende, vil nødvendigvis medføre at færre søknader kan imøtekommes, og at ventetiden økes ytterligere, noe som anses som lite ønskelig.

I denne situasjonen har Kulturdepartementet valgt å differensiere rammene innenfor de lokale kulturbyggene. Fra og med år 2000 heves øvre ramme fra 1 mill. kr til

1,6 mill. kr for lokale kulturbygg som har et stort omland, og som skal fungere for en kommune eller del av en større kommune. Det forutsettes at søknaden oppfyller en del vilkår: Planene skal forhåndsgodkjennes i departementet. Det må dokumenteres arkitektonisk kvalitet, at kulturbygget rommer et bredt spekter av aktiviteter, og at det vil nå mange brukere. Fylkeskommunen skal tas med på råd når det gjelder hvilke hus som kommer i denne kategorien. For de nordlige fylker, som allerede har en øvre ramme på 1,6 eller 2 mill. kr, medfører dette ingen endring.

Det gjøres på nåværende tidspunkt ingen endringer i rammene for de regionale kulturbyggene.

Aud Folkestad (V): Eg takkar kulturministeren for svaret og er svært glad for at ho vil heve rammene for lokale kulturbygg. Det er positivt at sentrumsregjeringa har vist vilje og evne til å auke løyvingane til kulturbygg etter den sterke nedskjeringa som arbeidspartiregjeringar har sytt for.

Det regionale kulturhuset har òg, med sin spesielle karakter, ein svært viktig funksjon. Undersøkingar viser at kultur er eit av dei viktigaste kriteria ved val av bustad. Difor blir kultursatsing eit viktig distriktpolitisk verkemiddel. Statsråden finn ikkje å kunne auke ramma no. Eg vonar likevel at ho på sikt vil vurdere å gjere det. Ein kommune som vil byggje eit regionalt kulturhus, må oftast bere heile kostnaden åleine, men tek eit viktig lyft for ein heil region.

Eg vil gjerne vite korleis statsråden vurderer kulturhus som eit distriktpolitisk verkemiddel, og kva planar departementet har for regional kultursatsing på litt lengre sikt.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Hvis jeg skulle ta utfordringen og si hva jeg mener om kultur- og distriktpolitikk, ville det nok komme til å ta litt mer enn ett minutt. La meg bare understreke den store betydningen kulturtilbudet har, også med tanke på valg av bosted. Det forsøker jeg å få fram ved alle anledninger, slik at kultur kan være sektorovergripende og gjennomsyre hele vår tenkning når det gjelder hva slags samfunn vi egentlig vil ha.

Det er rett at vi har forsøkt å løfte posten for lokale kulturbygg noe, men vi har ikke kommet særlig langt. Den endringen som jeg nå har pekt på, er avhengig av totalbevilgningen, men det er et skritt i riktig retning.

Ellers vil jeg i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett gjerne peke på den satsingen som ligger på de kommunale møteplassene, og som jeg håper at Stortinget slutter opp om ved at man sier ja til en bevilgning til dette, og at vi også i forbindelse med tusenårsskiftet forsøker å få til et system hvor vi kan gi noe støtte til fylkenes tusenårssteder, selv om heller ikke det blir så omfattende som man kanskje hadde grunn til å håpe.

S p ø r s m å l 6

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Jon Olav Alstad til kulturministeren, vil bli besvart av arbeids- og administrasjonsministeren som rette vedkommende.

Jon Olav Alstad (A): Jeg har skjönt at jeg skal stille følgende spørsmål til arbeids- og administrasjonsministeren:

«Statens annonsepolicy har vært under press, og blir stadig utfordret av annonsører.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at lover og regler blir fulgt på dette området?»

Statsråd Laila Dævøy: Statlig annonsering i dagspressen er regulert gjennom retningslinjer vedtatt ved kgl. resolusjon av 18. mai 1979.

Retningslinjene regulerer flere sider ved statlig annonsering, også det spørsmålet representanten Alstad tar opp, nemlig hvilke aviser statlige etater kan bruke når de annonserer ledige stillinger og orienterer befolkningen om lover og administrative tiltak.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har ansvaret for forvaltningen av disse retningslinjene, og har delegert oppgaven til Statens informasjonstjeneste. Det har flere ganger vært vurdert å gjøre forandringer i disse retningslinjene, bl.a. av det såkalte Viksveen-utvalget i deres NOU 1992:37, Statlig annonsepolicy, og også av Statskonsult i deres rapport om den statlige pressestøtten fra 1998. Kulturdepartementet har nylig nedsatt et utvalg som skal vurdere pressens økonomiske rammebetingelser, inkludert statlig annonsering. Men la det være helt klart at det pr. i dag er retningslinjene fra 1979 som gjelder på dette området.

Når det gjelder spørsmålet om hvilke tiltak som skal settes i verk for å få etatene til å følge disse retningslinjene, er det viktig å være oppmerksom på at Arbeids- og administrasjonsdepartementet i denne saken ikke har instruksjonsmyndighet direkte overfor etater under andre departementer. Det er den enkelte statsråd og fagdepartementene som kan instruere sine etater om å overholde disse retningslinjene.

For å minne departementene om denne oppgaven har Statens informasjonstjeneste flere ganger, og senest i brev til departementene i juni 1998, minnet om de aktuelle retningslinjene og bedt om at underliggende etater blir orientert.

Retningslinjene er nå også elektronisk tilgjengelige på SIs hjemmeside.

Trass i denne spredningen av kunnskap om retningslinjene får Arbeids- og administrasjonsdepartementet enkelte klager fra aviser som mener at de ikke får de statlige annonsene de har krav på etter retningslinjene. Dette gir anledning til å presisere retningslinjene overfor de aktuelle departementene, etatene og avisene.

Siden det fortsatt er noen problemer med å få etatene til å følge retningslinjene, vil Arbeids- og administrasjonsdepartementet igjen be Statens informasjonstjeneste om å minne departementene om de gjeldende retningslinjene, og be dem instruere underliggende etater.

Jon Olav Alstad (A): Jeg takker for svaret.

Jeg vet at disse påminnelsene virker, så det er bra at arbeids- og administrasjonsministeren vil følge opp på denne måten.

Det slår meg av og til når det gjelder debatten om annonsepolicy, at det er et visst behov for å minne oss om hva som er målsettingen for den kgl. resolusjonen som er vedtatt. Målet er for så vidt tredelt. Det er for det første å sikre hver enkelt innbygger og virksomhet reell tilgang på informasjon om hva det offentlige driver på med. Det er for det andre å sikre hver enkelt innbygger informasjon om deres rettigheter, plikt og muligheter. Og det er for det tredje å sikre lik og alminnelig tilgang til å delta aktivt i den demokratiske prosessen. Vår annonsepolicy er altså demokratisk begrunnet, og ikke pressepolitisk. Det er ikke til å legge skjul på at det stadig vekk kommer innspill, også til oss, som viser at den kgl. resolusjonen som er vedtatt, ikke følges fullt ut, men det er tydelig at situasjonen har bedret seg siden sist vi diskuterte dette. Det viser seg derfor at det er nyttig å presisere regelverket. Men en del instanser har bl.a. gjennom pressen gitt uttrykk for at man aktivt velger å se bort fra den resolusjonen som er vedtatt, og det er vel ikke en holdbar situasjon.

Statsråd Laila Dævøy: Jeg kan i alle fall være enig med representanten i at det er bedre enn det har vært tidligere. I den grad noen aktivt har gått ut og sagt at de ikke vil følge annonsepolicyen, har vi umiddelbart grepet fatt i det, og disse vil få direkte tilbakemelding om at de skal følge det regelverket som gjelder. Ellers kan jeg også love, som jeg sa i sted, at vi skal ta kontakt med Statens informasjonstjeneste og be om at de nok en gang henvender seg til alle departementene.

S p ø r s m å l 7

Jon Olav Alstad (A): Da vil jeg få stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«På grunn av kutt i pressestøtten er økonomien i flere aviser satt under press.

Har statsråden oversikt over hvordan dagens politikk slår ut for avisene?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Kulturdepartementet foretar gjennom Statens medieforvaltning en løpende evaluering av økonomien i avisene. Statens medieforvaltning har nylig avgitt en rapport om lønnsomhetsutviklingen i dagspressen i 1998.

Rapporten viser at aviser som mottar pressestøtte, i 1998 hadde et samlet underskudd før støtte på ca. 155 mill. kr. Dette er en økning på 3 mill. kr fra 1997. Tallene viser at som tidligere er det særlig nr. 2-avisene og de fem rikssprede meningsbærende avisene som går med betydelig underskudd, og som har behov for pressestøtte for å overleve. Imidlertid er det ingen aviser som er lagt ned på grunn av kuttene i pressestøtten.

Målene for Regjeringens pressepolicy, slik de er uttrykt i budsjettproposisjonen for 1999, er: «Opprettholde grunnlaget for utgivelse av aviser» og «Opprettholde grunnlaget for at det kan komme ut alternativer til de ledende daglige avisene lokalt og nasjonalt». Disse målsettingene står fast fra Regjeringens side og har ligget til

grunn for fordelingen av produksjonstilskudd til dagsaviser for 1999.

Jeg mener at dagens pressepolitikk langt på vei oppfyller de målsetningene vi har satt oss. Samtidig er det klart at de siste to årenes budsjettreduksjoner i tillegg til andre endringer i pressens rammebetingelser har skapt behov for å vurdere målene og virkemidlene i pressepolitikken på nytt. Regjeringen oppnevnte derfor 16. april i år et offentlig utvalg, ledet av Hallvard Bakke, til å gjennomgå de offentlige virkemidlene for pressen.

For å unngå avisdød er det nødvendig å opprettholde mest mulig stabile rammevilkår i perioden fram til utredningen foreligger.

Jon Olav Alstad (A): Jeg takker for svaret.

Statsråden viste til underskuddet i fjor for aviser som mottar pressestøtte, som for så vidt er en lite relevant målestokk for hvordan situasjonen er for enkelte aviser, spesielt de som nå er hardest rammet. Statsråden nevnte også at ingen aviser har gått inn, og at dagens pressepolitikk derfor foreløpig ivaretar de pressepolitiske målene. Jeg skal ikke gå inn i noen lang polemikk om det, selv om det kunne vært fristende, det får vi utsette til fredag. Det gjelder også det statsråden sa om at hun ville vurdere de pressepolitiske målene, som for så vidt er et litt annet signal enn jeg opplevde å få forrige fredag.

Det jeg har litt lyst til å spørre om, er hvordan situasjonen er for en del av de avisene som er aller mest utsatt pr. i dag – ikke situasjonen for avisene generelt, men for dem som er i faresonen, som har slitt i flere år, og som nå sliter veldig tungt på grunn av den politikken som har vært ført de siste årene. Er det mulighet for å la dem få drive videre inntil vi får en ny pressepolitikk?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Til det siste spørsmålet vil jeg nok si at vi har pressestøtteordningene, som er relativt generelle, og jeg finner ikke rom for å sette i gang med ekstratiltak knyttet til enkeltaviser, slik som man kunne tolke Alstads spørsmål.

Jeg er klar over at dette er en vanskelig situasjon. Det er også bakgrunnen for at vi har nedsatt dette utvalget. Det er på mange områder usikkerhet knyttet til rammebetingelsene for avisene – vi har selvfølgelig en diskusjon om moms, vi har annonsepolitikken, som ble nevnt her, omlegging av porto og altså en omlegging av pressestøtte. Jeg vil også peke på at eierstrukturene endrer seg, og at vi får alternative medier. Så vi har store forventninger til at det utvalget som Hallvard Bakke leder – og som jeg er veldig glad for at han sa ja til – skal komme med tiltak og virkemidler som vi kan bruke for å opprettholde det jeg vil legge opp til fortsatt skal være målene for pressestøtten, som er demokratisk begrunnet.

Presidenten: Spørsmål 8 vil bli besvart senere.

S p ø r s m å l 9

Marit Nybakk (A): Jeg har tillatt meg å stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Nok en gang har det vært en modellkonkurranse med deltagere ned til 12 år. En av vinnerne var 13 år.

Vil statsråden vurdere nedre aldersgrense for bruk av voksenmodeller i Norge?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: På stadig nye områder ser vi at kommersielle krefter trer inn, og barn er i økende grad en målgruppe. Barn gjøres til «voksne i miniatyr», og barn må forholde seg til problemstillinger som de burde blitt spart for.

Reklamens og bildemedienes eksponering av kroppsfikserte programmer og livsstilsreklame, der kroppskultur inngår som et vesentlig element, vil direkte og indirekte kunne påvirke barns og ungdoms kroppsideal.

De uheldige utslagene av kroppsfikseringen ser en i alle aldersgrupper, men det er bekymringsfullt når idealene for voksne menneskers kropp blir idealer for barn og ungdom som fysisk er under utvikling. Særlig betenkelig er det når barn utstyres som voksne og brukes som kroppsideal.

Det er først og fremst foreldrenes ansvar å gi samtykke til at barn blir brukt eller stiller opp som modeller. Foreldrene må vurdere om dette går ut over barnets helse eller skolegang. Også de usunne utslagene av bruk av barn i reklame vil være en del av de vurderingene foreldrene må foreta når de vurderer om barna skal brukes som modeller.

Bransjen selv har et stort ansvar. Jeg har registrert at enkelte fra bransjen tar avstand fra å bruke så unge jenter. Det er positivt. Slikt engasjement trenger vi.

Modellkonkurranser reguleres ikke av egen lovgivning, men dersom modellaktivitetene har karakter av arbeid, vil arbeidsmiljølovens regler om arbeid utført av barn og ungdom, gjelde.

Utfordringene på det juridiske området ligger ikke minst i de forandringene som følger i internasjonaliseringskjølvan. Samtidig som det er viktig å ivareta de norske bestemmelsene, f.eks. i kringkastingsloven, vil det være viktig å arbeide for en europeisk harmonisering av lovverket på høyest mulig nivå. Om få år kan den teknologiske utviklingen gjøre det europeiske fjernsynstilbudet til norske barn og unge betydelig større. Det er derfor behov for felles europeiske bestemmelser på dette området. Også når det gjelder reklame der barn blir brukt som blikkfang, er det behov for et strengere internasjonalt forpliktende lovverk.

I Norge gir markedsføringsloven beskyttelse mot reklame som er urimelig i forhold til forbrukerne, eller som er villedende. Også etter markedsføringsloven skal det vises varsomhet overfor barn og ungdom når reklamen blir utformet, og i forhold til å la barn og ungdom medvirke i reklamen.

Med virkning fra 1997 fikk markedsføringsloven en tilføyelse om at det i næringsvirksomhet ikke må foretas handlinger i strid med god markedsføringsskikk. Bestemmelsen er bl.a. innført for å beskytte barn mot at deres manglende erfaring utnyttes. Ettersom barn blir regnet som lettere påvirkelige enn voksne, stilles det i praksis strengere krav til aktsomhet ved markedsføring som retter

seg mot barn, eller som har en utforming som kan påvirke denne gruppen. Da markedsføringsloven ble gjennomgått i 1993-94, ble det vurdert om en skulle ta inn særbestemmelser i loven om reklame som retter seg mot barn. Den gangen kom man til at det ville være overflødig, og at begrepet «god markedsføringsskikk» ville være tilstrekkelig. Utviklingen gjør det naturlig igjen å vurdere om det er behov for å innføre en spesialregel i loven om reklame rettet mot barn og bruk av barn i reklame.

Dette spørsmålet kommer jeg tilbake til i stortingsmeldingen om forbrukerpolitikk, som jeg i løpet av kort tid vil legge fram for Stortinget.

Marit Nybakk (A): Jeg takker for svaret. Jeg synes det var mye interessant i statsrådets svar.

Mens det i 1968 var 8 pst. vektforskjell mellom en gjennomsnittskvinne og en fotomodell, er forskjellen i dag 23 pst. Når småjenter ned til elleve år sminkes opp som voksne damer, er det fordi de har de såkalt riktige, spikertynne kroppene, uten mage, hofter eller lår. En nylig presentasjon av sesongens klær i motebladet *Henne* så mer ut som en reportasje om anoreksi.

I USA vet vi at modellene opererer bort de nederste ribbeina. Det er denne monsterlignende kvinnetypen som er forbildet for dagens tenåringsjenter. Spiseforstyrrelser er i dag den vanligste dødsårsaken hos unge kvinner. Andre blir ødelagt for livet, og får aldri et naturlig forhold til mat.

Jeg synes det er positivt at statsråden vil se på reklame rettet mot barn i den kommende forbrukermeldingen. Men jeg vil spørre henne igjen om hun vil se på dette med en aldersgrense, og da snakker jeg om modeller som brukes på catwalken i Norge.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg er einig i den problemstillinga som representanten Nybakk reiser. Det er ei utvikling som ingen av oss likar. Det å ha ei aldersgrense for dei som jobbar aktivt innafør modellyrket – om eg forstår spørjaren rett – er ei moglegheit som eg vil sjå på. Men å forby unge jenter å vera med i konkurransar, føler eg kanskje er å gå for langt. Her må foreldra sterkt inn i biletet.

Det er klart at vi kan påverka foreldre og born til sunne vanar. Eg har òg lyst til gjennom dette svaret å senda ei utfordring bl.a. til redaktøren av *Henne*, som har hatt sterke synspunkt på dette området, om at hennar synspunkt faktisk bør matcha dei bileta som ho trykker i bladet sitt, i forhold til kva kvinneideal vi har.

Det å utfordra dei som jobbar i sektoren, trur eg er viktig. Samtidig skal eg lova å vurdere om det er vegen å gå i forhold til dei som jobbar aktivt innafør modellyrket.

S p ø r s m å l 1 0

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«En undersøkelse NOVA har gjort for Barne- og familiedepartementet viser at hvis man står ved de valgene man trodde man ville gjøre ved innføring av kontantstøtten, vil bruken av dagmamma øke fra 22 pst. til 37 pst.

Tall fra Skattedirektoratet viser at det i mars 1998 ble registrert 9 273 dagmammaer, og i mars 1999 var tallet sunket til 6 280. Dette er bekymringsfullt.

Hva vil statsråden gjøre for å forsikre seg om at kontantstøtten ikke blir brukt til «svart» arbeid?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Ein kan meina kva ein vil om bruken av dagmamma, men forbode er det faktisk ikkje. Vi skal vera forsiktige med å formulera oss slik at vi stemplar ei heil gruppe for å driva med svart arbeid, slik vi har sett tendensar til i kontantstøttedebatten.

Svart arbeid er forbode, og ulike forslag har i dei seinaste åra blitt vedtatt og sette i verk for at dagmammaer skal betala skatt av inntekta. I 1990 vart det gjort visse endringar i regelverket for å gjera det meir attraktivt for dagmammaer å vera registrerte. Regelverket vart forenkla, og bl.a. er det no mogleg å trekka frå utgifter til mat og slitasje i heimen. Dei som hadde dagmamma eller praktikant, måtte heller ikkje betala arbeidsgivaravgift. Det er også laga eit informasjonshefte om skattereglar ved barnepass.

Reglane for å få foreldrefrådrag vart endra i fjor, slik at det no berre blir gitt frådrag for dokumenterte utgifter til pass og stell av born. I tillegg vart frådraget for desse dokumenterte utgiftene auka frå og med i år, noko som gjer det meir lønsamt med «kvite» ordningar. Mange som har høge barnehageprisar å betala, set pris på det auka frådraget.

Når det gjeld endringa i talet på registrerte dagmammaer, vil vi i dialog med Skattedirektoratet sjå på kva årsakene kan vera.

I den undersøkinga som representanten Bekkemellem Orheim refererer til, er det to forhold som det er viktig å vera klar over. For det fyrste omfattar desse tala både dei som hadde planlagt å la borna bli passa av dagmamma på full tid, og dei som hadde planar om å ha dagmamma i kombinasjon med andre ordningar. Desse kombinasjonane gjeld også dei som hadde planar om å ha barnehageplass i tillegg til dagmamma. For det andre gjeld desse tala berre 1-åringar.

Vi må også hugsa på at undersøkinga refererer seg til det foreldra hadde planlagt å gjera før kontantstøtta vart innført, og vi bør difor vera varsame med å trekka for bastante slutningar om kva ein faktisk gjer.

Statistisk sentralbyrå har nettopp fullført den nye spørjeundersøkinga til foreldra. Når rapporten ligg føre i oktober, vil den gi oss verdifull kunnskap om bl.a. kva for ei omsorgsform borna reelt sett har. Når den nye undersøkinga frå Statistisk sentralbyrå er analysert, vil vi få eit betre grunnlag for å vurdere om det er aktuelt å setta i gang tiltak for at dagmammaer skal bli registrerte.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil takke statsråden for svaret. Men dette handler ikke om at vi stempler en hel gruppe for å drive med svart arbeid. Det dette handler om, er situasjonen for barna.

Det er ganske opplagt at når en familie i stedet for å betale 3 500 kr i barnehageutgifter pr. måned kan motta støtte fra staten som dekker utgiftene til dagmamma, vil det stimulere til økt dagmammabruk.

Tall fra Skattedirektoratet viser at tallet på registrerte dagmammaer har sunket gjennom det siste året. Jeg vil spørre statsråden om hun ikke ser noen fare for oppblomstring av uregistrerte dagmammaer. Det er selvfølgelig mange som driver på en seriøs og skikkelig måte, men hva med dem som ikke gjør det? Det er faktisk eksempler på at én dagmamma har så mange som sju barn i en tremorsleilighet, og får 3 500 kr for hvert barn. Det blir en meget brukbar inntekt av det. Men hva slags kvalitet får disse barna på sin dag, og hva slags muligheter får de til uteaktiviteter og pedagogisk omsorg?

Jeg har til slutt lyst til å si at jeg ikke er så bekymret for den manglende inntekten til statskassen, men for disse barna.

A u d B l a t t m a n n hadde her overtatt president-plassen.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Dei eksempla som representanten Bekkemellem Orheim nemner, er eksempel som vi alltid har hatt, og det har veldig lite med kontantstøtta å gjera at ein har sju born i ei leilegheit. Eg har høyrte om slike tilfelle, og det er ein av grunnane til at eg, for så vidt uavhengig av kontantstøttedebatten, vil sjå på om eit dagmammaregister er ønskeleg.

Vi har gjort nokre endringar, som eg gjorde greie for i det førre svaret mitt, som vil leggja til rette for at det skal vera enklare og meir lønsamt å jobba kvitt.

Eg trur at ein av grunnane til at vi har fått færre registrerte dagmammaer, er at vi òg har fått fleire barnehageplassar, og at ein del av dei som har brukt dagmammaer, har gått over til å bruka barnehageplassar. Dei tala som representanten opererer med, er tal som er henta inn anten i startfasen eller før kontantstøtta vart innført. Eg trur nok at det etter at kontantstøtta er innført, vil bli brukt nokre fleire dagmammaer enn før.

Men vi vil sjå på desse problemstillingane og på kva vi kan gjera i forhold til skatteetaten, som eg nemnde, for å få betre materiale å gå ut med enn det som vi, iallfall inntil i dag, har. Og så får vi sjå kva vi kan gjera med det.

Presidenten: Presidenten vil minne om at vi har mange spørsmål i dag, slik at vi forsøker å holde taletiden.

S p ø r s m å l 1 1

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«I forbindelse med innføringen av kontantstøtten uttrykte vi vår bekymring for at barn med spesielle behov ville velge bort barnehageplassen sin. På barnehagekonferansen til Norsk Lærerlag etter påske ble problemstillingen reist, og det var stor bekymring for denne gruppen

blant barnehagepersonalet. Dette skrev også Norsk Førskolelærerblad nr. 10/99.

Ser statsråden at dette er et problem, og hvilke tiltak vil hun sette i verk for å sikre denne gruppen barn et trygt og godt omsorgstilbud?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Utfordringane som er knytte til spørsmålet representanten Bekkemellem Orheim stiller, vart omtalt i proposisjonen om kontantstøtte. I kapitlet om barnehagen si rolle for born med særskilde behov, er m.a. høyringsinstansane sine syn når det gjeld desse borna, omtalt.

I proposisjonen la Regjeringa til grunn at valfridomen skal gjelda alle familiar, også dei familiar som har born med særskilde behov. Vi la også vekt på høve til å velja ein kombinasjon av barnehage og kontantstøtte. Eg trur ein slik kombinasjon kan passa godt for mange, også for familiar som har born med særskilde behov.

Ordninga med kontantstøtte skal evaluerast av Forskningsrådet. I oppdraget deira er det m.a. lagt vekt på at evalueringa må omfatta korleis kontantstøtta verkar nettopp for born med særskilde behov. Dersom denne evalueringa skulle visa at desse borna ikkje får den naudsynte omsorga og stimuleringa dei treng, eller at talet på born med særskilde behov i barnehagane skulle gå sterkt ned, må vi sjølvstøtt vurderer kva for tiltak og eventuelle endringar vi må setta i verk. Eg vil vurderer desse spørsmåla etter kvart som resultatata frå evalueringa ligg føre.

Førebels har ein del uttrykt uro, men til no har vi i departementet ikkje fått konkrete opplysningar om at dei borna det her er snakk om, har slutta i barnehagane. Eg har den tiltrua til foreldra at dei sjølve kan ta stilling til kva som er best for borna deira.

Vidare vonar eg at foreldra lyttar til dei råda dei får, t.d. frå helsestasjonane eller barnehagane. Eg vonar òg at barnevernet framleis samarbeider med foreldra om gode løysingar til beste for borna, slik dei gjorde før kontantstøtta vart innført.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg vil takke statsråden for svaret. Først vil jeg si at det finnes konkrete eksempler på at denne situasjonen har oppstått, og det er nok å vise til oppslaget i Norsk Førskolelærerblad nr. 10/99.

Jeg aksepterer også det politiske valget som Regjeringen har gjort når de har prioritert sin ordning, men jeg synes ikke det er akseptabelt at en gruppe barn som har det vanskelig nok i utgangspunktet, ikke skal få et godt nok tilbud. Jeg er opptatt av at disse barna skal få trygge og gode omsorgstilbud. Jeg regner også med at barne- og familieministeren er enig med meg i den betydningen barnehagene har i barnevernstjenestens arbeid for de mest utsatte barna og deres familier.

Når det gjelder å avdekke omsorgssvikt og sette inn tiltak, som er spesielt omtalt i barnevernsloven, er det ingen tvil om barnehagenes betydning. Beklageligvis er det flere eksempler rundt om i landet på at foreldrene til vanskeligstilte barn trekker ut barna av barnehagene og heller vil ha kontantstøtte, og det vil ta minst ett år fra tvangsvedtak er klart til disse barna kan plasseres i en barnehage.

Helt til slutt: Vi har tiltro til foreldrene, men det er ikke bestandig at alle foreldre gjør de riktige valgene for sine barn.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: I departementet er vi ikkje kjende med fleire tilfelle rundt omkring i landet. Eg har lese det som stod i Norsk førskolelærerblad som representanten refererte til. Vi veit òg at mange av dei som jobbar i barnehage, har veldig sterke synspunkt på kontantstøtta og er flinke til å marknadsføre eventuelle uheldige konsekvensar av ho.

Det som for meg er viktig å streka under, er at barnevernet ikkje har fått endra arbeidsvilkår etter at kontantstøtta vart innført. Barnevernet skal vera ein aktiv deltakar og gi desse borna gode oppvekstvilkår, og òg leggja til rette for dei ordningane som er best for borna. Eg er ganske sikker på at barnevernet i samarbeid med foreldra skal kunna finna fram til gode løysingar. Dersom vi er nøyddde til å endra noko på kriteria for at barnevernet på ein lettare måte skal kunna gripa inn, ja, så er eg gjerne villig til å gå inn i ein slik dialog. Men ein fremmar ikkje endringsforslag ut frå eit eksempel med to born. Her må vi veta om dette er eit stort problem, og det vil vi få greie på når forskingsrapporten kjem.

S p ø r s m å l 1 2

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Statsråden har sagt at de i aldersgruppen over 3 år har full barnehagedekning.

Hvor mange barn under 3 år står på venteliste for å få plass i barnehage, og hvordan har statsråden tenkt å få disse familienes barnehagebehov dekket innen år 2000?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det er ikkje rett at eg har sagt at vi har full barnehagedekning for born over tre år. Kor representanten har høyrte eller lese det, kunne eg gjerne tenkja meg å få referert, for det har eg aldri uttalt. For born over tre år manglar det nokre tusen plassar før ein har full behovsdekning. Det tyder på at vi i løpet av kort tid kan oppnå intensjonen om full behovsdekning for denne gruppa med born.

Barne- og familiedepartementet nyttar seg ikkje einssidig av ventelister som eit mål på kor mange nye plassar som trengst før vi har full behovsdekning. Dei venteliste- ne som kommunane har, er usikre i forhold til den reelle etterspurnaden etter barnehageplassar. På desse venteliste- tene står òg born som har barnehageplass, fordi foreldra i røynda ynskjer plass for barnet i ein annan barnehage.

Når eg likevel seier at vi nærmar oss målet om full behovsdekning, er det på bakgrunn av at stadig fleire kommunar, ca. en tredjedel etter Asplan Viak, melder om full dekning eller overkapasitet, og at svært mange kommunar alt har nådd eller nærmar seg dette målet. Det inneber ikkje at eg ikkje er kjend med at behovet framleis er større enn tilbodet i mange norske kommunar. Den største udekte etterspurnaden er for born under tre år.

Eg har ei viss forståing for at kommunane er usikre på korleis innføringa av kontantstøtta vil påverka etterspurnaden etter barnehageplassar for denne aldersgruppa. Asplan Viak, Trondheim, fekk derfor i oppdrag av Barne- og familiedepartementet å vurdera korleis kontantstøtta verka inn på barnehagetilbodet i 40 norske kommunar. Tilbakemeldingane frå barnehageadministrasjonen i desse kommunane var generelt sett at det var for tidleg å seia noko om kva for konkrete verknader kontantstøtta har på behovet for barnehageplassar. I om lag 30 pst. av kommunane meinte dei at det var ein redusert etterspurnad etter barnehageplassar for born under tre år, medan det for born over tre år var lita eller inga endring. Denne undersøkinga viser m.a. at det kan vera vanskeleg så tidleg etter innføringa av kontantstøtta å slå fast kva full barnehagedekning verkeleg vil vera i den enkelte kommunen. Konkretiseringa av behovet og definisjonen av full behovsdekning varierer med fleire titals prosent frå kommune til kommune.

Grethe G. Fossum (A): Det kunne være interessant å gjøre dette til en debatt om hva full behovsdekning er. Det skal jeg ikke gi meg inn på, men jeg regner med at når Regjeringen har sagt at de vil ha full behovsdekning i år 2000, vet de hva som skal til.

Det man ikke bruker her, er en venteliste, for der er det mange usikkerhetsmomenter. Men det man vet, er at det mangler et par tusen plasser i forhold til de barna som er over tre år. Da forundrer det meg at man ikke vet hvor mange plasser det mangler for dem under tre år. Det har jeg nemlig ikke fått svar på.

Høstens budsjett blir utrolig spennende, for da foregår evalueringen, og det er det siste budsjettet før man skal bestemme hva full barnehagedekning er. I hvert fall må statsråden komme med svaret da, og vi gleder oss til å se om hun da svarer på spørsmålet om hvordan statsråden har tenkt å få disse barnefamilienes barnehagebehov dekket.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg må presisera svaret mitt litt og attgjevinga av det: Eg sa ikkje eit par tusen, eg sa nokre tusen, og det kan vera meir enn eit par tusen. Det er noko med språkforvirring her i forhold til nynorsk og bokmål. Men vi manglar altså ein del, og vi manglar nokre tusen for dei som er over tre.

Grunnen til at det òg for så vidt er noko vi reknar med, og grunnen til at vi har utsett barnehagemeldinga, er at vi innhentar meir korrekt informasjon frå kommunane i forhold til det reelle behovet. Og vi reknar med at vi vil ha eit langt grundigare bakgrunnsmateriale framfor oss når vi skal leggja fram barnehagemeldinga.

Det vi òg veit, er at kommunane sjølve opererer med full dekning – nokre innan år 2000, nokre innan år 2004. Det tilseier at det kjem til å bli forskjellig måloppnåing i kommunane òg innan år 2000. Det er eg ganske sikker på.

Når det gjeld budsjettet, kan vi vera spente på det alle saman. Då må det sjølv sagt – slik som òg representanten meiner – ligga pengar inne til barnehagesektoren.

S p ø r s m å l 1 3

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få stille barne- og familieministeren følgende spørsmål:

«Det har blitt hevdet at antall nye barnehageplasser i 1998 er det laveste på mange år.

Hva skyldes denne mangel på interesse for bygging av nye barnehager, og hva har Regjeringen gjort for at det blir flere barnehageplasser?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det er noko med formuleringane i spørsmåla frå representanten Fossum som eg må begynna med her òg. Regjeringa har sjølvsagt interesse for å bygga barnehageplassar til alle som ynskjer det, trass i at spørsmålsstillaren seier at vi manglar den interessa. Det gjer vi ikkje. Og det er ikkje rart at kommunar som i dag har overdekning eller full dekning, ikkje bygger nye plassar. Det er heller ikkje rart at dei som har nær full dekning, sjekkar behovet nøye før dei set i gang med dei siste plassane. Men det er merkeleg at kommunar som har langt igjen før dei har full dekning, ikkje er meir aktive enn dei er i dag. Utan kommunane sin medverknad er det ikkje lett å nå full barnehagedekning neste år.

Tal som departementet har fått frå SSB, viser at det vart etablert rundt 3 200 nye plassar i 1998. For born over tre år nådde vi målalet frå budsjettet, men det er ein reduksjon i talet på plassar for born under tre år. Det vi ikkje veit sikkert enno, er om etterspørselen etter barnehageplassar for dei minste borna reelt sett har vorte mindre, eller om utbyggarane av barnehagar har venta litt for å sjå korleis kontantstøtta ville verka inn på etterspørselen. Eit oppsving av nye lånesøknader til Husbanken kan tyda på ein positiv trend i høve til nyetablering av barnehageplassar i år.

Det kan òg vera slik at nedgangen skuldast at familiane ikkje får eit fleksibelt nok barnehagetilbod. Eg har fått signal frå ein del foreldre som etter innføringa av kontantstøtta ynskjer ein kombinasjon av barnehage og tilsyn heime, utan at barnehagane har gitt tilbod om deltidsplassar. Omlegginga av driftstilskotet til barnehagar frå 1. august, som inneber at det blir ein auke i talet på kategoriar for opphaldstid og ein auke i satsane for kortare opphaldstider, vil motivera til fleire deltidsplassar. Vi håpar at barnehagane kan gi dei som ynskjer det, eit meir fleksibelt tilbod enn det som eksisterer i dag. Eg vil òg minne om at evalueringa av kontantstøtta vil sjå særskilt på effektane for barnehagesektoren.

Grethe G. Fossum (A): Jeg takker statsråden for svaret og for korrigeringen av spørsmålsstillingen, men jeg tror det er viktigere å skille mellom det som er skrevet, og det som er intensjonen bak spørsmålet.

Jeg er enig i at det er forunderlig at de kommunene som trenger å bygge ut barnehagetilbudet, ikke er mer aktive. Men det som forunderer meg enda mer, er at Regjeringen sitter og ser på at kommunene ikke er aktive, uten å gjøre noe. Da må statsråden ha meg unnskyldt at jeg trekker den slutningen at den er lite interessert i å inspire-

re kommunene til å gjøre noe. Det er faktisk slik at statsråden sa i sitt svar til meg nå at hun hadde fått signaler fra en del foreldre som etter innføring av kontantstøtten, ønsket en kombinasjon, men at de ikke fikk lov til det av barnehagene. Men det er ingen forståelse for at foreldre uten kontantstøtte ønsker denne fleksibiliteten. Det viser meg veldig nøye hva som er Regjeringens motiver.

Spørsmålet mitt er: Hvordan kan Regjeringen rolig sitte og se på at kommunene ikke bygger barnehager til tross for at det er behov for det?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg trur det bygger på ei feil oppfatning frå representanten si side når ho peikar på at den fleksibiliteten ikkje er gitt til dei som ikkje får kontantstøtte. Eg har lese tilstandsrapporten frå Arbeidarpartiet si kvinnerørsle i forhold til barnehagar. Der står det m.a. at for dei som har kontantstøtte, er det ein lovfesta rett til fleksible løysingar i barnehagane, men det er det ikkje for dei som ikkje har kontantstøtte. Det er feil. For det finst ikkje nokon lovfesta rett til ein fleksibel barnehageplass, men vi har med støtteordningane lagt til rette for at barnehagane skal kunna tilby det. Den retten er sjølvsagt like klar for dei som er under eller over tre år, og for dei som har eller ikkje har kontantstøtte. Har ein ein fireåring og ynskjer $\frac{3}{4}$ plass, skal ein få det med like stor rett som for ein toåring, slik at der er det ikkje nokon skilnad. Eg trur at kontantstøtta, saman med dei støtteordningane vi no òg har til barnehageplassane, har motivert til at fleire barnehageeigarar gir det fleksible tilbodet som veldig mange foreldre ynskjer seg.

S p ø r s m å l 1 4

Presidenten: Presidenten er nettopp blitt informert om at det er statsråd Hilde Frafjord Johnson som skal besvare spørsmålet fra Dag Danielsen til utenriksministeren.

Dag Danielsen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til statsråd Frafjord Johnson:

«Ifølge norske hjelpeorganisasjoner vil flyktningssituasjonen i Kosovo bli langvarig. Dersom den norske hjelpen skal bevare folkelig oppslutning er det viktig at den er kostnadseffektiv og hjelper flest mulig på praktisk best mulig måte. Det er også av stor betydning at man fra Regjeringens side anslår de langsiktige kostnadene og den budsjettmessige inndekningen.

Hva er Regjeringens anslag vedrørende de økonomiske utgiftene og strategi vedrørende den praktiske gjennomføringen av hjelpen?»

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Konflikten i Kosovo er nå inne i sin tredje måned. Enkelte signaler de seneste dagene kan tyde på en viss bevegelse i Beograd, men det er uklart hvilke konkrete innrømmelser som Beograd er kommet med. Det er derfor av stor betydning at president Martti Ahtisaari og spesialutsending Viktor Tsjernomyrdin nå besøker Beograd.

Omfanget av flyktningkrisen ser bare ut til å vokse. Antallet Kosovo-flyktninger i nabolandene har nå nådd

(Statsråd Frafjord Johnson)

800 000 og mer en 450 000 antas å være fordrevne internt i provinsen.

Norge har hittil bevilget 225 mill. kr til humanitære tiltak i regionen. I tillegg kommer som kjent 1,2 milliarder kr til mottak av 6 000 flyktninger i Norge, og 300 mill. kr til militære og humanitære tiltak i regi av Forsvaret. Den norske innsatsen står ikke noe tilbake for andre lands bidrag – tvert imot. Det er imidlertid nødvendig med ytterligere innsats, og Regjeringen vil, som Stortingets organer tidligere er informert om, komme tilbake til Stortinget om dette nå før sommeren.

Det er i dag umulig å ha noen klar oppfatning av de mer langsiktige behov for humanitær innsats og bistand til gjenoppbygging. Den uoversiktlige situasjonen i regionen og de store mulighetene for plutselige omveltninger, gjør en fornuftig planlegging og behovsvurdering svært vanskelig. Særlig er behovene inne i Kosovo uklare. Foreløpige rapporter tyder på at den humanitære situasjonen er akutt også der. Det er først når en løsning på konflikten er på plass, at vi kan få et klart bilde av de utfordringer og behov vi står overfor.

Et bilde av behovet for humanitær bistand for Balkanregionen vil foreligge når FN i juli presenterer sin appell for annet halvår 1999. I disse dager slutfører også FN en mer spesifikk appell knyttet til Kosovo-krisen direkte og de 1,25 millioner mennesker som er berørt av denne. I tillegg kommer gjenoppbyggingsbehovene i Kosovo som med sikkerhet vil være svært omfattende. Det er først når disse anslagene foreligger, at vi kan si noe mer konkret om de økonomiske utgiftene.

Det internasjonale samfunn er imidlertid i gang med å etablere et rammeverk for internasjonal koordinering også av de mer langsiktige tiltakene. Det er ingen tvil om at en slagkraftig internasjonal koordinering av både de humanitære operasjonene og gjenoppbyggingstiltakene vil være desidert mest kostnadseffektivt. Det gir også best resultater ute i felten. Derfor er støtte til den multilaterale innsatsen viktig. Dette har konsekvenser for Regjeringens prioriteringer.

Regjeringen legger i sin planlegging til grunn at innsatsen fortsatt må konsentreres om humanitær bistand og budsjettstøtte kanalisert gjennom FN-systemet og de norske frivillige organisasjonene. I tillegg til de tiltak Regjeringen vil legge frem for Stortinget før sommeren, vil den så snart Stortinget igjen er samlet til høsten, komme tilbake med en ny vurdering av situasjonen. Spørsmålet om budsjettmessig inndekning vil vi komme tilbake til i denne forbindelse.

Dag Danielsen (Frp): Jeg takker for svaret, som jeg dessverre synes var lite konkret.

De norske hjelpeorganisasjonene har sagt at det er helt åpenbart at denne situasjonen i hvert fall vil vare til langt over vinteren. Da er det foruroligende det vi kan lese i Aftenposten i dag, at FNs høykommisær for flyktninger sier at man bare har penger igjen til å hjelpe de ca. 800 000 flyktningene i Albania i tre uker framover. Enda mer alvorlig er det at den norske politikken så langt blir

slaktet fordi den ikke legger vekt på nærområdene, men heller tar mange flyktninger hit. Det er jo slik at dersom denne hjelpen skal være effektiv og hjelpe flest mulig, og også ha oppslutning blant befolkningen i Norge, er det viktig at den blir gjort mest mulig kostnadseffektiv.

Jeg vil i tillegg spørre: Hva har man vurdert på den praktiske siden? Har man vurdert f.eks. tiltak som å bruke moduler, campingvogner eller lignende løsninger der nede?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Nå vet jeg ikke helt hvem representanten sikter til når han snakker om at den norske politikken «blir slaktet».

Så til dette med å hjelpe i nærområdene: Når man tar imot flyktninger til Norge, er det etter anmodning fra FNs høykommisær for flyktninger, UNHCR, og det er i tråd med det de aller fleste land nå gjør. Det er en rekke europeiske land som tar imot flyktninger, nettopp for å dempe presset i regionen. Så det må i tilfelle være Fremskrittspartiet som slakter dette, uten at vi nødvendigvis skal ta det altfor alvorlig. Vi stoler mer på UNHCRs vurderinger i den sammenheng.

Når det gjelder hjelpen, sier norske hjelpeorganisasjoner at behovet kan vare langt utover vinteren. Det er vi også forberedt på. Bakgrunnen for UNHCRs uttalelse er at den ene appellen gjelder frem til 1. juli. De arbeider nå med en ny, og da vil nye penger måtte komme inn fra de ulike landene. Det er dette vi fra norsk side ønsker å bidra til, og det er derfor det kommer en ny sak fra Regjeringens side til Stortinget om svært kort tid. Det er Stortingets organer allerede informert om. Da vil vi svare på den nye appellen. Det inkluderer også vinterforberedelser, som f.eks. anskaffelse av boenheter. Moduler kan være én mulighet, en annen mulighet kan være vintertelt.

S p ø r s m å l 1 5

Presidenten: Også dette spørsmålet fra representanten Dag Danielsen til utenriksministeren vil bli besvart av utvklings- og menneskerettighetsministeren.

Dag Danielsen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål:

«Ifølge Aftenposten led Norge nederlag da Den internasjonale hvalfangstkommissjonen vedtok å forlenge sitt mandat til å regulere og beskytte hvalbestanden.

Hva er Regjeringens vurdering av dette vedtaket, og hvilke tiltak vurderes for å sikre muligheter til fremtidig norsk hvalfangst?»

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Artikkelen i Aftenposten viser til en resolusjon om forholdet mellom Den internasjonale hvalfangstkommissjon, IWC, og CITES, en organisasjon som regulerer internasjonal handel med truede dyrearter. Vedtaket berører ikke Hvalfangstkommissjonens kompetanse til å forvalte utnyttelsen av hvalbestander. Aftenpostens artikkel kan derfor gi et noe misvisende inntrykk av de faktiske forhold.

Hvalfangstkommissjonens resolusjon forsøker å se-mentere en praksis der kommissjonens råd til CITES ba-

serer seg på det politisk betingede moratoriet mot hvalfangst, i stedet for å gi råd om den biologiske tilstand for de ulike hvalbestander, slik forutsetningen egentlig var.

CITES har i dag oppført de bestander av vågehval som Norge beskatter på sin liste over arter og bestander som er truet av utryddelse – dette til tross for at bestandsestimater foretatt av Hvalfangstkommisjonens egen vitenskapskomite, viser at den nordøstatlantiske vågehvalbestand, som Norge høster av, er i god forfatning og omfatter hele 112 000 dyr.

Norge har fremmet forslag i CITES om at de bestander av vågehval som vi beskatter, flyttes til en annen liste, der eksport er tillatt på nærmere angitte vilkår. Vår begrunnelse for dette er at bestandene åpenbart ikke er truet av utryddelse.

Regjeringen arbeider aktivt med vårt nedlistningsforslag, som vil bli behandlet igjen på den neste partskonferansen i CITES i april neste år. Vi vil gjøre det vi kan for at den vedtatte resolusjonen ikke skal virke negativt inn på dette arbeidet.

Når det gjelder den norske hvalfangsten, vil denne fortsette i henhold til vår reservasjon til Hvalfangstkommisjonens moratorium.

Dag Danielsen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Fangstnæringen, i dette tilfelle hvalfangst, har historisk sett vært en sentral norsk næring, som langs kysten for alvor har bidradd til å skape et selvstendig levegrunnlag for befolkningen. Det som bekymrer meg, er at IWC synes å ha blitt en ren verneorganisasjon, hvor man ikke engang hører på sine egne forskere. Det virker videre som om denne situasjonen står fullstendig i stampe, samtidig som Norge bruker veldig mye penger på å være med i IWC, en organisasjon vi til sjuende og sist ikke hører på når det kommer til stykket.

Mine oppfølgingsspørsmål er: Hva er Regjeringens langsiktige strategi på dette området? Er det formålstjenlig i det lange løp å være med i IWC? Og hvilke andre offensive tiltak vil Norge iverksette for å kunne bidra til at man kan ha en økonomisk levedyktig hvalfangst?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Jeg vil bare veldig kort presisere at vedtaket av dette som representanten viser til, ikke berører Hvalfangstkommisjonens kompetanse til å forvalte utnyttelsen av hvalbestandene, og således ikke vår egen beskatning.

Men til spørsmålet: Jeg er enig med representanten i at i den siste hvalfangstkommisjonen som ble avsluttet sist fredag, er det mer tilløp til blokkdannelse og konfrontasjon enn det vi har sett de senere årene. Den interessen enkelte land viste i fjor for å fortsette prosessen for å finne en kompromissløsning i kommisjonen, var ikke like tydelig i år. Det bekymrer også norske myndigheter, og det lover ikke godt for kommisjonens fremtid.

Norge ser seg likevel fortsatt tjent med å være medlemmer av IWC. Vi arbeider for at kommisjonen skal konsentrere seg om de oppgaver organisasjonen er tiltenkt, nemlig å forvalte hvalbestandene på en bærekraftig

måte. Men kommisjonens fremtid er avhengig av at den lykkes i å bygge bro over motsetningene mellom verne-landene og de tradisjonelle fangstnasjonene, slik at arbeidet igjen kan finne sted på Hvalfangstkommisjonens grunnlag. Og det vil være vår strategi i vårt videre arbeid i Hvalfangstkommisjonen.

S p ø r s m å l 1 6

Inge Myrvoll (SV): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Det har vært bred politisk enighet om at kystflåten er bærebjelken i fiskeriene. Det har også vært enighet om at det er overkapasitet i fiskeflåten og at det er nødvendig med kapasitetsreduksjon. En rapport fra SINTEF viser at til tross for disse erkjennelser investeres det som aldri før i den havgående flåte.

Hvilke nye tiltak vil Fiskeridepartementet foreslå for raskt å snu denne utvikling?»

Statsråd Peter Angelsen: Investeringsnivået i flåten går i bølger og varierer fra år til år. På 1990-tallet har den totale utskiftningstakten i flåten vært gjennomgående lav. Flåtefornyelse i denne perioden har tallmessig vært dominert av fartøy under 15 meters lengde. Et resultat av denne utviklingen er at gjennomsnittsalderen for flåten har blitt svært høy for flere driftsgrupper. Tall fra SINTEF viser at dette bildet nå er under endring ved at investeringstakten i den havgående flåten har økt den senere tid.

Perspektivmeldingen som Fiskeridepartementet la fram for Stortinget i 1998, og Stortingets behandling av meldingen, danner utgangspunktet for fiskerimyndighetenes utforming av virkemidler rettet mot flåten.

I perspektivmeldingen er modernisering og fornying av fiskeflåten trukket fram som sentralt for å øke den samlede verdiskapingen i næringen. Oppgradering av flåten er viktig ut fra flere forhold. Høy gjennomsnittsalder som medfører problemer i form av høyere driftskostnader, vansker med å tilpasse fartøy til endrede miljø- og kvalitetskrav, utnyttelse av biprodukter, håndtering av avfall og sikkerhet og arbeidsmiljø for mannskapet.

Perspektivmeldingen peker på at det vil være en sentral utfordring å oppgradere flåten uten at dette skal medføre en ytterligere oppbygging av fangstkapasiteten i næringen og øke presset på ressursene. Stortinget gav sin tilslutning til at det er behov for flåtefornyelse og modernisering uten at dette skal føre til kapasitetsøkning totalt sett.

Av perspektivmeldingen framgår det at Regjeringen vil prioritere utskiftning av den helårsdrevne kystflåten mellom 15 og 34 meter. Denne gruppen har en høy gjennomsnittsalder og er viktig for å sikre stabil tilførsel av råstoff til fiskeindustrien. Denne gruppen er også prioritert i retningslinjene til SND. Det er etablert kondemneringsordninger som skal medvirke til å unngå kapasitetsøkning ved fornying, og videre skal behovet for fornying av flåten i Nord-Norge tillegges vekt.

I havfiskeflåten medfører ulike konsesjonsordninger at denne gruppens adgang til å fiske er så godt som fullstendig regulert. Påstanden fra Naturvernforbundet er således ikke riktig. Ut fra behovet for å begrense kapasitetsveksten varslet Regjeringen i perspektivmeldingen at en ville vurdere innføring av en konsesjonsordning for konvensjonelle fartøy over 28 meters lengde. Fiskeridepartementet har nå sendt et slikt forslag ut på høring.

Etter min mening er enhetskvoteordningen et helt sentralt virkemiddel for å sikre kapasitetsbegrensning innenfor de konsesjonsbelagte fiskerier. Ordningen innebærer at fartøyeiere slår sammen flere kvoter, mot at et fartøy trekkes permanent ut av fiske. Denne ordningen er relativt ny, og det er for tidlig å trekke konklusjoner av virkningen av den på sikt.

Inge Myrvoll (SV): Det er for dårlig tid i et spørretimespørsmål til å gå kritisk gjennom en rapport og si om den kan avdekke nye ting i de norske fiskeriene.

I svaret snakker statsråden om at investeringsnivået går i bølger, og at flåtefornyelsen tallmessig har vært dominert av fartøy under 15 meter, men dette sier jo lite om fangstkapasiteten. Hvis 80 pst. av investeringene i perioden 1985-1999 har gått til den havgående flåte, innebærer det en stor økning av fangstkapasiteten og et press på ressursene. Kan statsråden bekrefte at fangstkapasiteten i den havgående flåte har gått ned?

Så vil jeg da – sjøl om det er kort tid – knytte noen kommentarer til det statsråden sier om at det skal legges vekt på fornying av flåten i Nord-Norge. Ifølge de tallene jeg sitter med fra 1985-1999, har 70 pst. av investeringene gått til fartøy i Sør-Norge, og i år – siden det skal legges vekt på det nå – er bare tre av de minst 23 fartøyene på over 34 meter som bygges, fra Nord-Norge. Tror statsråden at de tallene er noenlunde riktige, og hva gjør man i så fall med det?

Statsråd Peter Angelsen: Når det vises til at det er en kritisk rapport som er lagt fram, vil jeg bare vise til at den uttalelsen kommer fra Naturvernforbundet og er en tolkning som Naturvernforbundet, men ikke SINTEF og rapportskriveren, står bak. Rapportskriveren har helt klart avvist de tolkningene som Naturvernforbundet har kommet med i sine pressemeldinger til media. Det som rapporten viser, er at det bare er økning i nivået på investeringene i flåten, og hvilken gruppe investeringene har skjedd innenfor. Den sier ingenting om fangstkapasiteten, slik som Naturvernforbundet og spøreren egentlig legger i det.

Når det så gjelder hvor investeringene skjer, må man skille mellom to områder. Det ene er områder der staten deltar med investeringer og tilskudd. Jeg har for noen uker siden svart i spørretimen på det spørsmålet. Det er en betydelig god balanse mellom nord og sør, og mellom hav og kyst på dette området.

Det andre er de investeringene som rederne selv betaler fullt ut innenfor fartøykonsepter som er godkjent innenfor kapasitetssystemet. Jeg synes ikke det er riktig at fiskeriministeren skal ta ansvar for det.

S p ø r s m å l 1 7

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne få lov til å stille følgende spørsmål til finansministeren:

«Ifølge Norges ledende jaktmagasin «Jeger, Hund og Våpen», er småvilt- og villreinjakt, men ikke elgjakt, fritatt for merverdiavgift på statsgrunn og i bygdeallmenninger. Omsetning av jaktrettigheter er et viktig og økende inntektsgrunnlag i Distrikts-Norge.

Vil statsråden sørge for å fjerne denne meningsløse forskjellsbehandlingen når det gjelder moms mellom elgjakt og annen, sammenlignbar jakt?»

Statsråd Gudmund Restad: Etter merverdiavgiftsloven skal det beregnes merverdiavgift ved omsetning av varer og visse tjenester. Hva som anses som en vare, er definert i lovens § 2. Retten til jakt og fiske anses som en vare etter denne bestemmelsen. Som et utgangspunkt er derfor salg eller utleie av jakt- og fiskerett for kortere eller lengre tid avgiftspliktig. I de tilfeller det ikke omsettes en slik rettighet, f.eks. ved utnyttelse av egen jaktrett, skal det ikke beregnes merverdiavgift.

Etter fjelloven har alle rett til jakt på småvilt og rett til fiske i statsallmenninger. Justisdepartementet uttalte i brev av 20. august 1982 til Finansdepartementet at dette er en

«virkelig rett som må anses stadfestet i fjelloven og som ikke erverves ved løsning av jakt- eller fiskekort og betaling av avgift».

«Den avgiften som skal svares antas i disse tilfelle ikke uten videre å kunne anses som vederlag for overføring av jakt- og fiskeretten.»

Derfor skal det ikke beregnes merverdiavgift ved utstedelse av jaktkort i disse tilfellene, fordi det ikke er en jaktrettighet som omsettes. Rettigheten foreligger allerede.

Finansdepartementet vedtok den 29. november 1984 at salg av jaktkort for villreinjakt i statsallmenninger skulle fritas fra merverdiavgift. Man var den gang i tvil om det forelå en rett til jakt på villrein etter fjelloven, slik at det ikke skulle beregnes merverdiavgift ved utstedelse av jaktkort. For å likebehandle retten til jakt på villrein med retten til jakt på småvilt og retten til fiske i statsallmenninger, valgte departementet derfor å gi et fritak.

Ved salg av småviltjaktkort og fiskekort fra bygdeallmenninger til bruksberettigede anses det heller ikke å foreligge omsetning av en rettighet, og derved ikke avgiftspliktig omsetning. De bruksberettigede utnytter egen rett, men betaler for en kollektiv administrasjon mv. i allmenningens regi.

For di det var hensiktsmessig å ha samme avgiftsregler for stats- og bygdeallmenninger, ble bygdeallmenningenes salg av jaktkort på villrein fritatt for merverdiavgift ved departementets vedtak 8. april 1994.

Etter det gjeldende regelverk skal det således ikke betales merverdiavgift ved salg av kort til småviltjakt, villreinjakt eller fiske i statsallmenninger og på statens grunn. Det skal heller ikke betales avgift ved salg av kort til bruksberettigede når det gjelder småviltjakt, villreinjakt og fiske i bygdeallmenninger. Ved all annen omset-

ning av rett til jakt og fiske, hvor retten ikke følger av loven, skal merverdiavgift normalt beregnes.

Merverdiavgiftssystemet bygger på prinsippet om at likeartede varer bør behandles likt i forhold til merverdiavgiften. Som min lille redegjørelse illustrerer, kan andre deler av merverdiavgiftssystemet, f.eks. kravet til omsetning, føre til at det i praksis blir forskjellige resultat.

Gjeldene regelverk og forvaltningspraksis på dette området er begrunnet i særlige forhold ved avgiftssystemet. Problemstillingen er mer omfattende enn det spørsmålet som er stilt. Jeg er imidlertid enig i at dagens rettsstilling bør vurderes nærmere. Det vil jeg sørge for å iverksette snarest.

Finansdepartementet har til behandling en konkret sak som berører dette rettsspørsmålet, og vil vurdere behovet for endringer i forbindelse med behandlingen av denne.

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne takke for svaret. Men jeg kan ikke unngå å komme med et hjertesukk i forhold til hvordan midlertidig lov om 1 pst. omsetningsavgift har fått lov til å utvikle seg til det konglomerat vi nå står overfor, og at det sitter flittige og dyktige folk i våre departementer som har som oppgave å tolke og utlede fra disse kompliserte reglene.

Nå sier statsråden at problemstillingen er mer omfattende enn det spørsmålet som er stilt. Det understreker bare det jeg sa, at det åpenbart er mange komplekse sider ved dette, ting som for legmenn virker enkle.

Statsråden sier også at departementet har til behandling en konkret sak som omhandler dette rettsspørsmålet. Da vil det være interessant, hvis det er mulig på det nåværende tidspunkt, å få høre litt om hvilken konkret sak det er som har det i seg at den er mer omfattende enn det spørsmålet som er stilt, og om statsråden kan si noe om når vi kan vente et standpunkt i forhold til det konkrete spørsmålet jeg har stilt.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg finner det ikke riktig å berøre en konkret sak som behandles i departementet, men jeg kan si noe mer om hvorfor denne saken er mer omfattende enn det som ligger i representanten Hernæs' spørsmål, for det gjaldt å likebehandle salg av jaktkort for elgjakt med salg av småviltjaktkort. Det er fort gjort å peke på at det er andre storviltarter, f.eks. hjort, som ikke sammenliknes og tas opp i Hernæs' spørsmål, og f.eks. rådyr burde ligge i en slags mellomsonne mellom storvilt og småvilt, så det er åpenbart at det er flere dyrearter som bør komme inn i vurderingen her. Videre er det gjort forsøk på likebehandling mellom statsallmenninger og bygdeallmenninger, og da vil man fort kunne spørre: Hvorfor ikke også f.eks. grunneierlagseiendommer? Og til slutt, hvis de også skulle omfattes, hvorfor da ikke enkelte eiendommer?

Dette er relativt komplisert, men som jeg har sagt, jeg ser at dette er uryddig, og at det som er gjort hittil, ikke er veldig prinsipielt. Derfor vil jeg nå iverksette en utredning og en vurdering av dette spørsmålet, med tanke på å få trukket opp mer forståelige retningslinjer.

S p ø r s m å l 1 8

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til landbruksministeren:

«Landets topografi med videre medfører at mange gårdbrukere har eiendommer spredt over flere kommuner/fylker. Dette innebærer at disse, på grunnlag av landbruksmyndighetenes vilkårlige skjønn, kan bli nødt til å oppfylle boplikt på ulike deler av driftsenheten. Amund Grindalen er pålagt og har oppfylt boplikten på sitt gårdsbruk i Elverum, og er nå pålagt å bosette seg på sin skog- og fjelleiendom i Lierne.

Er dette etter statsrådets syn en forsvarlig og ønskelig ordning?»

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg vil først kort redegjøre for det som tidligere har skjedd i saken.

Lierne skogforvaltning ble overtatt i 1993. Det ble imidlertid allerede i 1989 søkt om varig fritak for boplikten i Lierne. Fylkeslandbruksstyret innvilget varig fritak for boplikten, men departementet omgjorde dette i 1990 og innvilget to års fritak. Etter klage ble dette stadfestet ved kgl. res. av 18. januar 1991. Fristen for å tilflytte eiendommen var satt til sommeren 1996. Amund Grindalen har deretter på nytt søkt om fritak for boplikten. Denne er også avklart i brev av 26. mars 1998.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet, vil jeg si at jeg ikke aksepterer som premiss at landbruksmyndighetene utviser vilkårlige skjønn i saker om fritak for den boplikt som følger av odels- og konsesjonslovgivningen.

I utgangspunktet står ikke den som har flere eiendommer, i noen annen stilling enn den som bare har én eiendom. Dette gjelder uansett om boplikten på en annen eiendom allerede er oppfylt.

Amund Grindalens sak er behandlet på vanlig måte etter de retningslinjer som gjelder for denne type saker. En har her, som ellers, vurdert Grindalens tilknytning til eiendommen, eiendommenes størrelse, avkastningsevne osv. Spørsmålet er om disse momentene tilsier at han bør fritas for boplikt på den eiendommen han har i Lierne, slik det er søkt om. Det har også vært et sentralt moment om eiendommen i Lierne og den eiendom han har i Elverum, kan ses på som én driftsenhet, eller om de må ses på som to atskilte enheter. I den forbindelse har det vært et viktig moment at det er en betydelig avstand mellom disse to eiendommene. Avstanden mellom eiendommene i Lierne og Elverum taler klart mot å anse disse som én driftsenhet.

I saker vedrørende boplikt er det et viktig hensyn å opprettholde bosettingen i det området der eiendommen ligger. I Lierne er det et klart behov for å opprettholde bosettingen. Eiendommen har i tillegg bl.a. også så vidt gode ressurser at avkastningen ikke taler for fritak for boplikten. En har her akseptert at Grindalen kan oppfylle boplikten ved å bo i kommunen, altså ikke på selve eiendommen.

Jeg viser ellers til lovgivningen på dette området og til de retningslinjer som følges i slike saker. Stortinget har ikke hatt merknader til disse retningslinjene.

Jeg mener derfor at retningslinjene gir anvisning på balanserte og rimelige løsninger også i tilfeller som dette.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som etter mitt syn kun viser til departementets syn og lite til statsrådets egne meninger.

Det er synd det ikke er anledning til mer enn ett tilleggsspørsmål – jeg må derfor konkretisere spørsmålene mine.

De to eiendommene som er omtalt, har vært i eiers familie siden 1822 i Elverum og fra århundreskiftet når det gjelder skogeiendommen i Lierne, altså gode odelseiendommer.

Det har tidligere ikke vært boplikt på eiendommen i Lierne, som er en ren skog- og utmarkseiendom uten bolighus, kun to hytter. Eier er på eiendommen ca. fire-fem måneder i året, bl.a. i jakt- og fiskesesongen, slik at han ivaretar de muligheter eiendommen har til avkastning, og oppfølging ellers. At eiendommen drives meget godt og forsvarlig, er det heller ingen tvil om.

I svaret synes det som om det kun er avstanden mellom Elverum og Lierne som tilsier at han må ha boplikt. Her vil det kunne gå på prinsipp og skjønn.

Spørsmål: Når går to eiendommer over til én eiendom? Synes statsråden det er riktig å splitte odelseiendommer for å oppfylle boplikten? Og synes ikke statsråden at norsk landbrukspolitikk på dette området kan være i strid med Grunnloven og verdenserklæringen om menneskerettighetene? I den siste står det at ingen må vilkårlig fratras sin eiendom, og at enhver har rett til å bevege seg fritt og til fritt å velge oppholdssted innenfor en stats grenser.

Statsråd Kåre Gjønnes: Aller først: Departementet er statsråden. Uansett om en bruker uttrykket «departement» eller «statsråd», er det statsråden som mener noe.

Når det gjelder den konkrete saken, om boplikten skal være i strid med menneskerettighetene, vil jeg si at boplikten er et sentralt tema og en sentral premiss i norsk landbrukspolitikk for å opprettholde bosetting ute i distriktene. Å betrakte to eiendommer med såpass stor avstand mellom seg – opptil 80 mil, eller gjennom Sverige 55 mil – som én driftsenhet, kan medføre at en kan få oppkjøp av eiendommer som ikke er ønskelig ut fra det som vi har som premiss for landbrukspolitikken i dag.

Det skjønnet som er utvist, er basert på at en eiendom på ca. 84 000 dekar, hvorav det er ca. 37 000 dekar produktivt areal, er en ressurs som det går an å betrakte som en god driftsenhet.

Presidenten: Spørsmål 19 blir besvart foran spørsmål 32.

S p ø r s m å l 2 0

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg vil få lov til å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Tidligere justisminister Aud-Inger Aure fikk i januar 1998 spørsmål om opprettelse av et nøytralt tvisteløs-

ningsorgan i forbindelse med personskadeerstatninger. Til tross for positiv tilbakemelding fra daværende justisminister, er organet ennå ikke etablert.

Vil statsråden nå sørge for at vi får et slikt organ?»

Statsråd Odd Einar Dørum: I prinsipputredningen om personskadeerstatning fra 1994, NOU 1994: 20, ble det anbefalt at det burde overveies å opprette et organ som etter anmodning fra en av eller begge partene skulle ha kompetanse til å avgi rådgivende uttalelser om medisinske spørsmål. Bak denne anbefalingen ligger at uenighet om medisinske spørsmål, bl.a. om årsakssammenheng og medisinsk invaliditet, er et problem i ganske mange personskadesaker. Når det tar mye tid å avklare medisinske spørsmål, blir også forsikringsoppgjøret dratt ut i tid.

Slik jeg ser dette, er det viktig å få på plass et organ som kan bidra til å få avklart medisinske spørsmål ved forsikringsoppgjør best mulig, først og fremst i trafikkskadesaker.

Arbeidet med dette spørsmålet er satt i gang i Justisdepartementet. Jeg vil understreke at spørsmålet gjelder et organ som skal gi rådgivende uttalelser, ikke være et tvisteløsningsorgan. Vi arbeider med å få utarbeidet et grunnlagsmateriale som kan gi et utgangspunkt for konkrete drøftinger om ulike detaljspørsmål med representanter for brukergrupper, det medisinske fagmiljø og andre.

Under høringen om den nevnte prinsipputredningen fikk anbefalingen om å opprette et slikt organ for det meste en positiv mottakelse. Når det gjelder detaljene, er det likevel til dels ganske ulike oppfatninger om hvordan ordningen bør være. Spørsmål som må avklares nærmere, gjelder bl.a. organets virkefelt, sammensetning, saksbehandlingsmåte og finansiering.

Skal en slik ordning fungere som tilsiktet i prinsipputredningen, er det viktig at den utformes slik at den fra starten av møter tillit fra alle berørte hold. Uten bred tillit vil ikke ordningen kunne fungere godt. Det er derfor viktig at det blir brukt den tid som er nødvendig for om mulig å få etablert en velfungerende ordning. Jeg går inn for å få dette til.

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg takker for svaret, men jeg synes det har skjedd veldig lite siden januar 1998, da jeg fikk omtrent et tilsvarende svar.

Det som uroer meg litt, er at statsråden nå faktisk synes å nedtone den betydning et tvisteløsningsorgan skal ha. Temaet rettssikkerhet for forsikringskunder har vært oppe ved flere anledninger i Stortinget. Da vi i fjor – jeg tror det var den 6. mars – hadde en interpellasjon om hele temaet totalt sett, unnlot vi å stille forslag om dette organet fordi vi hadde fått så positive tilbakemeldinger.

Kan statsråden nå redegjøre nærmere for framdriften i dette arbeidet? Det synes jeg ikke han var inne på. Alle-rede for fem år siden ble den nevnte NOU lagt fram. Tidligere justisminister Gerd-Liv Valla var godt i gang med dette arbeidet. Lang tid er gått, og det synes som om denne regjeringen ikke har tatt denne delen av det som går på rettssikkerhet for forsikringskunder, på alvor.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg kjenner ikke arbeidet med saken under tidligere regjeringer. Jeg kan bare bekrefte at det er satt i gang arbeid, og at det jobbes med spørsmålet. Representanten vil selvfølgelig ikke være ukjent med at departementet har mange saker og tidvis utsettes vi for kryssende oppfordringer også fra Stortinget. Likevel er jeg klar over saken, og jeg følger den også.

Faktum i saken er at vi vil ha en ordening som er bedre enn den ordningen vi har med en rådgivende tvistenemnd for vurdering av nakkeskader. Der eksisterer det en ordening etter avtale mellom Norges Forsikringsforbund og Den norske lægeförening. Den brukes ikke så mye som ønskelig. Vi ønsker nettopp at organet skal ha fullt, slik at det kan fungere etter den hensikten som er formulert i spørsmålet.

Jeg kan ikke nå i detalj si til representanten når saken kommer, men jeg vil følge den videre, slik at jeg er sikker på at den ikke forsinkes på noen unødige måte i arbeidet. Så jeg kan bekrefte at arbeidet er i gang, og at det har den karakter som jeg sa. Vi ønsker å få avklart de praktiske spørsmålene, slik at vi får til en ordening. Det er ikke snakk om at vi ikke skal få til en ordening. Vi ønsker å få det til, og jeg kommer også til å følge opp saken videre.

S p ø r s m å l 2 1

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne få lov til å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Ifølge forslagene til forskrifter til den nye våpenloven skal det bli forbudt å eie og inneha lydempere på geværer. Bruk av lydempere ved treningsskyting reduserer imidlertid støyforurensningen rundt skytebaner, og bidrar også til å unngå støyskader hos skytterne.

Hvorfor vil statsråden forby slike positive virkemidler i landets skytermiljø?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Justisdepartementet har i sitt forslag til endring av våpenforskriften foreslått forbud mot, uten politiets tillatelse, å eie eller inneha lydempere til skytevåpen.

Etter det departementet har brakt i erfaring, er det intet behov for å påmontere lydempere på våpen som skal benyttes til øvelses- og konkurranseskyting. Det er ingen skytterorganisasjoner som administrerer programmer hvor skyting med lydempere inngår. Likeledes er det som hovedregel intet saklig behov for lydempere på våpen som skal benyttes til jakt, utover et visst behov for lydempere på salongvåpen, i kaliber 22 «long rifle» til f.eks. kråkejakt og til utryddelse av skadedyr. Departementet har i utkastet til nye forskrifter foreslått at sistnevnte våpentype skal være unntatt fra det foreslåtte forbud.

Justisdepartementet har i sitt forslag lagt til grunn at lydempere i svært liten grad har vært benyttet av skyttere til skyting på godkjente skytebaner. Om én eller et mindre antall skyttere skulle benytte lydempere, antas dette å ha liten eller ingen betydning for støynivået på de godkjente skytebaner, da det store flertal skyttere trener med det våpen som skal benyttes til konkurranse hvor det ikke benyttes lydempere. Under trening på denne type

baner vil skytterne under enhver omstendighet måtte bruke hørselsvern for å unngå hørselsskader.

Jeg vil presisere at departementets forslag ikke vil innebære et absolutt forbud mot å eie og inneha lydempere. Forslaget oppstiller et krav om politiets tillatelse, slik at politiet vet hvem som har lydempere til sine våpen. Skyttere som kan dokumentere et saklig behov for lydempere, vil således kunne søke politiet om ervervstillatelse.

Bjørn Hernæs (H): Idet jeg takker for svaret, har jeg lyst til å gi uttrykk for at vi har en modig justisminister. I en situasjon hvor arbeidssituasjonen for politiet er slik som vi alle vet den er, er det tilsynelatende ikke ende på hvilke bagateller politiet skal bli nødt til å beskjefte seg med.

Jeg har også lyst til å nevne at i forhold til et tidligere spørsmål sa statsråden at også departementet hadde mange arbeidsoppgaver. Jeg tillater meg med all respekt å foreslå at man foretar en sanering av de aller største unødvendighetene.

Ellers heter det i et gammelt ordtak at den som har klave, får også ku. Jeg tror ikke det har stemt noen gang, og jeg tror i hvert fall ikke det stemmer på den måten at den som har lydempere, får også gevær. Hvorfor det skal være nødvendig å registrere og søke politiet om å få ha et instrument som bare kan ha positive elementer i seg, er helt umulig for meg å forstå.

Helt til slutt: At jeg ikke forstår det, er én ting. Skytermiljøene forstår heller ingenting. Jeg kunne tenke meg helt til slutt å spørre om statsråden kunne orientere litt om de positive møtene han nå forhåpentligvis har, eller har avtalt, med det norske skytermiljø.

Statsråd Odd Einar Dørum: Når jeg har hatt slike positive møter – og det skal jeg ha – skal jeg med glede orientere om det.

Representanten og jeg deler selvfølgelig den oppfatning at man ikke skal gjøre unødvendig innsats. Representanten og jeg deler også den oppfatning at lovregler er til for å følges – representanten og jeg har en særdeles sterk felles forståelse av det.

Jeg har mye sympati for representantens engasjement for skyttersaken. Men jeg holder meg til de enkle spilleregler at de våpen som brukes, normalt ikke har lydempere – og jeg har ikke sett noen grunn til at dette skal gis noen allmenn tillatelse. Skulle det være unntakstilfeller, og jeg har gjort rede for noen som er unntatt i loven, bl.a. enkelte former for jakt, er det greit. I andre tilfeller vil det kunne bli vurdert. Dette følger av de kontrollbehov som ble formulert da våpenloven ble behandlet i Stortinget, og som jeg etter beste skjønn prøver å forvalte.

Men det er alltid mulig ved politisk uenighet å fremme spørsmål til saksbehandling senere i Stortinget – det er representanten selvfølgelig kjent med. Men inntil videre forvalter jeg den lov som er vedtatt, etter beste skjønn.

S p ø r s m å l 2 2

Einar Olav Skogholt (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Hvorfor er ikke saken om lotteriloven blitt fremmet i vårsesjonen 1999, slik som tidligere lovet?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg har vært usikker på om Regjeringen ville rekke å fremme denne proposisjonen i vårsesjonen. I spørretimen den 28. april sa jeg at proposisjonen var forsinket i forhold til den opprinnelige framdriftsplan, men at jeg tok sikte på å fremme lovforslaget i vårsesjonen. Jeg kan nå bekrefte at lovforslaget fremmes før Stortinget tar sommerferie.

Einar Olav Skogholt (A): Jeg takker statsråden for svaret, og er glad for at saken allikevel blir fremmet i vårsesjonen 1999. Bakgrunnen for mitt spørsmål var at jeg registrerte at saken ikke var oppført i oversikten over saker som Regjeringen ville fremme i vårsesjonen 1999.

Det har tatt lang tid å få fremmet denne saken for Stortinget. Den var i ferd med å bli ferdigbehandlet i Justisdepartementet høsten 1997. Regjeringsskiftet bidro vel til en utsettelse. Saken ble lovet fremmet i vårsesjonen 1998 av daværende statsråd Aure.

Jeg er glad for at vi nå får saken oversendt Stortinget i løpet av inneværende måned, og ser med spenning fram til de forslag Regjeringen fremmer i denne saken.

Statsråd Odd Einar Dørum: Som jeg sa: Rett etter at jeg tok over som statsråd – altså i spørretimen den 28. april – tok jeg sikte på å få det til. Jeg følte behov for – jeg kan jo gjenta det samme som jeg har sagt tidligere – å være sikker på at lovgivningen speilet det faktum at hovedregelen bør være at vi har et frivillig organisasjonsliv som fungerer på en OK måte, at vi så må finne fram til kontroll- og sanksjonsregler som forholder seg til normaliteten, og som så tar spesialtilfellene som det er grunn til å reagere på. Dette har sin bakgrunn i den generelle sympati jeg har for det frivillige organisasjonsliv. Dette måtte jeg være sikker på. Vi har nå hatt en slik gjennomgang, og derfor kunne jeg gi den bekreftelsen som jeg gjorde i svaret.

S p ø r s m å l 2 3

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til justisministeren:

«Regjeringen vil utvide adgangen til arbeidsinnvandring fra land utenfor EØS-området også for lavtutdannede og ufaglærte. Ved behandlingen av næringsmeldingen gikk Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet imot økt arbeidsinnvandring. Likevel har Regjeringen sendt forslagene ut til høring. Siden det dreier seg om forskrifter, kreves ikke stortingsbehandling.

Vil statsråden sørge for at forslagene legges til side?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Regjeringen vurderer justeringer i utlendingsforskriften som gjør det lettere å rekruttere arbeidskraft fra utlandet. Jeg understreker at en forutsetning fortsatt vil være at det ikke finnes tilgjengelig innenlandsk arbeidskraft.

Den 27. januar sendte Regjeringen på høring forslag om en ny bestemmelse i utlendingsforskriften § 5 annet

ledd. Forslaget var å åpne for ufaglært arbeidskraft i virksomheter som har midlertidig behov for dette. Tillatelsen skal ikke kunne fornyes utover ett år. Søkerne må være fra nærmere bestemte regioner, som fastsettes i samarbeid mellom fire departement, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Justisdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Utenriksdepartementet. Dette vil være søkere fra Sentral- og Øst-Europa.

Regjeringen sendte et annet forslag på høring den 8. april vedrørende oppmyking av den såkalte spesialistbestemmelsen i utlendingsforskriften § 3 annet ledd bokstav a. Høringsfristen går ut 1. juli.

Forslaget åpner for at faglært arbeidskraft på alle nivå kan få arbeidstillatelse som spesialister. Etter vårt forslag er det ikke lenger nødvendig at søkeren er fagutdannet på høyere nivå, som ble definert til to – tre års studier utover videregående nivå. Etter forslaget er det tilstrekkelig at søkeren er fagutdannet.

Etter at høringsfristene er ute, og høringsuttalelsene vurdert, vil Regjeringen nøye vurdere om de aktuelle endringene vil være forenlige med stortingsflertallets syn.

Regjeringen vil om nødvendig legge forslagene fram for Stortinget.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, og vil nevne behandlingen av næringsmeldingen, der de to partiene Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet ikke ville åpne for økt arbeidsinnvandring. Og jeg vil sitere LO-sekretær Liv Undheim, som danner grunnlaget for Arbeiderpartiets merknader:

«Vi må beskikke vårt eget hus før vi starter med å importere arbeidskraft. Det er meningsløst å snakke om økt arbeidsinnvandring når vi har om lag 70.000 uten ordinært arbeid her hjemme.

I tillegg til de 70.000 uten ordinært arbeid, er det tusenvis av kvinner som går på deltid men som ønsker å jobbe heltid. Det er også slik at ledigheten blant innvandrere ... er tre-fire ganger så høy som for gjennomsnittet. Før vi starter med å importere flere, bør vi kvalifisere disse.»

Jeg er veldig glad for at statsråden, siden vi har en mindretallsregjering, er lydhør for hva et flertall i Stortinget mener. Hvis man er det minste i tvil om tolkningen av merknaden til næringsmeldingen, vil man komme tilbake til Stortinget – og det er jeg glad for.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg har i dag og tidligere gjort rede for Regjeringens politikk på dette feltet, og også tidligere, og gjentatt det i dag, for hvordan jeg vil arbeide med slike spørsmål.

Jeg vil la ting gå ut til høring – en av disse høringene var for den saks skyld sendt ut før næringskomiteen avgav sin innstilling. Så vil jeg høre og se på det som kommer inn gjennom høringen, deretter foreta en vurdering, som jeg sa. Dette er i samsvar med den programerklæring jeg avgav bl.a. da vi hadde den såkalte barnepikesaken til behandling. Jeg vil selvfølgelig nøye vurdere det.

Jeg har også – selvfølgelig – satt meg inn i næringskomiteens innstilling på det punktet som representanten viser

til. Mitt poeng er veldig enkelt: Der jeg føler jeg har en fullmakt med dekning i stortingsflertallet, så har jeg det, og der jeg føler det kan være usikkerhet om det, må jeg finne ut det på en egnet måte. Og jeg vil gå fram på den måten.

S p ø r s m å l 2 4

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«De siste årene er midlene bevilget til språkopplæring til språklige minoriteter i videregående skole ikke brukt opp. Likevel fører en streng tolkning av tilskuddsreglene til at eksempelvis Oslo kommune får tilskudd i underkant av 10 pst. av det de bruker på området.

Hvorfor blir midler til et så prioritert område stående ubrukt, og kan uenigheten mellom Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Oslo kommune om tolkning av regelverket være en grunn til at midler blir stående ubrukte?»

Statsråd Jon Lilletun: Tilskot til ekstra opplæring for språklege minoriteter over kapittel 0231 post 65 i statsbudsjettet er eit øremerkt tilskot som kjem i tillegg til overføringar til vidaregåande opplæring som vert løyvde over budsjettet til Kommunal- og regionaldepartementet. Formålet med tilskotsordninga er å stimulere fylkeskommunane til ekstra opplæring for språklege minoriteter i vidaregåande opplæring som har lita eller inga opplæring i norsk grunnskule. Midlane vert tildelte fylkeskommunane etter kriterium fastsette av Stortinget. Årsaka til at midlane ikkje vert brukte opp, er i hovudsak at det no ikkje er mange nok elevar og lærlingar som oppfyller kriteria, og som dermed kan utløyse tilskot frå ordninga.

På bakgrunn av utviklinga i dei samla tilskotsutbetalingane vedtok Stortinget ved salderinga av statsbudsjettet i 1993 å avgrense målgruppa gjennom fastsetjing av kriterium. Såleis blir det i grove trekk ikkje gjeve tilskot til personar som er fødde i Noreg, personar som har hatt ekstra språkopplæring i grunnskulen i tre år eller meir, og personar som har hatt opphald i landet i ti år eller meir etter fylte 16 år. I tillegg har Stortinget vedteke, seinast ved behandlinga av statsbudsjettet for 1999, at personar som har opphald i Noreg berre for å ta vidaregåande opplæring, ikkje skal utløyse tilskot frå ordninga. Departementet praktiserer desse kriteria for tilskot.

Departementet innhenta hausten 1998 tilbakemeldingar frå Statens utdanningskontor og fylkeskommunane om kriteria og kontrollhandlingane knytte til dei. Desse tyder på at kriteria er problematiske å handtere for skuleeigarane, og at dei krev stor arbeidsinnsats både frå skule, skuleeigar og Statens utdanningskontor.

Departementet vil derfor sjå på tilskotsordninga på nytt. Eventuelle forslag til forenklingar vil verte lagde fram for Stortinget.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for svaret, og takker også for at statsråden er innstilt på å se på regelverket, se om det er behov for å gjøre endringer.

Det er likevel grunn til å erkjenne at det sannsynligvis er større behov for norskopplæring enn det som det blir gitt tilskudd til. Det ligger jo en del begrensninger i systemet, det ligger begrensninger på antall timer en kan få tilskudd til osv.

En er i en situasjon hvor en har midler. Vi vet – ofte iallfall – at det antall timer som blir stilt til disposisjon – som en kan bruke og som en kan få tilskudd for – ikke er nok. Vi vet at mange ikke greier i løpet av den perioden å tilegne seg norskkunnskaper som er tilfredsstillende. Burde det ikke da være grunnlag for å praktisere regelverket noe mykere enn det departementet åpenbart har gjort, i og med at man har midler, man har penger, slik at flere kan få tilbud, ikke minst at de som er inne og får tilbud, kan få et bedre tilbud enn de får i dag?

Statsråd Jon Lilletun: No er det slik at når ein forvaltar midlar løyvde over statsbudsjettet, må ein vere nøye på at det skjer i samsvar med dei kriteria som Stortinget har vedteke. Det er det som er god forvaltningspraksis. Eg vil likevel ikkje utan vidare seie at det som representanten Reikvam seier, ikkje kan vere eit poeng – når det først har vore ekstra midlar, kunne dei ha vore nytta til å forbetre situasjonen for ein del. Det er jo det som er grunnen til at eg kjem tilbake, og eg trur tidspunktet for å kome tilbake må vere til hausten i statsbudsjettet.

Eg vil òg love at eg skal ta med meg sjølve problemstillinga som representanten Reikvam hadde. Om det kan vere mogleg å tolke nokre av dei eksempla som representanten Reikvam nemnde, m.a. frå Oslo, innanfor retningslinjene, skal vi sjå på det, men vi må vere sikre på at vi er i samsvar med Stortingets vedtak.

S p ø r s m å l 2 5

Rune E. Kristiansen (A): Jeg har følgende spørsmål til utdanningsministeren:

«Byrådet i Oslo vil redusere delingstimer i grunnskolen. Ifølge Norsk Lærrelag begynner dette å bli et landsomfattende problem.

Hvilke tiltak vil statsråden sette inn mot denne utviklingen?»

Statsråd Jon Lilletun: Eg er usikker på i kva grad reduksjon i talet på delingstimar er eit landsomfattande problem. Statistikk frå heile landet viser tvert imot at talet på delingstimar har stige med 0,2 pst. frå skuleåret 1997-98 til 1998-99. Eg vil likevel følgje situasjonen for skuleåret 1999-2000 nøye.

Lova krev ein særskild lærarressurs til 1. klasse/førskulen. Utover dette krev ikkje lova delingstimar. Det er derfor ikkje aktuelt å setje inn tiltak mot lokale prioriteringar så lenge kommunane oppfyller dei minstekrava som er fastsette i lova.

Eg vil likevel føye noko til. Å tilføre ekstra lærarressursar gjennom delingstimar gjev høve til å setje inn generelle styrkingstiltak i klassen og førebyggje at elevar fell av lasset. Siktemålet er m.a. å redusere omfanget av spesial-

undervisning etter sakkunnig vurdering og enkeltvedtak. Eg meiner at dette er klok prioritering av ressursar og har derfor gjeve klare tilrådingar til kommunane om å arbeide etter ein slik strategi, m.a. i St.meld. nr. 23 for 1997-98. Eg ser svært positivt på at det i mange kommunar vert satsa systematisk på delingstimar på klassenivå for å redusere behovet for timar til spesialundervisning på individnivå.

Eg viser i denne samanhengen òg til forslag i St.meld. nr. 28 for 1998-99 om forsøk i 10-15 kommunar med endra og meir fleksible modellar for tildeling av time-ressursar på ungdomstrinnet, slik at ressurstildelinga i større grad vert knytt til elevtalet på kvart årstrinn. Det vil kunne opne for større fleksibilitet i organiseringa av opplæringa og gje rom for meir målretta bruk av timeressursane. Evalueringa av forsøka vil avgjere om og korleis dette skal følgjast vidare opp.

Rune E. Kristiansen (A): Jeg takker for svaret, selv om jeg føler at det var et veldig generelt svar, og at det var lite politiske holdninger i det – bortsett fra én, og det er den viktigste: Jeg oppfatter at statsråden mener at delingstimene er svært viktige nettopp for å få bukt med en utvikling av spesialundervisning hvor elevene blir tatt ut av klassen. Det er jeg glad for.

Men det jeg også tok opp i mitt spørsmål, er situasjonen i Oslo. Og det er helt klart og tydelig at det er uro i Oslo-skolen. Jeg har forventninger til at statsråden i hvert fall følger utviklingen i Oslo nøye og, om han ikke går inn med direkte tiltak, i hvert fall kommer med en klar advarsel hvis utviklingen går i en retning hvor det er de svakeste – hvis jeg kan bruke det uttrykket – som blir rammet av nedskjæringer på delingstimene, hvis byrådet setter i verk det, eventuelt skulle få tilslutning av bystyret i Oslo til det. Så jeg håper at statsråden nå følger utviklingen nøye og registrerer den uro som ligger i Oslo-skolene på dette punkt.

Statsråd Jon Lilletun: Politikken i svaret mitt låg som representanten Rune Kristiansen sa, i det med at det er bedre å gje delingstimar enn å vente til ein etter lova må gripe inn med enkeltvedtak. Samstundes er det, etter det systemet vi har for overføring til kommunane og etter den måten vi har organisert oss på, gjennom signal i første runde at statsråden kan arbeide.

Eg skal ta med meg oppfordringa frå representanten Rune Kristiansen når det gjeld skulen i Oslo. Den uroa og den situasjonen som er der no, er sjølvsagt bekymringsfull òg sett ut frå eit nasjonalt synspunkt. Det er svært mange som er elevar i Oslo-skulen. Men eg har tillit til at dei òg jobbar intenst no for å finne gode løysingar, og så får vi kome tilbake – representanten Rune Kristiansen og eg – når vi behandlar St.meld. nr. 28 m.a., for å sjå på korleis vi fører tenkinga og politikken vidare i denne problemstillinga.

S p ø r s m å l 2 6

Asmund Kristoffersen (A): Jeg skal få stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Regional komite for medisinsk forskningsetikk i helseregion II har avvist et forskningsprosjekt om nakkeslengskader selv om det ikke bryter med eksisterende etiske regler. De har ikke begrunnet avslaget overfor søkeren, og nektet søker kopi av uttalelse innhentet fra ekspert spesialist. De vil heller ikke gi sin tilslutning til at den gjennomførte del av prosjektet publiseres.

Bør komiteene for forskningsetikk kunne fraråde et prosjekt som ikke bryter med reglene og som har stor allmenn interesse?»

Statsråd Jon Lilletun: I kvar av dei fem helseregionane i landet er det oppretta regionale komitear for medisinsk forskningsetikk. Mandatet til komiteane er fastsett av Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet, som også har oppnemnt dei etter forslag m.a. frå universiteta i regionane. Komiteane er breitt samansette og består m.a. av legar, ein jurist, ein etikar og ein lekrepresentant.

Alle biomedisinske forskingsprosjekt der det inngår forsøk på menneske, skal leggjast fram for ein av komiteane til ei forskningsetisk førehandsvurdering. Ut frå dei opplysningane som ligg føre, skal komiteen tilrå eller frårå at eit prosjekt vert gjennomført.

Det er viktig å understreke at komiteane ikkje er forvaltningsorgan. I tråd med internasjonale retningslinjer er dei gjevne ei fri og uavhengig stilling, både i høve til private interesser og til styresmaktene. At dei ikkje er forvaltningsorgan, inneber òg at dei råda dei kjem med, ikkje kan påklagast til nokon ankeinstans. Komiteane skal altså gje råd, men vurderingane deira er ikkje formelt bindande. Systemet byggjer i stor grad på tillit mellom forskarar og komitear. I praksis legg komiteane stor vekt på å ha ein god dialog med leiarane for forskingsprosjekta. Etter ei fråråding kan dessutan prosjektleiaren be om at ei sak vert teken opp til ny vurdering.

Svaret på det generelle spørsmålet som representanten Kristoffersen stiller, er nei. Komiteane bør sjølvsagt ikkje frårå eit prosjekt som ikkje bryt med etiske reglar, og som har stor allmenn interesse.

I spørsmålet sitt viser representanten Kristoffersen til eit spesielt forskingsprosjekt som er frårådd gjennomført av ein av komiteane. Som ein vil skjønne av det eg alt har sagt om komiteane si stilling, vil det ikkje vere rett av meg å gje meg inn på noka vurdering av den konklusjonen som komiteen her har kome fram til. Som eg sa, byggjer systemet på tillit, og eg har for min del full tillit til at komiteane gjer ein god jobb. Eg er også viss på at komiteen i den aktuelle saka har fatta ei riktig avgjerd på grunnlag av alle tilgjengelege opplysningar.

Asmund Kristoffersen (A): Nakkeslengskader representerer et stort problem for det medisinske personalet, knyttet både til årsak og til behandling. Nakkeslengskader forekommer i mange sammenhenger hos personer som har vært utsatt for trafikkuhell, og spørsmålet knytter seg til forsikringsselskapenes holdning og handling overfor personer med slike skader, som ofte ikke får den rett de burde ha hatt.

Ved siden av dette beror vel også problemet på at det kanskje ikke er tilstrekkelig medisinsk kunnskap til å avdekke årsaksforholdet. Det skal innrømmes. Jeg syns derfor det er uheldig at det forsøket som professor Per Holck ved Anatomisk Institutt ved Universitet i Oslo ønsker å gjennomføre ved hjelp av avdøde personer, ikke kan gjennomføres.

Jeg må da spørre statsråden på grunnlag av hans svar til meg: Mener statsråden at dette vitenskapelige forsøks verdi kan slås fast før forsøket er utført?

Statsråd Jon Lilletun: Nei, eg skal nok seie meg samd med representanten Kristoffersen i at ein kan ikkje slå fast kva medisinsk utbytte ein kan ha av eit forsøk før eventuelt forsøket er gjennomført. Samstundes er det klart at ein forskningsetisk komite skal sjå breitt på eit forsøk, og ein av dei tinga som må vurderast, er òg respekten for avdøde og korleis det skal handsamast i eit slikt forsøk.

Eg har ikkje noko særleg å tilføye til det eg sa i mitt første svar, utover at eg har tillit til at ei brei vurdering er føreteken. Men eg må nok seie, sett ut frå ein lekmann sitt syn, at eg òg nok ville hatt problem i forhold til forsøket slik det skulle gjennomførast. Derfor har eg ikkje noko grunnlag og heller ikkje formell myndigheit til å overprøve.

S p ø r s m å l 27

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla følgjande spørsmål til kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren:

«I Rogaland får inntil 5 000-6 000 elever i videregående skole pålegg om å betale for en tidligere rettighet. De skal nå betale 250 kr. i måneden for skuleskyssen som før var gratis. Fylkeskommunen sparer selvsagt noen millioner på at elevene pålegges nye «skolepenger», mens vårt mål om lik rett til utdanning svekkes. Ordningen er godkjent av departementet.

Hva synes statsråden om at fylkeskommunene styrker egen økonomi på ungdommens bekostning, eventuelt vil han sørge for at dispensasjonsordningen avvikes?»

Statsråd Jon Lilletun: I samband med Stortinget si behandling av Ot. prp. nr. 32 for 1993-94 om endringar i velferdslova viste fleirtalet i komiteen til at det i fleire fylkeskommunar finst ordningar med såkalla ungdomskort eller miljøkort. Dette er eit rimeleg tilbod til all ungdom mellom 16 og 20 år, og gjeld reise til og frå skule, arbeid og fritidsaktivitetar.

Fleirtalet viste til at det ville vere vanskeleg å oppretthalde tilbodet om ungdomskort/miljøkort utan at også skulereiser vart rekna med. Fleirtalet meinte at ordninga med desse korta er positiv, fordi både ungdom som har krav på fri skuleskyss og dei ungdommane som ikkje har det, kan nytte kollektive transportmiddel også for andre reiser enn til og frå skulen.

På denne bakgrunn opna fleirtalet for at fylkeskommunane etter søknad til departementet kan få dispensasjon

frå kravet i velferdslova om fri skyss for elevar som bur meir enn 6 km frå skulen. Følgjande strenge vilkår skulle leggjast til grunn for å kunne gje dispensasjon: Ungdomskortet/miljøkortet skal vere sterkt subsidiert, og det må vere eit godt utbygt kollektivtilbod på staden. I tillegg må kortet vere tilgjengeleg for all ungdom i den aktuelle aldersgruppa, og kortet må kunne nyttast alle dagar.

Fleirtalet føresette at desse vilkåra skulle forskriftsfestast med heimel i velferdslova. På dette grunnlaget fastsette departementet forskrift om dispensasjon frå kravet om fri skuleskyss i august 1995. I medhald av denne forskrifta har Buskerud, Vestfold og Vest-Agder fylkeskommunar og Oslo kommune fått dispensasjon frå kravet i velferdslova om fri skyss.

Rogaland fylkeskommune har søkt departementet om dispensasjon i medhald av den fastsette forskrifta. Slik eg ser det, er vilkåra for å gje Rogaland fylkeskommune dispensasjon etter gjeldande reglar oppfylte. Gjeldande forskrift vert oppheva i samband med at den nye opplæringslova trår i kraft frå 1. august. Reglane i forskrifta er foreslått vidareført med heimel i opplæringslova. Fordi den nye forskrifta, som skal gjelde frå 1. august, enno ikkje er vedteken av departementet, er det ikkje fatta formelt vedtak om å gje fylkeskommunen dispensasjon. Eg er innstilt på å gje Rogaland fylkeskommune slik dispensasjon så snart den nye forskrifta er vedteken.

Dei erfaringane eg har med dispensasjonsordningane, er gode, og eg har ikkje tenkt å gå inn for å oppheve den ordninga fleirtalet i komiteen gjekk inn for i 1994.

G u n n a r B r e i m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret. Eg synest det er skuffande av statsråd Lilletun at han ikkje har ei meir offensiv haldning i forhold til omgrepet «lik rett til utdanning».

Det er ikkje tvil om at dette har konsekvensar. Ein reknar med at Rogaland fylkeskommune vil tena ca. 8 mill. kr på å leggja dette på andre grupper. Om det beløpet stemmer, veit ikkje eg. Men det er ikkje tvil om at det blir brukt til å styrka kommuneøkonomien, på ungdommen sin kostnad. Og det er urovekkande at statsråden synest at det er heilt greitt. Sjølv sagt kunne statsråden og SV ha ønskt seg ein betre fylkesøkonomi. Det skal iallfall SV jobba for. Men eg hadde venta ei litt meir offensiv haldning frå denne sentrumsregjeringa når det gjeld omgrepet «lik rett til utdanning».

Ungdomskort, miljøkort, er ein flott ting. Men det burde sjølv sagt ha vore gratis for all ungdom, ikkje slik som nå, at ein faktisk må betala for tenester ein før hadde rett til, gratis.

Statsråd Jon Lilletun: Sjølv sagt kan det vere ynskjeleg med ei meir offensiv haldning til sine tider. Her meiner eg at det heller ikkje er ynskjeleg, for det er ikkje tvil om at denne måten å gjere ei samordninga på, i dei fylka som har prøvd det allereie, har ført til at ungdom generelt får eit betre totaltilbod på offentlege kommunikasjonar.

Dei fleste brukar mindre pengar på transport enn dei ville ha gjort utan dette kortet. Samordninga fører òg med seg at det totalt sett vert billigare å drive, for ein har ei totaloversikt. Derfor er ikkje dette nokon ny politikk frå sentrumsregjeringa. Sentrumspartia og Arbeidarpartiet, og eg trur òg Høgre, stod saman om dette då det vart behandla i si tid. Og eg ser, som sagt, ikkje nokon grunn til å endre det standpunktet.

S p ø r s m å l 2 8

Aud Folkestad (V): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til kyrkje-, utdannings- og forskningsministeren:

«Det har vore uro ved Statens teaterhøgskole i Oslo i vår i samband med den økonomiske situasjonen ved høgskulen. Både innskrenking av studietilbodet og delvis stenging har vore antyda frå avdelingsstyret si side. Ressursrammene for teaterutdanning her i landet er blant dei lågaste i Norden.

Kva vil statsråden gjere for å sikre landet ei tilfredsstillande teaterfagleg utdanning i framtida?»

Statsråd Jon Lilletun: Avdeling Statens teaterhøgskole er ein del av Kunsthøgskolen i Oslo, og det er leiinga ved Kunsthøgskolen som er ansvarleg for å fordele budsjettmidlane mellom avdelingane. Når det gjeld den økonomiske situasjonen ved Kunsthøgskolen i Oslo, viser eg til den orienteringa eg gav Stortinget i samband med revidert nasjonalbudsjett. Det materialet eg la fram, viste at dei statlege kunsthøgskulane i perioden 1992 – 1997 har hatt ei betre budsjettutvikling enn institusjonane elles i universitets- og høgskulesektoren, målt ved utgift pr. student. Det har heller ikkje vore ei innstramming i budsjetttramma etter omorganiseringa ved kunsthøgskulane. Begge kunsthøgskulane har fått monalege ekstra midlar, m.a. til styrking av fellesadministrasjonen.

Kunsthøgskolen i Oslo er i ein vanskeleg økonomisk situasjon i 1999 fordi høgskulen hadde eit budsjettunderskot i 1998. Eg har merka meg den bekymringa som er uttrykt frå teaterutdanninga, og har uttrykt vilje til å sjå nærare på dette. Mellom anna har Regjeringa i revidert nasjonalbudsjett gjort framlegg om ei eingongstildeling til særskilde tiltak i 1999 samt å la kunsthøgskulen dekke den resterande budsjettoverskridinga over to år.

Med omsyn til framtidig struktur og innhald i teaterutdanninga vil eg vise til at departementet har sett ned to arbeidsgrupper som skal gje ein heilskapleg analyse av utdanningsløpa for kunstutdanningane frå grunnskulenivå til høgre utdanning, medrekna teaterutdanning. Arbeidsgruppa, som skal presentere si utgreiing 1. juli 1999, har m.a. fått i mandat å leggje fram forslag til nye studiemodellar som tek omsyn til behovet for grunnutdanning og spesialisering/fordjuping innan høgre utdanning. Eg er viss på at arbeidsgruppa vil kome fram med gode forslag som kan leggje grunnlaget for å vidareutvikle ei framtidsetta teaterfagleg utdanning.

Aud Folkestad (V): Eg takkar statsråden for svaret, og er glad for at han vil sjå nærare på dette spørsmålet.

Det er viktig for utviklinga av scenekunsten her i landet at vi kan tilby gode og stabile utdanningsvilkår. Vi bør satse meir på å ta vare på og vidareutvikle eit særprege norsk teater og stimulere norsk dramatik.

I løpet av dei siste 30 åra har det med jamne mellomrom vore sett i gang førebuande arbeid med tanke på å opprette ei teaterfagleg utdanning også på Vestlandet, med særleg vekt på nynorsk og dialektar. Kyrkje- og undervisningsdepartementet kom med framlegg om dette allereie i 1970 og i 1976, og i NOU 1988:1, Scenekunst, vart det gjort framlegg om å sjå vidare på det.

Ser statsråden desse kultur- og utdanningspolitiske initiativa som ein god måte å styrkje og vidareutvikle den teaterfaglege utdanninga her i landet på? Og vil han eventuelt ta noko initiativ for å få framdrift i desse planane?

Statsråd Jon Lilletun: Dei momenta som representanten Folkestad no tek opp, er interessante moment ut frå ei heilskapleg kulturvurdering av vår nasjon. I kva grad dette har lege inne i mandatet, og i kva grad det kjem til syne i den utgreiinga som vi skal motta 1. juli, skal eg ikkje ha sagt noko om her og no. Men det eg vil love representanten Folkestad, er at eg skal sørgje for ei så representativ høyring av den innstillinga, òg i dei miljøa som representerer dei synspunkta som ho no refererte til, at det skal kome med i den totale vurderinga av teaterutdanninga i Noreg inn i eit nytt årtusen.

S p ø r s m å l 2 9

Olaf Gjedrem (KrF): «Aqua klubben på Ognå i Rogaland driv trial-opplæring for ungdom.

Vil statsråden gi dispensasjon frå medlemskap i Norges Motorsykkelforbund eller Norges Bilsportforbund slik at dei kan driva denne opplæringa utan slikt fordyrande mellomledd?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Samferdselsdepartementet er kjent med Aqua klubben på Ognå fra tidligere. Klubben har søkt om dispensasjon for trialopplæring. Søknaden ble avslått av Vegdirektoratet, og avslaget ble deretter klaget inn for Samferdselsdepartementet. Departementet avlo klagen ved brev 17. august 1995.

Adgangen til å drive trialopplæring er regulert i Forskrift om organisert motorsport på lukket område. Forskriftens § 1 fastsetter at organisert treningskjøring og konkurransekjøring, bl.a. med trialmotorsyssel, må skje i regi av klubb tilsluttet Norges Bilsportforbund eller Norges Motorsykkelforbund og etter reglement fastsatt av disse forbundene.

Det at opplæringa skjer i regi av erfarne og ansvarlege klubber og etter et teknisk reglement, gjør at man har trygghet for at opplæringa skjer på en forsvarlig måte. Dette er viktig, spesielt fordi forskriften tillater treningskjøring for utøvere helt ned til 10 års alder.

Vegdirektoratet kan i særskilte tilfeller dispensere fra bestemmelsene i forskriften – også fra bestemmelsen om at organisert trening og konkurransekjøring med trialmotorsyssel bare skal skje i regi av klubb tilsluttet de to for-

bundene. Noen slik dispensasjon er hittil ikke gitt. Ved en vurdering av om dispensasjon skal gis, vil det måtte legges vekt på om søkeren kan dokumentere de samme kvalifikasjoner og et tilsvarende reglement som Norges Bilsportforbund og Norges Motorsykkelforbund har.

Ved behandlingen av klagen fra Aqua klubben la Samferdselsdepartementet – i likhet med Vegdirektoratet – vekt på kontrollhensyn i forhold til både kjøretøy og fører, samt at Biltilsynets tilsynsarbeid ville måtte økes vesentlig ved en endring av den restriktive praksis som har vært gjeldende.

Representanten Gjedrem har tidligere tatt opp spørsmålet om dispensasjon for Aqua klubben med Samferdselsdepartementet. I brev til representanten av 5. mars 1998 svarte departementet at de samme hensyn til sikkerhet og kontroll gjorde seg gjeldende da som ved klagebehandling, slik at det ikke var grunnlag for omgjøring av vedtaket.

Forskriften om organisert motorsport på lukket område er gitt for å ivareta kontroll- og sikkerhetshensyn overfor motorsporten. Disse hensyn er så viktige at de økonomiske hensyn representanten Gjedrem påpeker, vanskelig kan være avgjørende. Jeg har derfor kommet til at det ikke bør gis dispensasjon fra forskriften for Aqua klubben, og at det ikke vil skje en ny vurdering før regelverket for motorsport er gjennomgått.

Jeg kan således opplyse at Samferdselsdepartementet har gitt Vegdirektoratet i oppdrag å foreta en gjennomgang av regelverket for motorsport. I denne forbindelse vil det også bli vurdert hvilke krav som bør stilles til organiseringen av treningskjøring og konkurransekjøring.

Olaf Gjedrem (KrF): Eg takkar for svaret. Det var relativt negativt, men med ei positiv opening.

Eg har eit engasjement for dette, fordi det er eit høgverdig tilbod til ei svært viktig gruppe. Det dekkjer spenningsbehov og er ein positiv fritidsaktivitet under sosialt trygge forhold.

Departementet opplyste på min førespurnad at dei truleg ville ha ferdig gjennomgangen av forskrifta i august 1998. Eg har gjeve dei eitt år ekstra for å klargjera dette, men pr. dato er det altså ennå ikkje avklart. I dag har me ein situasjon der ungdomen må betala ca. 400 kr pr. år. I tillegg må klubben betala 4 000 kr. Det blir såpass dyrt at det er vanskeleg å få drifta til å gå i hop.

I dette tilfelle har politiet, Trygg Trafikk og Vegkontoret i Rogaland støtta dispensasjonssøknaden. Alle har støtta det i Rogaland. Det er etter mi vurdering gale å gje idretten monopol på dette, for det vil ha ringverknader: Mange andre vil ta fatt dersom det blir ei ordning, og mange flinke fagfolk vil støtta opp om det.

Eg vonar at statsråden kan gje positive signal når me har fått ein gjennomgang av forskrifta.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Som jeg sa i mitt første svar, er oppdraget gitt til Vegdirektoratet. Vegdirektoratet er imidlertid sterkt presset på grunn av arbeidet med Nasjonal Transportplan, som Stortinget har fremskjøvet behandlingen av med ett år. Imidlertid vil jeg gi signaler

tilbake til Vegdirektoratet om at denne saken har vært underveis såpass lenge at vi må få en avklaring på den. Hvis det ikke er mulig å få avsluttet den i løpet av året og få en avklaring på endringer i forskriften, er det naturlig at vi tar dispensasjonsmulighetene opp til vurdering.

La meg igjen understreke at det som er viktig her, er kontroll, oppfølging og sikkerhet, og at det kreves et betydelig oppfølgingsansvar hos dem som skal ha kontroll, dersom dette mer eller mindre slippes fritt til organisasjoner som ikke er landsomfattende, og som ikke har et eget kontrollansvar. Her er det vesentlig at vi ikke legger økonomiske vurderinger til grunn, men kontrollmessige og sikkerhetsmessige vurderinger.

S p ø r s m å l 3 0

Jan Johnsen (H): Jeg har følgende spørsmål til sosialministeren:

«Av alkoholovens kap. 10 «Kommunale kontrollutvalg» fremgår det av § 10-4: «Kommunestyret er ansvarlig for at utvalgets medlemmer og kontrollører får den nødvendige opplæring for å kunne ivareta sine oppgaver.»

Vil statsråden sørge for at vi i forbindelse med kap. 12 får inn i forskriften at de kommunale kontrollørene må ha avlagt og bestått «kunnskapsprøven»?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Ordninga med dokumentasjon av kunnskapar vart innført i alkohollova på bakgrunn av behovet for å auka kunnskapsnivået hos dei som er ansvarlege for sal og skjenking. Som representanten Johnsen sjølv peikar på, har kommunane etter alkohollova ansvaret for at dei som skal utføra kontrollen med sal og skjenking av alkoholhaldig drikk, får nødvendig opplæring. Eg kjenner meg trygg på at kommunane tek dette ansvaret utan nærare detaljregulering i lovverket. Eg har difor ikkje planar om å ta initiativ til reglar om kontroll med at kommunale kontrollørar har den nødvendige kunnskapen om alkohollova.

Jan Johnsen (H): Jeg takker for svaret, som jeg ikke var fornøyd med. Det er nemlig det stikk motsatte av det ministeren sier, som er tilfellet. Disse kontrollørene har ikke kunnskap. De har heller ikke fått kunnskap, så det er snakk om å klare å gi dem kunnskap nå når vi har en prøve som de kan gå opp til.

I Sirdal kommune hadde Securitas ansvaret for kontrollen, og der ble det da en sak: To steder ble stengt, i henholdsvis en uke og 14 dager. Dette var oppe til behandling i kommunestyret, og jeg må få lov å referere:

« Ordfører Torjus Kvæven fortalte at han hadde stusset straks han leste befaringsrapportene. Han reagerte på at de virket både rotete og selvmotsigende:

– Jeg har blant annet forhørt meg om hva slags skoleing kontrollørene har som gir dem kompetanse til å gjøre denne jobben. Det tok sin tid å få svar på dette hos Securitas. Men til sist fikk jeg vite at de ikke har gjennomgått noen spesifikke kurs, opplyste Kvæven.»

Kommunen hadde altså ikke gjort noen ting i denne saken. Dette er problemet, sosialminister!

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Representanten Jan Johnsen brukte uttrykket «stikk motsatte», altså at det eg sa var feil. Eg forstår på hans tilleggsspørsmål at spørsmålet ikkje går på handteringa av lova eller forståinga av den, men på kunnskapsnivået hjå kontrollørane. Eg skjønner av hans spørsmål at han har meir inngående kjennskap til dette, eksempel på at kunnskapen ikkje er tilfredsstillande. Det har eg ikkje brakt i erfaring.

Når ordføreren i Sirdal sjølv finn ut at i hans kommune er ikkje kunnskapen tilfredsstillande, er altså Stortingets intensjon at ordføreren i Sirdal skal treffa dei nødvendige tiltak. Det er det eg legg til grunn.

S p ø r s m å l 3 1

Tor Nymo (Sp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«Landsforeningen Rettferd for Taperne driver et viktig arbeid for å hjelpe og rette søkelys mot situasjonen til mennesker som har kommet uheldig ut i det norske samfunnet. Organisasjonen har i flere år mottatt statsstøtte. Også for 1999 har organisasjonen søkt om tilskudd, og den har mottatt et deltilskudd på kr 250 000 allerede.

Hvordan vil statsråden behandle søknaden for 1999 videre?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg er samd i at Landsforeningen Rettferd for Taperne arbeider for ei god sak – dei svakast stilte i samfunnet vårt. Eg støttar foreininga sitt mål om å betra livssituasjonen for nokre av dei som kjem til kort, og å motverka at fleire i samfunnet får det vanskeleg.

Frå 1994 har departementet årleg løyvd tilskot til Landsforeningen Rettferd for Taperne, i alt 800 000 kr for åra 1994-1997. I 1998 fekk foreininga til saman eit tilskot på 500 000 kr. Eg er innstilt på å gje eit tilsvarande tilskot for 1999 – noko foreininga òg er orientert om. Halvparten av tilskotet, 250 000 kr, er utbetalt ved departementet sitt brev av 30. april 1999, medan dei resterande 250 000 kr på vanleg måte vert utbetalte noko seinare på året. Før siste del av tilskotet kan utbetalast, må det liggja føre budsjett for heile perioden, altså for heile året, og òg rapport for fyrste halvår 1999.

Løyvinga til Landsforeningen Rettferd for Taperne er behandla i samsvar med andre søknader og i samsvar med økonomireglementet for staten.

Lat meg leggja til at eg meiner det er viktig å støtta foreininga sitt arbeid, og eg vil med interesse fylgja dei vidare.

Tor Nymo (Sp): Jeg vil takke sosialministeren for et positivt svar.

Som sosialministeren sa, snakker vi om å gi økonomisk handlegfrihet til en organisasjon som arbeider for en svært god sak. Organisasjonen er liten, og mye av innsatsen er basert på idealisme og oppofrende innsats fra noen svært få mennesker.

Når det gjelder de offentlige tilskuddene fra Sosialdepartementet, er det viktig at betingelsene for tilskudd

ikke er for byråkratiske og kompliserte, noe som vil skaffe en slik liten organisasjon en masse arbeid som heller kunne vært brukt til positivt arbeid til beste for den gruppen mennesker som har satt sin lit til Landsforeningen Rettferd for Taperne.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg føreset at det i representanten Nymo si understreking av behandlinga av ein søknad som dette ikkje ligg at departementet skal fråvika det regelverket som vi elles har å halda oss til i vårt tilhøve til Riksrevisjonen og også overfor Stortinget.

Lat meg understreka det viktige arbeidet denne organisasjonen gjer, og òg den gode kontakten eg føler departementet har med organisasjonen. Vi hadde eit eige møte i romjula der det vart sett ned eit utval som skulle sjå på korleis organisasjonen sjølv kunne leggja opp til ei meir føreseieleg drift og korleis departementet med sitt tilskot kunne medverke til akkurat det.

Presidenten: Da går vi tilbake til spørsmål 19.

S p ø r s m å l 1 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Jan Petter Rasmussen til justisministeren, vil bli besvart av helseministeren som rette vedkommende.

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«6. mars 1998 vedtok et enstemmig Storting: «Stortinget ber Regjeringen utrede og fremme forslag til hvordan en kan unngå økonomiske interessekoblinger mellom forsikringsselskapene og sakkynndige leger i forbindelse med personsaker og forsikring.»

Når vil Regjeringen fremme forslag i denne sammenheng?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Stortinget har de siste par årene truffet flere vedtak knyttet til den problemstillingen som representanten Rasmussen tar opp og til tilgrensende spørsmål. Som følge av forslag i Dokument nr. 8:32 for 1996-1997 og innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen av 17. april samme år, fattet Stortinget den 15. mai 1997 følgende vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere endringer i gjeldende lovverk som regulerer forsikringsselskaperes adgang til innhenting, bruk og lagring av helseopplysninger og å fremme forslag i henhold til dette.»

I forbindelse med Odelstingets behandling av ny helsepersonellov den 22. april 1999 ble Regjeringen også bedt om å fremlegge et dokument med nevnte vurderinger.

For øvrig har jeg også svart på spørsmål i spørretimen i januar 1998 om eventuell regulering av koblinger mellom lege og forsikringsselskap. Dette viser at det er stor interesse for et viktig felt, hvor det reises omfattende og vanskelige spørsmål av juridisk, økonomisk, administrativ og etisk karakter.

Jeg har fulgt opp stortingsvedtaket av 15. mai 1997 ved å nedsette et utvalg som bl.a. skal vurdere disse

spørsmålene. Problemstillingen i stortingsvedtaket av 6. mars 1998, som representanten viser til, inngår i utvalgets mandat, idet utvalget skal vurdere

«forsikringssselskapers praksis ved bruk av sakkyndig lege i forbindelse med skadeerstatningssaker, herunder foreslå eventuelle tiltak som kan styrke forbrukernes tillit til samarbeidsformen mellom selskap og sakkyndig lege».

Når det gjelder utvalgets sammensetning, kan jeg opplyse at det ledes av professor dr.jur. Erik Røsæg. Det er bredt sammensatt med representanter fra pasientforeninger, forbrukere, forsikringsbransjen, Lægeforeningen, Datatilsynet, Kredittilsynet og helsemyndighetene. Utvalget startet sitt arbeid i oktober 1998, og jeg regner med å motta utvalgets innstilling på nyåret i år 2000. Deretter er det planlagt en bred høring. Jeg regner det som sannsynlig at utredningen og påfølgende høringsrunde kan medføre forslag til lovendringer. Jeg vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte etter at høringsrunden er gjennomført.

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg takker helseministeren for svaret.

I flere sammenhenger har dette tema vært oppe i Stortinget. Vi hadde en interpellasjon i fjor vår hvor man tok for seg hele bredden i det som går på rettssikkerhet for forsikringskunder. Vi vet at ofte har det vært en ulik kamp mellom forsikringssselskap og skadelidende i denne type saker. En del brikker begynner å falle på plass i form av saker som Regjeringen har kommet tilbake med til Stortinget.

Når det gjelder dette feltet, er jeg litt forbauset over tidsbruken her, for allerede i august 1997 sa daværende helseminister Gudmund Hernes i et svar til Arbeiderpartiet at han var i ferd med å oppnevne dette utvalget som helseministeren i dag refererer til. Det var bl.a. også grunnen til at denne interpellasjonen ble fremmet i fjor, og et enstemmig storting vedtok dette forslaget. Det jeg ønsker når dette er på beina, er helseministerens forsikring om framdriften i dette arbeidet, og jeg vil be han si litt mer om hvordan han tenker seg at dette skal gjøres videre, og hvilken framdrift han legger opp til.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg skal svare for min egen håndtering av denne saken.

Sakens kompleksitet og sakens mange sider og mange parter har tilsagt et grundig arbeid med å forberede utvalgsoppnevningen, mandatet og ikke minst sammensetningen. Nå er utvalget godt i gang. Som nevnt i mitt hovedsvar, regner jeg med å få en innstilling over nyttår, og deretter vil det være en tre måneders høringsrunde på vanlig måte. Hvordan jeg da vil komme tilbake til Stortinget, vil jeg vente med å ta stilling til til jeg ser utvalgets forslag. Men at jeg vil komme tilbake til Stortinget, vil jeg bekrefte.

S p ø r s m å l 3 2

Olaf Gjedrem (KrF): «Vil statsråden ta nye initiativ for en økt forskningsinnsats og oppmerksomhet i forhold til sykdommer som rammer kvinner?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Regjeringen tar kvinners helsesituasjon alvorlig. Den 28. januar i år fikk jeg overlevert innstillingen fra det regjeringsoppnevnte Kvinnehelseutvalget. Den er sendt på bred høring som NOU 1999: 13 Kvinners helse i Norge, med frist satt til 15. september i år. Innstillingen inneholder en rekke forslag til tiltak når det gjelder forskning på kvinners sykdommer, bl.a. å styrke bevilgningen til Norges forskningsråd til grunnleggende forskning om kjønnsforskjeller i forekomst, risiko og utvikling av sykdom. Dessuten foreslås å opprette egne fagområder for kvinne- og kjønnsforskning ved de medisinske fakultet. Det er også foreslått en rekke enkeltområder hvor det er behov for mer forskning. Vi vil vurdere oppfølgingen av forslagene fra Kvinnehelseutvalget nøye. Utredningen danner et godt grunnlag for samlede initiativ i tiden framover.

Utredningen legger også sterk vekt på at kjønnsperspektiv må ivaretas i kunnskap som legges til grunn for beslutninger på helse-, sosial- og trygdefeltet. Det er jeg enig i, og vi har allerede begynt arbeidet med å vurdere hvordan vi bedre kan sikre dette i daglig praksis på ulike administrative nivå. Dette henger jo også sammen med Regjeringens generelle likestillingspolitikk.

Når det gjelder pågående forskning om kvinners helse og sykdommer og oppmerksomhet knyttet til dette, vil jeg framheve følgende: I tildelingsbrevet til Norges forskningsråd for de tre siste årene er det bedt om at de bidrar til at kvinne- og kjønnsperspektivet vurderes og ivaretas innenfor alle satsings- og programområder som omfattes av tildelingene fra Sosial- og helsedepartementet. Det er bedt om at årsrapportene gir en samlet omtale av aktiviteter og resultater med betydning for kvinners helse.

Flere forskningsprogram har prosjekter som er relevante i forhold til kvinners sykdommer. Jeg kan nevne «Helse og sykdom i kulturelt perspektiv» som også inneholder en del-satsing knyttet til forståelse og fortolkning av kvinners sykdommer og en del-satsing for forskning på kronisk smerte. Programmet «Helse i arbeidslivet» omfatter flere forsknings- og intervensjonsprosjekter rettet mot serviceyrker i offentlig og privat sektor, bl.a. pleie- og omsorgssektoren og butikkyrker. I år skal det spesielt legges vekt på psykiske lidelser og muskel-/skjelettlidelser i et arbeidsmiljøperspektiv, og dette er høyst relevant i forhold til kvinners arbeidsrelaterte belastningssykdommer. Programmet «Forskning om forebyggende helsearbeid» er bl.a. styrket med 1,5 mill. kr for 1999 til forskning om benskjørhet. Samtidig er Senter for medisinsk metodevurdering gitt i oppdrag å lage en kunnskapsstatus når det gjelder forebygging og behandling på dette feltet. Den vil foreligge innen utgangen av september. Innen dette programmet styrkes også innsatsen på forskning om spiseforstyrrelser.

Jeg vil komme tilbake til en planmessig oppfølging av kvinnehelseutredningen etter at høringsrunden er avsluttet. Den vil også omfatte konkrete initiativ i forhold til forskning og oppmerksomhetsskapende tiltak.

Olaf Gjedrem (KrF): Eg vil takka helseministeren for det omfattande og etter mi vurdering interessante og aktive svaret.

Etter mi vurdering er dette eit viktig aspekt med tanke på likestillingsdebatten me har gåande, eller likeverd mellom kjønna. Det har etter mi vurdering vore slik at altfor lenge har resultatane frå forskning på mannsdominerte sjukdomar automatisk blitt gjorde gjeldande for kvinner. Det har medført mange unødvendige lidningar, feil diagnose og feil behandling. Eg håpar me kan leggja dette stadiet bak oss, og eg vil då spørja helseministeren om han for å sikra ei brei fagleg satsing på kvinnerelaterte sjukdomar vil vurdere å få til ei eiga avdeling eller eit eige institutt som skal forska spesielt på sjukdom som rammar kvinner.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Den utredningen vi har fått på bordet, viser at vi står overfor en lang og – jeg vil si – inngrodd akademisk tradisjon knyttet til forskjellsbehandling av kvinner og menn i helsevesenet. Det vil ta tid å endre på dette bildet. Men jeg tror at nettopp satsing på forskning og innretningen av forskningen er et viktig verktøy, og de forslag som er fremmet i så måte, vil bli vurdert i oppfølgingen av denne utredningen.

S p ø r s m å l 33

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla følgjande spørsmål til helseministeren:

«EUs EURATOM-direktiv er vedtatt og skal implementeres i medlemslandene innen år 2000. Gjennom EØS-avtalen kan vi bli tvunget til å motta varer med lavradioaktivt innhold, som EU definerer som ikke aktivt materiale. Det er som kjent ulike farer knyttet til radioaktivitet, inklusiv økt fare for kreft, og føre var-prinsippet brytes.

Hvordan vurderer statsråden EURATOM-direktivet og konsekvensene for norske forbrukere, eventuelt vurderes det tiltak for å hindre import av varer med radioaktivt innhold?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Rådsdirektiv 96/29/EURATOM, som representanten Langeland viser til, fastlegger grunnleggende sikkerhetsstandarder for vern av befolkningen og arbeidstakere mot ioniserende stråling.

Direktivet er vedtatt i medhold av EURATOM-traktaten, som ikke inngår i grunnlaget for EØS-avtalen. Det er derfor ikke aktuelt å innlemme direktivet i EØS-avtalen. Jeg viser til det svar utenriksministeren gav til representanten Langeland i spørretimen 26. mai i år på dette punkt. Likevel vil prinsippet om fri flyt av varer i EØS-området gjelde, også for varer regulert i EURATOM-regelverk.

I de fleste land er strålevern regulert ved nasjonal lovgivning, og i EU er det gjennomført direktiver for å harmonisere lovgivningen i medlemslandene. Det første direktivet ble innført i 1959, og dette er senere revidert og videreutviklet flere ganger. Prinsippene for strålevern som rådsdirektivet bygger på, er i stor grad utviklet gjennom internasjonalt samarbeid ved Den internasjonale kommisjon for strålevern, ICRP. Disse prinsippene er ut-

viklet over en lang tidsperiode fra 1928, og de har blitt revidert etter hvert som ny kunnskap om virkninger av stråling har kommet til. Virkninger av stråling må sies å være godt kartlagt, og prinsippene går derfor videre enn et føre var-prinsipp. Strålevernet i rådsdirektivet bygger på tre grunnleggende prinsipper:

1. All bruk av stråling skal være berettiget. Dette innebærer at det må kunne dokumenteres en netto nytteverdi for å ta i bruk strålekilder.
2. Strålevernet skal være optimalisert. I praksis betyr dette at når stråling brukes, skal dosene være lavest mulig under hensyntagen til økonomiske og sosiale forhold.
3. Fastsatte dosegrenser skal overholdes. Dosegrensene bygger på erkjennelsen av at stråling innebærer en viss risiko, og de avspeiler hvilken risiko som anses akseptabel.

Jeg kan ikke se at Rådsdirektiv 96/29/EURATOM vil få spesielle nye konsekvenser for norske forbrukere, bortsett fra at strålevernet generelt vil bli bedre for både produkter og tjenester der strålekilder benyttes. Årsaken til dette er at det siste direktivet er innskjerpende både med hensyn til forvaltning og dosegrenser sammenlignet med det tidligere direktivet.

Dersom det likevel skulle komme et produkt på markedet i EU som norske myndigheter anser som helseskadelig, vil Norge etter EØS-avtalens artikkel 13 ha anledning til å forby produktet ut fra hensynet til liv og helse.

Sosial- og helsedepartementet er nå i ferd med å avslutte arbeidet med en ny lov om strålevern og bruk av stråling. Loven vil gi hjemmel for å kunne fastsette godkjenningsordninger og dosegrenser på tilsvarende måte som i direktivet.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret.

Som statsråden riktig peiker på, tok eg dette opp i førre spørjetime i eit spørsmål til utanriksministeren. Og nettopp derfor blei det nødvendig å stilla eit tilleggs-spørsmål til helseministeren, for prinsippet om fri flyt gjeld jo etter EØS-avtalen.

Nå forstår eg helseministeren slik at han og Regjeringa er på vakt mot eventuelle konsekvensar av dette direktivet og vil eventuelt koma tilbake med nødvendige tiltak, slik eg tolkar han.

La meg då i eit tilleggs-spørsmål knytt til radioaktivitet og bestråling spørja statsråden om hans departement i samband med det bestrålingsdirektivet som er på veg, og som gjeld for mat – ein brukar dette i høve til salmonella i kylling i Frankrike – vil gjera vurderingar med omsyn til det.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg fastslår at vi her står overfor et direktiv, vedtatt i medhold av EURATOM-traktaten, som, slik vi kan vurdere det, faktisk vil virke innskjerpende både når det gjelder forvaltning og dosegrenser i forhold til gjeldende direktiv. Vi vil aktivt bruke vår lovgivning slik den gir grunnlag for i dag, og slik den vil gi grunnlag for når vi får den nye strålevernloven på plass.

Når det gjelder spørsmålet om det andre direktivet, som representanten Langeland nå reiser, er det et annet spørsmål som jeg vil måtte få lov å komme tilbake til. Det jeg vil si generelt, er at vi følger utviklingen på disse områdene nøye. Jeg vil ikke, uten å ha sett nærmere på det, kunne svare mer konkret når det gjelder dette spesifikke direktivet.

S p ø r s m å l 34

John I. Alvheim (Frp): Jeg har følgende spørsmål til den ærede helseminister:

«En overlege ved Bærum sykehus er anmeldt til politiet av en kollega for å ha utført aktiv dødshjelp. Statens helsetilsyn har «frikjent» overlegen basert på sakkyndig uttalelse fra en nær venn av overlegen.

Er statsråden enig i at Helsetilsynets saksbehandling i dette tilfelle er sterkt kritikkverdig?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Som helseminister reagerer jeg alvorlig på opplysninger som har fremkommet i media i den aktuelle saken. Jeg har derfor bedt Helsetilsynet om en redegjørelse for saksbehandlingen generelt, og oppnevning av sakkyndig spesielt. Jeg vil understreke at Helsetilsynet ikke har vurdert den aktuelle sak i forhold til straffelovgivningen, men kun som tilsynsmyndighet i forhold til helselovgivningen. Ettersom saken ble ansett å berøre en mulig fortsatt uforsvarlig virksomhet ved Bærum Sykehus, ble saken avgjort av Helsetilsynet uten å avvente politiets avslutning av saken. Dette anser jeg for å være i tråd med Helsetilsynets plikter som tilsynsmyndighet.

Det har blitt reist spørsmål ved Helsetilsynets oppnevning av sakkyndig i forhold til hans habilitet og tilknytning til den anmeldte overlegen. På bakgrunn av den foreløpige redegjørelsen og dokumentasjonen jeg har mottatt fra Helsetilsynet i forbindelse med dette spørretimespørsmålet, er det ikke grunnlag for å anta at den sakkyndig oppnevnte og den anmeldte overlegen er nære personlige venner. Det som derimot er viktig å få avklart i denne saken, er hvorvidt Helsetilsynet burde ha bedt om en sakkyndig uttalelse fra et annet sted, f.eks. fra utlandet, ettersom fagmiljøet innen palliativ medisin er lite i Norge. Spørsmålet om tilliten til sakkyndiges habilitet kan derfor raskt aktualiseres.

Departementet har lagt opp til å gå grundigere inn i saken enn det som har vært mulig forut for denne spørretimen. Blant annet er det behov for å innhente ytterligere informasjon fra Helsetilsynet. På nåværende tidspunkt verken kan eller vil jeg gi noen konklusjon om kvaliteten på Helsetilsynets saksbehandling.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker helseministeren for svaret.

Jeg setter stor pris på at helseministeren umiddelbart reagerte på saken da den ble kjent i media. Jeg håper at politietterforskningen som er i gang, vil resultere i påtale, hvis ikke er jeg redd for at vi er på farlig glid når det gjelder aktiv dødshjelp i våre offentlige sykehus under dekke

av smertebehandling. Det må etter mitt skjønn reises spørsmål ved Helsetilsynets saksbehandling i denne saken. Dette gjelder ikke minst oppnevning av sakkyndig, som er en venn og kollega av overlegen.

Jeg reagerer også sterkt på at medisinerer av denne pasienten har skjedd fra Roma, og ikke i selve sykehuset, og at den medisinerer har pågått flere dager uten at overlegen har sett pasienten.

Mitt oppfølgingsspørsmål til helseministeren blir: Vil helseministeren pålegge Statens helsetilsyn å behandle saken på nytt, og da med en uhildet utenlandsk sakkyndig, i og med at to utenlandske sakkyndige har uttalt seg negativt i forhold til overlegens oppreden?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Representanten Alvheim vil være kjent med at helseministeren og han selv har det samme restriktive og negative syn på aktiv dødshjelp.

Det jeg må be om respekt for i denne saken, er at jeg har tatt initiativ til å få en grundig redegjørelse fra Helsetilsynet, og at jeg midt under behandlingen av saken ikke kan gi karakteriserende uttalelser om Helsetilsynets saksbehandling, enn si konkludere i forhold til det. Men de spørsmål representanten Alvheim tar opp, vil selvfølgelig være en del av vurderingen som departementet vil måtte gjøre når man først har bedt om å få en redegjørelse for en slik sak.

S p ø r s m å l 35

Annelise Høegh (H): Jeg har følgende spørsmål til helseministeren:

«Lønning II-utvalget la frem NOU 1997:18 Prioritering på ny. Debatten om prioriteringer i helsevesenet har ikke blitt mindre aktuell, på grunn av en rivende medisinsk-teknologisk utvikling og økte forventninger til helsevesenets tilbud. Dette reiser vanskelige spørsmål om hvilke helsetjenester det offentlige skal dekke og hva folk må betale for selv.

Hvordan vil statsråden følge opp NOU 1997:18?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: La meg innledningsvis slå fast at utvalgets innstilling er et svært viktig dokument, som har vært premissgivende for flere av de reformene i helsevesenet vi er i ferd med å gjennomføre.

For det første bygger dagens forskrift om ventetidsgarantien i stor grad på utvalgets arbeid. For det andre pekte utvalget på svakheter ved dagens prioriteringer og prioriteringssystem som på flere punkter er fulgt opp av konkrete tiltak. For det tredje la utvalget fram forslag til nye prioriteringsgrader utover dagens ventetidsgaranti.

Så langt har Lønning II-utvalgets innstilling vært en viktig premiss for utformingen av hovedkriteriene for tildeling av ventetidsgaranti etter forskriftens § 8. Innstillingen har også vært viktig i arbeidet med pasientrettighetsloven, Ot.prp. nr. 12 for 1998-99, som Stortinget nå har til behandling. Lønning II-utvalgets påpeking av manglende prioritering av mennesker med psykiske og kroniske lidelser er fulgt opp gjennom opptrappingsplanen

(Statsråd Høybråten)

for psykisk helse og stortingsmeldingen om rehabilitering. Lønning II-utvalgets påpeking av personellmangel følges opp gjennom en egen handlingsplan for helsepersonell og gjennom det nye rådet for spesialistutdanning og fordeling av leger.

Nå som det juridiske og økonomiske rammeverket for helsetjenesten kommer på plass, vil departementet gå videre med de store prioriteringsmessige utfordringer som Lønning II-utvalget tar opp. Helt konkret arbeider departementet nå med en oppfølging av disse spørsmålene i forbindelse med stortingsmeldingen om verdigrunnlaget for helsetjenesten. Meldingen skal legges fram for Stortinget mot slutten av året. Jeg har sett det som viktig å se de konkrete ordningene vi har for prioritering i helsevesenet, i sammenheng med en vurdering av de sentrale verdier som norsk helsevesen skal bygge på. Dette mener jeg er av vesentlig betydning dersom man skal få et godt grunnlag for avgjørelser f.eks. vedrørende gapet mellom forventninger og muligheter samt grensene for det offentliges finansiering, som representanten Høegh benytter som eksempel i sitt spørsmål.

Annelise Høegh (H): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg oppfatter som langt på vei å være positivt.

Jeg må likevel si at vi fra Høyres side har vært litt overrasket over at de konkrete forslagene – som andre representanter fra Høyre vil ta opp i de etterfølgende spørsmål – som Lønning II-utvalget har fremkommet med, ikke på en mer konkret måte har vært nedfelt f.eks. i pasientrettighetsloven, som vi nå har til behandling. Jeg vil antyde at vi, med utgangspunkt i Lønning II-utvalgets forslag til prioriteringer, vil fremme et forslag om rett til individuelt bestemt behandling, og det kan vel være ting som tyder på at også et flertall i Stortinget vil foreslå en form for rett til helsehjelp.

Jeg vil gjerne spørre helseministeren om han ikke ser at nettopp det utgangspunkt som Lønning II-utvalget har lagt, vil være en god og sikker modell for en bedre prioritering og for å kunne gi pasientene en rett til behandling.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg er enig i at spørsmålet om pasientrettigheter og prioriteringer hører nøye sammen, og jeg mener bestemt at vi i arbeidet med pasientrettighetsloven har hatt med oss forslagene og tilrådingene fra Lønning II-utvalget.

Det representanten Høegh nå reiser spørsmål om, går rett inn i sosialkomiteens behandling av et forslag jeg har fremmet for Stortinget, og som pågår nå. Jeg finner det ikke riktig her og nå å gå inn i den diskusjonen, men vil bare si at min intensjon med pasientrettighetsloven har vært å styrke pasientenes rettigheter på en måte som er gjennomførbart i dag, og som samtidig gjør det mulig å ivareta den helhetlige og politiske prioritering i helsevesenet som vi også må ha rom for. Så får den videre behandling av denne saken avklare hvor langt vi blir enige.

S p ø r s m å l 3 6

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg vil få stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Lønning II-utvalget drøfter kriterier for prioritering og foreslår å skille mellom grunnleggende, utfyllende og lavt prioriterte helsetjenester og tilbud som ikke skal finansieres av det offentlige.

Vil statsråden følge opp Lønning II-utvalgets forslag om å etablere representative faggrupper som oppnevnes av Statens helsetilsyn og skal gi anbefalinger om prioriteringer innen sitt eget fagfelt?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Som nevnt tidligere, er Lønning II-utvalgets innstilling et viktig dokument for departementets arbeid med reformer i helsevesenet.

Dagens forskrift om ventetidsgaranti bygger i stor grad på utvalgets arbeid, og Lønning II-utvalgets innstilling har vært en viktig premisse for utformingen av hovedkriteriene for tildeling av ventetidsgaranti etter forskriften § 8.

I høringsnotatet om ventetidsforskriften ble det vist til Lønning II-utvalgets forslag om å etablere representative faggrupper for å rangere eller klassifisere tilstander og tiltak i ulike prioriteringsgrupper. Et flertall av høringsinstansene var enig i at kriteriene for tildeling av ventetidsgaranti burde forbedres, men mente at prosessen for å utarbeide nye kriterier ville bli langvarig, anslagsvis ett til to år. Departementet vurderte, i tråd med Stortingets vedtak, behovet for å få etablert en bedre fungerende tremåneders ventetidsgaranti som ikke tilsa en utsettelse på ett til to år på grunn av utredninger i faggrupper. Følgelig ble den nye ventetidsforskriften gjort gjeldende uten en slik forutgående prosess.

Samtidig mener departementet at praktiseringen av forskriften må bygge på et medisinskfaglig skjønn. Det er viktig med konsensus innen de medisinske fagmiljøene for å sikre pasientene likebehandling. Departementet har derfor innledet et samarbeid med Den norske lægeforening og Statens helsetilsyn for å trekke de medisinske fagmiljøene inn i en diskusjon om kriteriene for tildeling av garanti. I dagens situasjon, når den nye pasientrettighetsloven avventer sluttbehandling i Stortinget, er det naturlig å avvente Stortingets endelige vedtak før en går videre i denne prosessen.

Når lovgrunnlaget for helsetjenesten nå snart er på plass, vil vi, som jeg tidligere i dag har nevnt, følge opp Lønning II-utvalgets arbeid videre. Det vil først og fremst skje gjennom stortingsmeldingen Helse 2000, som skal legges fram for Stortinget på slutten av dette året. Forslaget om faggrupper vil bli tatt opp i denne sammenheng.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er glad for at helseministeren og jeg har den samme forståelse av viktigheten av at prioriteringer må bygge på et medisinskfaglig skjønn.

Hensikten med faggruppene er ikke bare å få fram ensidige anbefalinger som det blant fagfolk er full enighet om, men også å få fram alternative valgmuligheter og gi anbefalinger om kliniske prioriteringer. Dette er avgjørende for at vi som politikere skal kunne treffe de viktige og riktige beslutningene om ressurser og kapasitet for de forskjellige grupper av pasienter.

Mangel på prioriteringer gir tilfeldige prioriteringer. Det sikrer ikke lik rett til behandling, og det vil gå ut over pasientene. Retningslinjer for valg av pasienter til riktig behandling tidnok er etter Høyres mening viktig og nødvendig, og det tror jeg det også er tverrpolitisk enighet om. Jeg har forståelse for at helseministeren vil avvente behandlingen av pasientrettighetsloven, men slike faggrupper og deres betydning for viktige prioriteringer må det være mulig å ha en mening om.

A u d B l a t t m a n n hadde her overtatt president-plassen.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Den meningen skal Stortinget få i den stortingsmeldingen som jeg nå arbeider med.

Generelt vil jeg si at jeg fullt ut deler den holdning som representanten Sjøli nå gir uttrykk for, nemlig at det er viktig å få fram prioriteringene også som grunnlag for å ta politiske valg. Prioriteringer skjer hver eneste dag i norsk helsevesen, men altfor få av disse prioriteringene er tatt fram i åpent lende og diskutert i demokratisk sammenheng, og jeg tror Lønning II-utvalget har gitt oss et grunnlag for å gjøre det i enda større grad enn det vi har maktet til nå. Jeg håper at denne stortingsmeldingen skal bidra til det, og da vil vi få rikelig anledning til meningsutveksling også om disse faggruppernes rolle.

S p ø r s m å l 3 7

Inge Lønning (H): Jeg har følgende spørsmål til helseministeren:

«NOU 1997:18 Prioritering på ny foreslo å etablere et uavhengig og tverrfaglig sammensatt permanent utvalg for prioritering mellom pasientgrupper. Helseministeren har gitt uttrykk for at et slik utvalg kan være hensiktsmessig, men at det ikke bør etableres før mandat og tilknytning til helsetjenesten og forvaltningen er klarlagt.

Vil statsråden ta initiativ til å klarlegge mandat og tilknytning, med sikte på å fremme forslag for Stortinget om etablering av et slikt prioriteringsutvalg?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Helsetjenesten har en stor utfordring når det gjelder å avklare forventninger og sikre en god forankring for de prioriteringer som gjøres. Lønning II-utvalgets innstilling utgjør et svært viktig grunnlag for en åpen debatt om verdivalg og prioriteringer i helsetjenesten og om prosedyrene for dette.

Som nevnt, har Lønning II-utvalgets innstilling vært et viktig dokument i departementets arbeid med å lage et tidsmessig, hensiktsmessig juridisk og økonomisk rammeverk for helsetjenesten.

Når det juridiske og økonomiske rammeverket nå etter hvert kommer på plass, vil departementet arbeide med de viktige prioriteringsmessige utfordringene som for øvrig er belyst i innstillingen. Når det gjelder forslaget om å etablere et uavhengig og tverrfaglig sammensatt permanent utvalg for prioritering mellom pasientgrupper,

er det riktig at jeg har gitt uttrykk for at et slikt prioriteringsutvalg kan være hensiktsmessig.

Dette er en av flere problemstillinger knyttet til konkrete ordninger for prioritering i helsevesenet som vil bli tatt opp i den stortingsmeldingen om verdier i helsetjenesten som er planlagt fremmet mot slutten av dette året. Det er mitt siktemål at den politiske avklaring som representanten Lønning etterlyser, skal komme i denne meldingen, og jeg har allerede tatt det initiativet.

For øvrig vil jeg vise til at Statens sykehusråd har mandat til å gi råd i prioriteringsspørsmål. Sykehusrådet har også uttalt seg i konkrete saker som bl.a. gjelder prioritering, på initiativ fra departementet.

Inge Lønning (H): Jeg takker helseministeren for et positivt svar.

Samtidig vil jeg ikke unnlate å bemerke at svaret både på dette spørsmålet og de to foregående illustrerer at vårt norske system ikke arbeider eventyrlig fort. Det er gått nokså nøyaktig to år siden denne innstillingen ble lagt fram, og det er gått ca. ett og et halvt år siden høringsrunden var avsluttet, og det må vel sies å være rimelig romslig tid. På den annen side: Den som venter på noe godt, venter kanskje ikke forgjeves, selv om det går lang tid. Jeg vil uttrykke håp om at den omtalte stortingsmeldingen kan gi Stortinget et grunnlag for å vurdere både de spørsmålene som nå er tatt opp i spørretimen, og en rekke andre konkrete forslag som ligger i innstillingen, bl.a. forslag om å utrede og ta i bruk graderte egenandeler i helsevesenet som et virkemiddel i prioriteringssammenheng. Og jeg ville være glad om helseministeren kunne bekrefte at også det spørsmålet vil bli belyst i meldingen.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Først til den smule kritikk som representanten Lønning nå retter mot helseministeren og departementet når det gjelder sendrekthet. Den kunne jeg nok akseptert hvis utredningen hadde ligget i en skuff og ikke vært brukt i noe av det departementet har foretatt seg i det halvannet år som har gått siden høringsrunden ble avsluttet. Men som jeg har vist til i de tre foregående svar, har innstillingen faktisk vært brukt både i utforming av forskrifter i forbindelse med ventetidsgarantien og i utforming av psykiatriplanen, rehabiliteringsmeldingen og pasientrettighetsloven. Så det har slett ikke vært et passivt dokument liggende på is, det har faktisk vært aktivt brukt. Men den helhetlige oppfølgingen vil komme i stortingsmeldingen som jeg nå gjen-tatte ganger har varslet, og spørsmålet fra Lønning II-utvalget som går på graderte egenandeler, hører med i en slik helhet.

Presidenten: Presidenten vil nå gå tilbake til spørsmålene 3 og 8.

S p ø r s m å l 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Thore Aksel Nistad til kulturministeren, vil bli tatt opp av

representanten Fredrik Färber. Spørsmålet vil bli besvart av miljøvernministeren som rette vedkommende.

Fredrik Färber (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I St.meld. nr. 61 (1991-92) «Kultur i tiden» ble D.S. Skibladner definert som landets første fartøyvernprosjekt. Riksantikvaren har bidratt med bistand og bidrag til restaurering. Dessverre forholder det seg slik at hver vinter blir verdens eldste hjulbåt liggende ute under kun en presenning. Stiftelsen Skibladnerhuset ønsker å reise et vernebygg for D.S. Skibladner, men mangler om lag 2-2,5 mill. kroner.

Vil statsråden i neste budsjett hjelpe til, slik at båten kan bevares for ettertiden?»

Statsråd Guro Fjellanger: «Skibladner» er et av landets viktigste verneverdige fartøyer. Det er ett av 162 eldre fartøyer med vernestatus, og som får statlig tilskudd til vedlikehold etter antikvariske prinsipper. Fartøyet er altså prioritert som bevaringsobjekt og har gjennom en årrekke fått midler over Riksantikvarens budsjett – totalt i overkant av 10 mill. kr. Dette har igjen bidratt til å sikre «Skibladner»s driftsinntekter.

Innenfor fartøyvernet er det primære ansvaret for vernemyndighetene knyttet til det å bidra til et faglig forsvarlig antikvarisk vedlikehold, og at fartøyene kan holdes i drift. Ordinært vedlikehold, opplag osv. er i hovedsak et ansvar for den enkelte eier. Dette er prinsipper som i utgangspunktet må legges til grunn også når det gjelder «Skibladner».

Eierne og «vennene» til «Skibladner» har i en årrekke gjort en stor og viktig innsats for å verne båten. Denne innsatsen har vært avgjørende for at vi i dag har «Skibladner» flytende og i drift. Miljøverndepartementet har heller ingen problemer med å se behovet for, og viktigheten av, å finne gode løsninger for vinteropplag for «Skibladner». Jeg ser også at et fartøy som «Skibladner» byr på særlige utfordringer med hensyn til egnet vinteropplag. Men jeg mener som sagt at dette i utgangspunktet primært er et ansvar for eierne, på lik linje med det som er tilfellet for de andre verneverdige fartøyene. «Skibladner» er en attraksjon som trekker mange turister til Mjøsområdet. Jeg antar derfor også at det lokalt og regionalt vil være interesse for å bidra til en god løsning for «Skibladner».

Når dette er sagt, vil jeg også legge til at departementet ikke kjenner de konkrete detaljene knyttet til et mulig vernebygg for «Skibladner», og hvilke andre aktører som er inne i prosjektet som finansieringskilder. Jeg finner det derfor vanskelig å kommentere spørsmålet om et eventuelt statlig engasjement i et slikt prosjekt mer konkret og vil understreke at når jeg ikke over bordet, eller fra Stortingets talerstol, avslører hemmeligheter om neste års budsjett, er det ikke fordi jeg har noe spesielt imot spørsmålsstilleren – men jeg kan altså ikke gjøre det.

Fredrik Färber (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg vil bemerke at Norges eldste hjuldrevne båt i drift har sunket ved to tidligere anledninger: i 1937 og i 1967.

Jeg vil derfor igjen tillate meg å stille miljøvernministeren et spørsmål: Dersom hun får kjennskap til de prosjekter som allerede er planlagt når det gjelder vinteropplag for «Skibladner», vil hun da stille seg positiv til å ta det nasjonale ansvaret og verne «Skibladner», og dermed bygge et «Skibladner»-hus?

Statsråd Guro Fjellanger: Det er ikke noen tvil om at det er en svært alvorlig situasjon når «Skibladner» har sunket to ganger før. Det er også derfor Riksantikvaren har vært seg sitt ansvar bevisst og ved en rekke anledninger gått inn med midler på til sammen 10 mill. kr for å hindre at noe sånt skal kunne skje igjen.

Når det så gjelder spørsmålet om hvorvidt vi kan forsuttere en eventuell søknad om penger til et opplagsbygg, vil jeg heller ikke kunne si noe om det i dette tilleggs svaret. Det jeg vil si, er at «Skibladner», sammen med en rekke andre gamle skip, er en viktig del av vår kulturarv, og at det er et felles ansvar å ta vare på dem.

Det er også en felles utfordring å finne gode løsninger på andre praktiske problemer, noe vi bl.a. har gjort ved å gi «Skibladner» dispensasjon i forhold til å kunne slippe ut kloakk, fordi vi ser at det er vanskelig å få installert et godkjent system for kloakkopsamling på et så pass gammelt skip.

Men igjen: Vi kommer gjerne tilbake til spørsmålet om et opplagsbygg uten å forsuttere saksbehandlingen.

S p ø r s m å l 8

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Arvid Falch til olje- og energiministeren, vil bli tatt opp av representanten Steinar Bastesen. Spørsmålet vil bli besvart av miljøvernministeren som rette vedkommende.

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Jeg viser til tidligere spørsmål i spørretimen i april 1998 og muntlig spørretime 16. desember 1998 og 11. mai 1999 angående oljevernberedskapen ved Nornefeltet. Statoil har søkt om demobilisering av slepefartøyet og ville erstatte dette med egen båt. Ved test 3. november 1998 sank denne båten. Dette beviser at en demobilisering går ut over beredskapen.

Er det fast stasjonerte slepefartøyet demobilisert, og hvilken oljevernberedskap finnes nå på Nornefeltet?»

Statsråd Guro Fjellanger: Etter det jeg har fått opplyst fra SFT, er det fast stasjonerte slepefartøyet på Norne ikke demobilisert.

Kravet til beredskapen på Norne har hele tiden vært at det skal være et fast stasjonert opptakssystem for olje på feltet. Et opptakssystem består av lenser, opptaker og slepefunksjon. Statoil har valgt å løse slepefunksjonen ved at et mindre slepefartøy er plassert om bord i beredskapsfartøyet som ligger fast stasjonert på feltet. Dette beredskapsfartøyet har også lenser og opptaker om bord.

I november 1996 fikk Statoil krav om å disponere et ekstra midlertidig opptakssystem på Norne fordi det ikke

forelå tilfredsstillende funksjonstester av det opptakssystemet de hadde. Høsten 1998 tok Statoil opp muligheten for å demobilisere det ekstra midlertidige opptakssystemet. SFT godkjente demobilisering av opptakssystemet, men ikke av slepebåten før det forelå tilfredsstillende testresultat av slepefartøyet som var plassert om bord i det fast stasjonerte beredskapsfartøyet. Etter at dette slepefartøyet sank under testen, har Statoil anskaffet et nytt, større slepefartøy. SFT har stilt krav til dette fartøyets funksjon og utforming.

SFT har mottatt rapport fra Statoil hvor det fremgår hvordan det nyanskaffede slepefartøyet ble modifisert for å ivareta best mulig de krav som ble stilt til fartøyet. Statoil gav samtidig melding om at det ekstra slepefartøyet ble demobilisert, og at det ordinære fartøyet nå var i funksjon. Dette har SFT tatt til etterretning. Dette innebærer at det fast stasjonerte slepefartøyet på Norne fremdeles er plassert om bord i beredskapsfartøyet, men dette slepefartøyet er altså av en annen og forbedret type enn opprinnelig.

Steinar Bastesen (TF): Jeg forstår nå at spørsmålet ble besvart av feil statsråd likevel.

Det jeg vil ha rede på, er hva slags slepefartøy det er på Norne-feltet, og om det slepefartøyet er testet i dårlig vær, for det slepefartøyet som de hadde, sakk i det jeg vil kalle «blankstille». Jeg er en sjøens mann, så jeg er i stand til å vurdere været. Jeg har fremdeles ikke fått svar på hva slags fartøy som skal brukes til å slepe lenser. Nå er det fjerde gangen jeg spør, og det er umulig å få et fornuftig og skikkelig svar.

En båt som henger i en davit på et stasjonert fartøy, er ubrukelig til å slepe lenser ute i Norskehavet. Det er en skandale hvis dette slepefartøyet henger i daviten om bord i en annen båt. Er oljevernberedskapen like dårlig på de andre plattformene i norsk sone?

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg er redd representanten Bastesen får finne seg i at det er miljøvernministeren som er rett adressat for spørsmål som gjelder oljevernberedskapen.

Spørsmålet gikk på om det fast stasjonerte slepefartøyet er demobilisert, og hva slags oljevernberedskap som nå finnes på Norne-feltet. Det mener jeg at jeg gav et godt svar på i mitt første svar. Jeg tror også at jeg relativt tydelig fikk fram at det slepefartøyet som nå brukes, ikke er den samme typen som det som sank, men en ny og forbedret type.

SFTs vurdering er altså at den oljevernberedskapen som nå er på Norne-feltet, er tilfredsstillende.

Presidenten: Da går vi videre til spørsmål 38.

S p ø r s m å l 38

Jan Johnsen (H): Jeg har følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Firmaet Applied Plasma Physics i Stavanger, som i dag leverer systemer for støvrensing til industrien, har ut

fra dette designet et nedskalert system som vil kunne fjerne 90 pst. av støvutslippet fra vanlige piper.

Kan statsråden se på muligheten for å støtte igangsetting av et fullskalaprojekt på Grünerløkka i Oslo for å få dokumentert miljøforbedringene i bydelen?»

Statsråd Guro Fjellanger: Støvutslipp fra veitrafikk og vedfyring gir dårlig luftkvalitet i byer og tettsteder og fører til store helseskader. Regjeringen har derfor vedtatt ambisiøse mål for bedre luftkvalitet. Det er anslått at når målet for svevestøv er nådd, vil dette gi en årlig helsegevinst bare i Oslo på 1,5 milliarder kr. En interdepartemental arbeidsgruppe utreder nå hvilke tiltak som er mest kostnadseffektive for å redusere bl.a. svevestøvutslippene.

For å nå målet om bedre luftkvalitet må utslippene av svevestøv både fra veitrafikk og vedfyring reduseres betydelig. Støvutslippene fra vedfyring kan reduseres ved å gå over fra vedfyring til f.eks. fjernvarme, ved å bytte ut eldre vedovner med nye, rentbrennende vedovner eller ved å rense utslippet.

Firmaet Applied Plasma Physics AS, APP, har designet en «rensehett» som gir redusert støvutslipp fra vedfyring. Firmaet hevder å kunne oppnå en rensegrad på 80-90 pst. av støvutslippene. Dette er svært interessant. Etter søknad fra APP har Statens forurensningstilsyn stilt seg positiv til å bidra til finansieringen av en uttesting av produktet for å dokumentere effekten av teknologien.

Jeg er kjent med at APP har vært i kontakt med bl.a. Oslo kommune for å se på muligheten for fullskaletesting av produktet. Støvutslipp er et lokalt miljøproblem. De praktiske løsningene for å redusere disse bør derfor tilpasses de lokale forholdene. Bruk av APPs teknologi i fullskala bør derfor skje i samarbeid med lokale myndigheter.

Jeg vil framover vurdere om kommunene bør gis nye virkemidler for å redusere utslippene av svevestøv fra vedfyringen.

Jan Johnsen (H): Jeg takker for svaret, som jeg synes var positivt.

I henhold til offentlige myndigheters egen statistikk, Statistisk sentralbyrå og Statens institutt for folkehelse, genererer oppvarming av hus ved olje 50 pst. av svevestøvet målt i vekt, dvs. mer enn all biltrafikk samlet. I tillegg har svevestøvet fra ved- og oljefyring et høyere innhold av finstøv, som regnes som det mest helseskadelige fordi det trenger dypere inn i lungene. Målt i antall partikler står oppvarming etc. sannsynligvis for nesten 80 pst. av støvet i Oslo.

Vil Miljøverndepartementet ved statsråden gå inn i et samarbeid med Oslo kommune, slik at vi kan få en fullskala prøve her, når det har den enorme virkningsgraden som vi her snakker om? Oslo er jo den eneste byen i Norge hvor det virkelig er problemer om vinteren. Det er problemer også i andre byer, men ikke så store som de Oslo har. Her kan vi altså få en fantastisk mulighet, minister – eller president!

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg tror vi får tilgi representanten Johnsen at han var litt kjapp med å adressere

spørsmålet når han tross alt er engasjert i et så viktig spørsmål som luftkvalitet.

Jeg sa i mitt første svar at SFT allerede har stilt seg positiv til en uttesting av denne teknologien. Men jeg tror at dersom vi skal få til et fullskalaforsøk, er det også viktig å ha et samarbeid med Oslo kommune. Jeg tror derfor man må ha et samarbeid både med staten og med byen for å få dette til.

I tillegg til svevestøv er det dessverre også en rekke andre stoffer som påvirker luftkvaliteten. Derfor tror jeg at det å rense vedovner ikke løser alle problemer knyttet til luftkvalitet. Vi må helt åpenbart også se på biltrafikken. Men i forhold til problemene med svevestøv er det ikke noen tvil om at dette er et svært viktig virkemiddel. Jeg er derfor veldig positiv til at denne teknologien blir prøvd ut, og jeg vil bidra både gjennom SFT og gjennom kontakt med Oslo kommune til at dette kan skje.

S p ø r s m å l 39

Ivar Kristiansen (H): Jeg har følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Miljøverndepartementets skjerpede flystøyretningslinjer for Bodø er i ferd med å legge en klam hånd om byutviklingen, og vil berøre mange tusen innbyggere. Med redusert flystøy ønsker kommunen en mer fortettet og kompakt utvikling. Departementets retningslinjer vil medføre større avstand mellom bo- og arbeidssted, med økt bilbruk og større press på dyrket jord, blant annet Rønvikjordene, som resultat.

Vil statsråden kunne støtte en praktisering av retningslinjene som er i tråd med Bodø kommunes ønske?»

Statsråd Guro Fjellanger: Miljøverndepartementet har nylig gitt ut nye retningslinjer for arealbruk i støysoner. Etter disse retningslinjene skal kommunen ikke tillate etablering av nye boliger på de mest støybelastede arealene rundt flyplasser. Dette er retningslinjer som er innført nasjonalt, fordi støy er et stort problem for flere hundre tusen mennesker og flystøy spesifikt for flere titusentalls mennesker. Det har derfor vært viktig å få på plass retningslinjer som kan redusere denne belastningen for mange mennesker.

Samtidig har det hele tiden vært klart at Bodø kommune ville komme i en spesiell situasjon ettersom store deler av bebygde og bebyggelige arealer ligger innenfor støysonene. Det er derfor grunn til å gjøre unntak fra retningslinjene i dette tilfellet. I vurderingen av et slikt unntak vil avstanden mellom boligområder og sentrum og hensynet til fortetting nær trafikknutepunkter være viktige elementer.

La meg presisere at da disse retningslinjene gikk fra meg, var det statsråden som tok initiativ til å få innarbeidet et unntak, for selv om det er viktig å få forskriftene på plass nasjonalt sett, er det også viktig å kunne åpne for unntak ut fra lokale hensyn, hvor ulike miljøpolitiske målsettinger kommer i strid med hverandre. Derfor fikk vi på plass et unntak, og nå forutsetter jeg at fylkesmannen i Nordland og Bodø kommune blir enige om prakti-

seringen av retningslinjene i Bodø i den prosessen som er innledet som følge av Bodø kommunes ønske om å tillate boligbygging i de mest støyutsatte arealene. Skulle ikke det skje, vil saken til slutt havne på mitt bord. Men det er mitt klare ønske og mitt klare håp at man blir enige om dette lokalt.

Jeg har fra media, bl.a. i Tromsø, blitt bedt om å lage statlige retningslinjer for unntakene, og da må jeg si at i og med at unntakene skal være lokalt betinget, bør unntakene defineres fra lokalt hold. Det ville være meningsløst om statsråden og Miljøverndepartementet skulle sitte i Oslo og lage detaljerte regler for unntak i Bodø.

Ivar Kristiansen (H): Jeg tror jeg må tillate meg å strekke meg så langt som til å si at jeg er svært godt fornøyd med statsrådets svar. Det betyr at Bodøs innbyggere, som i årevis har tatt belastningen med flystøy, i dag kan se for seg at de slipper å få en ny tilleggsbelastning, som gjør at eiendommene blir kraftig redusert i verdi, og som også gjør at byutviklingen blir satt år tilbake. Totalt sett er det miljøet som vil tjene på dette.

Jeg slår meg da til ro med at statsråden gir et løfte om at hvis ikke fylkesmannen i Nordland er i stand til å ordne opp i dette og sørge for at man kommer på linje med Bodø kommunes ønske og vedtak, så kommer statsråden til å gripe inn i saken, og det tror jeg det er svært mange, i tillegg til meg, som har grunn til å si seg fornøyd med.

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg må jo si at jeg synes det er hyggelig at en som nesten har vært sambygding, er fornøyd med statsrådets svar.

Jeg må igjen understreke at det bråket som har vært i Bodø den siste tiden, har forundret meg litt, for hvis en ser på retningslinjene, er det to ting som er nye. Det ene er at man har endret noe på støysonene. Det andre er at det er tatt inn en mulighet for et unntak ut fra lokale forhold, og det unntaket skal jeg ikke legge skjul på er tatt inn med henblikk på Bodø, som er i en helt spesiell situasjon.

Jeg håper derfor at jeg slipper «å gripe inn» i en prosess. Jeg mener og håper og tror at vi får det beste resultatet hvis utformingen av unntaket kommer fra lokalt hold og i samarbeid mellom kommunen og fylkesmannen.

Presidenten: Den reglementsmessige tid for formiddagens møte er snart omme. Presidenten foreslår at man fortsetter forhandlingene inntil dagens kart er ferdigbehandlet – og anser det som vedtatt.

S p ø r s m å l 40

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Øystein Hedstrøm til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av miljøvernministeren som rette vedkommende.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til miljøvernministeren:

«Et ektepar eier tomt gnr. 66 bnr. 639, Slevik, kommunedel Onsøy, Fredrikstad, som var klarert til boligformål.

Før huset var byggeklart, ble tomten omgjort til såkalt LNF-område (landbruk, natur og friluft) i kommunens arealplan. Boligtomten familien kjøpte for hundre tusen kroner er nå verdiløs for eierne fordi den nektes bebygd.

Mener statsråden familien har krav på erstatning?»

Statsråd Guro Fjellanger: Den tomten representanten Hedstrøm omtaler i sitt spørsmål, er i arealdelen til kommuneplanen for Fredrikstad lagt ut til LNF-område, såkalt landbruks-, natur- og friluftsområde. Dette innebærer at tomten i utgangspunktet kun kan bebygges med landbruksbygg.

Unntak fra dette kan skje ved dispensasjon fra planen. Slik dispensasjon er det her søkt om, men den er avslått av kommunen.

Kommunens avslag er påklaget, og saken er for tiden til behandling hos fylkesmannen i Østfold. Fylkesmannen skal ved sin behandling vurdere om det foreligger særlige grunner for å meddele dispensasjon.

Da saken foreligger som klagesak hos fylkesmannen, finner miljøvernministeren det ikke riktig å gå nærmere inn på realiteten i denne.

Etter gjeldende rett er det for øvrig generelt sett ikke erstatningsansvar for kommunene ved planendringer, unntatt i helt spesielle tilfeller. Spørsmål om eventuell erstatning vil det være opp til domstolene å avgjøre.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Det dette dreier seg om, er en lite hyggelig historie for familien Ronny og Siw Ørebekk, som må streve for å få etablert sitt eget hjem. Tomten, som skriftlig er klarert til boligtomt, får en helt annen og lavere verdi når kommunen endrer planstatus. Det betyr et stort økonomisk tap. I den forbindelse vil jeg sitere fra Grunnloven § 105:

«Fordrer Statens Tarv, at Nogen maa afgive sin rørlige eller urørlige Eiendom til offentlig Brug, saa bør han have fuld Erstatning af Statskassen.»

Likevel bekrefter statsråden at kommunene generelt ikke har erstatningsansvar. Jeg vil til det si at i 1814 satt det 112 menn på Eidsvoll og vedtok Norges grunnlov, og på den tiden var tyveri av annen manns eiendom en simpel forbrytelse. Så nå bør i hvert fall Fremskrittspartiet se på dette igjen, slik at vi får et system i tråd med eidsvollsmennenes mening.

Statsråd Guro Fjellanger: Representanten Hedstrøm har rett i at området tidligere var lagt ut til byggeområde for bolig, men det forelå ikke byggetillatelse for boligen. Det er også slik at etter kommunesammenslåingen mellom Onsøy og Fredrikstad ble tomten i ny kommuneplan for Fredrikstad, vedtatt 18. juni 1997, lagt ut til landbruks-, natur- og friluftsmål. Prosessen rundt en kommuneplan er demokratisk, og jeg tror man skal være forsiktig med å dra en slik prosess så langt som det representanten Hedstrøm her gjorde.

Som jeg sa i mitt første svar, vil jeg ikke forskuttere om dette kommer inn under erstatning eller ikke, det er det eventuelt opp til en domstol å avgjøre. Men jeg tror

nok at kommunen her står på relativt trygg grunn, også i forhold til eidsvollsmennene.

S p ø r s m å l 4 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Torbjørn Andersen til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av miljøvernministeren på vegne av kommunal- og regionalministeren.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg vil få stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren – som på grunn av omstendighetene blir besvart av miljøvernministeren:

«I Fyresdal i Telemark skal en stor gård deles opp i mange småbruk. Småbrukene skal legges ut til salg slik at man kan styrke bosettingen på bygdene. Det har vist seg å være betydelig interesse for dette prosjektet.

Anser statsråden dette som en ny form for distriktpolitikk som kan øke interessene for bygdene, og som vi kan forvente flere liknende eksempler av i fremtiden?»

Statsråd Guro Fjellanger: I den distrikts- og regionalpolitiske redegjørelsen kommunal- og regionalministeren holdt i Stortinget 20. april 1999, gikk det fram at vi nå er godt i gang med vår distriktpolitiske snuoperasjon og nye grep i distriktpolitikken. Et viktig ledd i dette arbeidet er økt personretting av tiltakene. Særlig viktig er innsatsen rettet mot ungdom, kvinner og fraflytting. Mange unge flytter til sentrale strøk for å få seg høyere utdanning, men for få kommer tilbake. Mange innser at distriktene representerer livskvaliteter og muligheter for et godt liv som det er høyst fremtidsrettet å ta vare på. Men det er mange stengsler for å få dette til i praksis. Dette er vi nå i ferd med å gjøre noe med på mange felt.

Jeg mener at prosjekter av den karakter som er planlagt i Fyresdal, vil kunne bidra til økt interesse for bygdene. Et slikt tilbud som Fyresdal vil gi, representerer etter min vurdering viktige knappe attraktive ressurser for unge i etableringsfasen. Dette prosjektet kan derfor være et godt eksempel på tiltak som vil kunne påvirke en tilflytting av denne gruppen. Det kan komme flere eksempler av ulike typer tiltak for å utnytte denne interessen fra ungdommen.

Det er foreløpig ikke tatt stilling til konkret medvirkning fra departementene. En naturlig oppfølging fra sentralt hold kan være møte/høring med de ulike partene i prosjektet, både kommunen og andre interessenter. De mange ulike eksemplene på personrettede tiltak vil bli vurdert i samband med neste distriktsmelding våren 2001, som grunnlag for ny satsing i distriktpolitikken.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker statsråden så mye for svaret, og skjønner at Regjeringen er interessert i å varsle nye grep i distriktpolitikken. Jeg er faktisk ganske fornøyd med at det nå fra Regjeringen varsles at den er velvillig innstilt til en noe mer nyansert holdning til den rådende norske landbruks- og distriktpolitikken. Så jeg synes det var hyggelig og oppmuntrende å få dette svaret.

Idéen som er lansert på bakgrunn av dette nybyggerprosjektet i Fyresdal, er etter mitt syn svært interessant, i alle fall dersom man ønsker å bidra til å snu denne flyttestrømmen fra bygdene som vi har vært vitne til. Her går statsråden nye veier, og hun vil nå forsøke å åpne distriktene for nye innbyggere istedenfor å stenge dem, slik den rådende landbrukspolitikken delvis har medvirket til.

Men kunne statsråden svare litt nærmere på det jeg spurte om: Kan vi vente noen flere lignende prosjekter, altså etter kopi av det som skjer i Fyresdal – etter Fyresdal-modellen? Har Regjeringen planer om noen lignende prosjekter, og synes den at idéen er så god at det er verdt å følge den videre opp og kopiere den?

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg tror at både representanten og jeg er enige om at det er et problem i mange lokalsamfunn at det er vanskelig for unge å få tilgang på eiendom og bruk. Derfor synes vi at dette eksemplet fra Fyresdal er så bra som det er.

Når representanten spør om vi kan forvente liknende eksempler i framtiden, vil jeg si at det i stor grad er opp til kommunene og lokalsamfunnene selv, for dette er initiativ som jeg tror det er best kommer nedenfra, og som ikke skal trekkes ned over hodet på folk. Men hvis det kommer liknende prosjekter, vil jeg tro at Regjeringens håndtering av denne saken gir signaler om at vi ikke er interessert i å sette stengsler i veien for tilsvarende kreativitet i andre lokalsamfunn. Så får vi komme tilbake til en mer grundig gjennomgang av saken i den meldingen som kommer våren 2001.

Presidenten: Sak nr. 1 på dagens kart er dermed ferdigbehandlet.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 15.10.
